

నయస్

ప్రజల పక్ష పత్రిక

ఏప్రిల్ 1-15, 1989

రూ॥ 3.00

a

సామెతలు

ప్రజల పక్ష పత్రిక

సంపుటి 1 సంచిక 1 ఏప్రిల్ 1 15,1989

సంపాదకవర్గం

బొజ్జా తారకం
కె.బాలగోపాల్
డి.నరసింహారెడ్డి
కె.వలయ్య
సిరిల్ రెడ్డి
పి.ఎల్ విశ్వేశ్వరరావు
ఆర్.అఖిలేశ్వరి

సంపాదకుడు
బొజ్జాతారకం
ఉపసంపాదకులు
గుడిపాటి
యస్.జయ

రూపకల్పన
ఎ.పరీష్
ముఖచిత్రం
ఎన్. ప్రకాష్

ప్రచురణ, ముద్రణ
హైద్రాబాద్ బుక్ ట్రస్ట్ తరపున సిరిల్ రెడ్డి

అక్షరాలు
బ్లాచిప్ కమ్యూనికేషన్స్
అచ్చు
గాయత్రి ఎంటర్ ప్రైజెస్

చిరునామా.
నలుపు, 1-1-342/బి, వివేక్ నగర్,
హైద్రాబాద్- 500 020

విడిపతి రు. 3.00
సంవత్సర చందా రు. 65.00

లోపలి పేజీలో

ప్రజలమనిషి స్వామి అగ్నివేష్ కవిత భగత్ సింగ్	2
జీవగాధ రాళ్ళుకొట్టి బండలవుతున్న బతుకులు	4
వేడెక్కుతున్న తెలుగు రాజకీయాలు	7
వినుగుల విధ్వంసకాండ	8
విశేషణలో పేదల్ని దగా చేసిన బడ్జెట్	10
మితపార్ల మెంటరీ ధోరణులు	14
ఇతర రాష్ట్రాలలో	15
విశేషణలో కట్నమా వారసత్వమా?	18
అంతరంగం కాన్ఫిరమ్ ఇలా అంటున్నారు	22
మండల రెవెన్యూ ఆఫీస్	24
యూనివర్సిటీలు పోటీ పరీక్షల కేంద్రాలా?	26
చటం గిరీజనుల ఉనికికే ప్రమాదం	27
నమీబియావిముక్తి	29
శవాలకు కూడా కులాలు	30
మణిపూర్ ప్రజల విజ్ఞప్తి	31
కథానిక ధ్వంసరచన	33
సాల్మన్ రష్టి	36

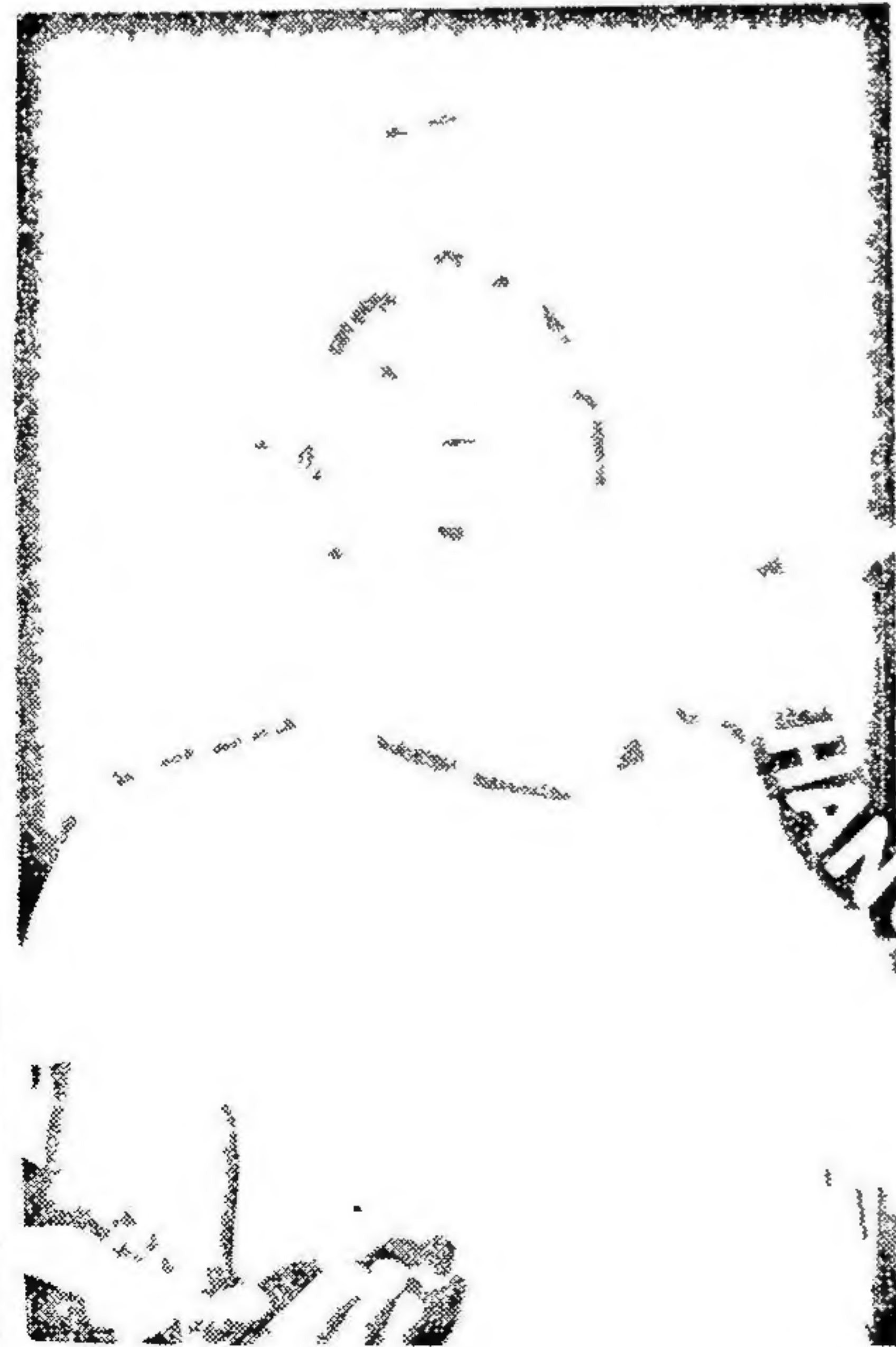
సామి అగ్నివేళ

భగత్ సింగ్

ఇవ్వాలి సామి అగ్నివేళ అనగానే నాథ్ ద్వారా దేవాలయం గుర్తుకువస్తుంది. ఆ దేవాలయంలోకి దళితులకు ప్రవేశం కల్పించాలని పట్టుబట్టి ఆయన సనాతనుల ద్వేషానికి గురి అయ్యారు. ఊరేగింపుగా దేవాలయంలోకి ప్రవేశించాలని ప్రయత్నంచేయగా అధికారులు సెక్షన్ 144 ప్రకటించి ఆటంకపరచారు.

అయితే ప్రజాస్వామికవాదిగా సామి అగ్నివేళ నిర్వహించిన ముఖ్యమైన కార్యక్రమం, వెట్టిచాకిరీ నిర్మూలనంకోసం బంధువా ముక్తి మోర్చాను నిర్మించడం. ఢిల్లీకి సమీపంలో ఉన్న హర్యానా రాష్ట్రంలోని ఇటుకబట్టిల కార్మికులను సంఘటిత పరచడంతో ఆయన దేశందృష్టిని ఆకర్షించాడు. ఎమర్జెన్సీ ఎత్తివేసిన తరువాత హర్యానాలో ఏర్పడిన జనతాపార్టీ ప్రభుత్వంలో విద్యాశాఖమంత్రిగా బాధ్యత చేపట్టినప్పుడు కూడ ప్రజాస్వామిక విలువలకు కట్టుబడి, ప్రజాకార్యకర్తగా తన వ్యక్తిత్వాన్ని ఆయన వదులుకోలేదు. చివరికి తన ముఖ్యమంత్రికే ఇబ్బందిగా తయారయ్యాడు. గూండాల దాడికి గురి అయ్యాడు.

సామి అగ్నివేళ అసలు పేరు వేపాశ్యాంరావు. 1939లో, ఇప్పటి ఒరిస్సారాష్ట్రంలోని గంజాంజిల్లాలో ఒక తెలుగుకుటుంబంలో ఆయన పుట్టాడు. అయితే చిన్నతనంలో పెరిగింది మధ్యప్రదేశ్ లోనూ కలకత్తాలోనూ, కావడం వల్ల తెలుగువాడినన్న

జ్ఞాపకం మాత్రమే మిగిలింది.

కలకత్తాలో ధనవంతుల పిల్లలు చదువుకోనే సెయింట్ గేవియర్స్ కాలేజీలో చదువుకొని, అక్కడే అధ్యాపకునిగా ఉద్యోగం సంపాదించుకున్నాడు.

అయితే తన 16వ ఏటనే ఆయన ఆర్యసమాజంవైపు ఆకర్షితుడయ్యాడు. రుగ్వేదాన్ని పరమసత్యంగా భావించే ఆర్యసమాజ భావాలను, సామాజిక సేవా తత్వరతనూ కలపడం ఆయనకే సాధ్యం అయింది. కుల వ్యవస్థకు వ్యతిరేకంగా 1968 లో కురుక్షేత్రంనుంచి ఎర్రకోట వరకు జరిపిన పాదయాత్రతో ఆయన ప్రజాజీవితం ప్రారంభమైందని చెప్పవచ్చు. జయప్రకాష్ నారాయణ్ తో సంపూర్ణ విప్లవంలో ఆర్యసభ కలసి పనిచేసింది.

1981 లో బంధువా ముక్తి మోర్చా (వెట్టికార్మికుల విముక్తి సంఘం) ఏర్పాటు చేసి వెట్టికార్మికుల విముక్తి కోసం తీవ్రమైన కృషిచేశారు. 1984 లో భారత సుప్రీంకోర్టు "బంధువా ముక్తి మోర్చా వెర్చుస్ భారత కేంద్రప్రభుత్వం" కేసులో ఇచ్చిన తీర్పు భారత న్యాయశాస్త్రంలో ఒక మైలురాయి. ఇటుకబట్టిల యజమానులు కార్మికులచేత వెట్టిచాకిరీ చేయించుకుంటున్నారని వారికి కోర్టు, విముక్తి కలిగించవలసిందని సామి అగ్నివేళ సుప్రీంకోర్టులో విటిషన్ వేసాడు. సుప్రీంకోర్టు ఆ కేసులో తీర్పుచెప్పతూ, పేదప్రజలకు చట్టరీత్యా ఇవ్వవలసిన హక్కులకు భంగం కలిగితే వారి తరపున ఎవరయినా కోర్టుకు పోవచ్చునని, పేదప్రజల హక్కులను రక్షించే బాధ్యత కోర్టులమీద వుందికాబట్టి అటువంటి విటిషన్లను కోర్టు తన విధినిర్వహణకు ఒక సదవకాశంగా భావించి స్వీకరించాలని అంది. అయితే ఈ కేసులో సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును అమలు చేయడానికి ప్రభుత్వం గట్టి ప్రయత్నమేమీ చేయకపోవడం కూడా న్యాయవ్యవస్థ బలహీనతను సూచిస్తుందని జస్టిస్ భగవతి ఆ తరువాత అన్నారు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో పోలీసు దమనకాండను ఖండిస్తున్న వారిలో సామి అగ్నివేళ ఒకరు. భారత దేశంలోని ప్రజాతంత్ర ఉద్యమంలో తనవంతు కర్తవ్యం నిర్వహిస్తున్న వ్యక్తిగా సామి అగ్నివేళ నిలిచి పోతారు.

భగత్ సింగ్ !

మళ్ళీ పుట్టకు భారతదేశంలో
ఇవాల్టికీ ఇక్కడ
దేశభక్తికి శిక్ష మరణదండనే

ప్రజల గురించి పట్టించు
కున్నావంటే
నీమీద దేశద్రోహ అని ముద్రవేస్తారు
బాంబులు కూడా అక్కరలేదు,
వేదికమీద ఉపన్యసించినా చాలు
కటకటాల వెనక్కితేయడానికి
పుట్టుకొచ్చిందో కొత్త చట్టం
చట్టం... కోర్టు... అన్నావో
పరలోకానికే పంపిస్తారు నిన్ను
సెర్పివారంటా? వెర్రివాడివేనే,
కాంగ్రెస్ ప్రభువుల ఆజ్ఞ చాలదా?

బ్రిటీష్ పాలనను ఎదిరించి
తిరుగబడిన యోధుడు గడ్డవాలి
ప్రాణాలను లక్ష్య పెట్టని
క్రాంతివీరుడు గడ్డవాలి
ఇంకా జైల్లో మగ్గుతున్నాడు
కొత్త తరహా స్వాతంత్ర్యమిది
గద్దె అదే, నల్లదొరలెక్కారు అంతే!
తెల్లదొరలు దిగిన అత్యాచారాల గద్దె.

అదే నీతి, అదే రీతి, అదే
దుర్మార్గపు పాలన
అంతా తెల్లదొరలదే
సత్యాహింసల పరిపాలనలో
తిరిగి వచ్చింది రామరాజ్యం!
తోడలునూ మేకపిల్లనూ కలిపి
కట్టేస్తారు!

అంతా ఈశ్వరేచ్ఛ!
శత్రువే న్యాయాధిపతి!
శాంతిపరిరక్షణలు కావాలంటే
ప్రతి ధైర్యశాలికి భయపడాలి!

శంకర్ శైలేంద్ర

(రచనాకాలం సెప్టెంబర్ 1948)

.....మాగురించి

ఇప్పుడు తెలుగులో ఎన్నో పత్రికలు వస్తున్నాయి. కేవలం ఒక కొత్త పత్రికను మేము ప్రారంభించాలనే ఉద్దేశ్యంతో కాకుండా ఒక కొత్తధోరణిని తెలుగు పత్రికారంగంలో ప్రవేశపెట్టాలని ఈ “నలుపు” ప్రారంభిస్తున్నాం.

“పత్రిక ప్రారంభిస్తున్న ప్రతివారు ఇలానే అంటారు”. అనుకుంటారు మీరు. కాని మా పత్రిక చూసిన తరువాత మీ అభిప్రాయాన్ని మార్చుకుంటారనే నమ్మకం మాకు ఉన్నది. తెలుగువాళ్ళు కొత్తను బాగా ఆహ్వానిస్తారనే ఆశ మాకున్నది.

ప్రజాజీవితంలో ఉన్న అనేక సమస్యలను పరిగణన లోకి తీసుకుని, వాటి పూర్వపరాలు పరిశీలించి, ఆ సమస్యను పూర్తిగా ఆకళింపు చేసుకొనేలా ప్రజలకు అందించాలని మా ఉద్దేశం. సమస్యను పరిశీలిస్తున్న తీరులోనే పరిష్కార మార్గం కూడా ఎన్నుకొనేలా చేయటంకూడా మా ఉద్దేశం. ఇది కొంత సాహసంతో కూడినదే అయినా చేయాలని తలపెట్టాం.

కేవలం రాజకీయాల గురించి రాయటమే కాకుండా, రోజూ జరుగుతున్న కార్యక్రమాలు తెలియ జేయటమే కాకుండా, వాటి వెనుక ఉన్న అంశాలను బయటకుతీసి విషయాన్ని సమగ్రంగా పరిశీలించటానికి సహాయపడాలని అనుకుంటున్నాం.

రాజకీయాలు ప్రజాజీవితాన్ని ప్రత్యక్షంగా ప్రభావితం చేస్తున్నా, సాంఘిక సమస్యలు, ఆర్థిక సమస్యలు, వైజ్ఞానిక విషయాలు, సాంకేతిక సమాచారం, శాస్త్రీయ అవగాహన, సాహితీ విపాస, కళాభిరుచి ప్రజలకు అందకుండా పోతున్నాయి. వీటిలో సాధ్యమైనంత ఎక్కువవాటిని పట్టుకొని మీకు అందించాలనేది కూడా మా ప్రయత్నం.

విశాలమైన రాష్ట్రం మనది, విస్తరిల్లిన భాష మనది. ఒక ప్రాంతానికి ఒక పలుకుబడి, ఒక ప్రాంతానికి ఒక తీరు సంతరించుకున్నది. ప్రాంతాన్ని బట్టి కాకుండా సామాజిక పరిస్థితిని బట్టి కూడా భాష మారుతూ ఉంటుంది. ఒకప్పుడు పుస్తకాలలో ఉన్న భాషకూ మనం మాట్లాడే భాషకూ ఏ మాత్రమూ దగ్గరసంబంధం ఉండేదికాదు. మాట్లాడుతున్న మాటలను రాయవలసి వచ్చినప్పుడు రూపం మారిపోయేది. ‘దేవ భాష - ప్రజలభాష’, ‘ప్రభువుల భాష - సేవకుల భాష’ అంటూ స్పష్టంగా రెండు రకాల భాష పెరిగింది. దేవతలు లేకపోయినా, ప్రభువులు మారిపోయినా, దేవభాష, ప్రభువుల భాష ఇంకా ప్రజల నెత్తిమీద స్వారీ చేస్తూనే ఉన్నది. ఈ భాష జోలికి పోకుండా ప్రజలు మాట్లాడుకొనే భాషలోనే ఆ మాటల్లో రాయాలనిమా ప్రయత్నం.

విషయాలను ఎక్కడ నుంచి తీసుకున్నా భాషనుమాత్రం ప్రజలనుంచే తీసుకుంటాం. చదవగలిగిన వారిలో వీలయినంత ఎక్కువమంది చదివేలా ఈ పత్రికను తీసుకు రావటానికి ప్రయత్నిస్తాం.

సామాజిక, ఆర్థిక విషయాలకు సంబంధించి పరిశీలనతో కూడిన వ్యాసం ఒకటి ప్రతిసంచికలోనూ ఉంటుంది. దాని గురించి పాఠకులు ఆలోచించాలి, చర్చించాలి, ఒక స్పష్టమైన అభిప్రాయానికి రావాలి. కేంద్రంలో, రాష్ట్రంలో, రాజకీయాలు ఏ విధంగా నడుస్తున్నాయో చెబుతాం.విదేశాలలో ఏం జరుగుతోందో కూడా చెబుతాం. దేశంలో, ఇతర రాష్ట్రాలలో ప్రజాజీవితాలకు సంబం

ధించిన విషయాలు తెలియచేస్తాం. ప్రజల మనిషిగా వివిధ ప్రాంతాలలో పని చేస్తున్నవారిని పరిచయంచేయటం, ప్రముఖ వ్యక్తుల ఉద్దేశాలేమిటో, వారి ఆలోచన లేమిటో వారినే అడిగి తెలియ చెబుతాం. ఆర్థిక విషయాలు, వైజ్ఞానిక విషయాలు, ఆరోగ్యం గురించి కూడా సమాచారాన్ని అందజేస్తాం. అనేక సంస్థలతో, కార్యాలయాలతో, అధికారులతో ప్రజలకు ఎక్కువ అవసరం వస్తున్నది. ఎవరు ఎలా వ్యవహరిస్తారో, ఎవరికి ఏ ఏ అధికారాలు ఉంటాయో, ఎవరు ఏ ఏ పనులు చేయాల్సి ఉంటుందో, ప్రజలు తెలుసుకోవాలనుకుంటున్నారు. వాటి గురించి కూడా తెలియ చెబుతాం. అదే విధంగా చట్టం గురించి కూడా తెలుసుకోవాలని అనుకుంటున్నారు. దానికి సంబంధించిన సమాచారమూ అందజేస్తాం.

ప్రజల హక్కులను కాల రాచివేయటానికి ప్రయత్నాలు ఎక్కువ జరుగుతున్నాయి. అదేవిధంగా దళితుల పై, స్త్రీలపై అత్యాచారాలు ఎక్కువవుతూ ఉన్నాయి. వాటిగురించి కూడా సమాచారం అందిస్తాం. ఆ సమాచారాన్ని తీసుకొని, అత్యాచారాలను ఆపుచేయటానికి ప్రజలను సమీకరించటం కోసం ప్రయత్నించాలనే ఆ వివరాలను అందజేస్తాం. సాహిత్యం, కళల గురించి అపుడపుడూ చెబుతాం. అలాగే ఒకసారి కవిత, ఒక కథను కూడా అందిస్తాం. ఇదంతా చూస్తే, ఇది కొత్త ధోరణిలోనే వస్తున్న పత్రిక అని మీరు అంగీకరిస్తారు.

ఇది చాలాసాహసంతో కూడినపని. మీ అండదండలూ, ఆదరభావనలూ ఉంటే, మా దగ్గర హంగులూ ఆర్భాటాలు లేక పోయినా చాలా విజయవంతంగా ఈ ప్రయోగాన్ని కొనసాగిస్తామనే నమ్మకం మాకు ఉన్నది.

కొత్త పత్రిక పెడుతున్నాం. పత్రికారంగంలో కొత్తవారమే. ఇది మొదటి సంచిక కాబట్టి మా గురించి చెప్పుకుంటున్నాం. ఆ తర్వాత మా గురించి మీరే చెబుతారు.

ప్రజలు ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలు వాటి పరిష్కరించుకోవటం కోసం వారు చేపట్టుతున్న ఉద్యమాలు, అందుకోసం వారు చేస్తున్న పోరాటాలను వారిపై జరుగుతున్న అత్యాచారాలను సేకరించి మాకు పంపిస్తే వాటిని పత్రికలో ప్రచురిస్తాం వాటికి సంబంధించిన పోట్లు ఉంటే వాటిని కూడా పంపించండి. మాకుగా మేము రాష్ట్ర మొత్తంలో జరుగుతున్న ప్రజా ఉద్యమాల గురించి వివరాలు సేకరించటం సాధ్యంకాదు. అందుకనే ప్రజలే ఆ బాధ్యత తీసుకొని మాకు అందజేస్తూ ఉండాలి ప్రజా జీవితానికి సంబంధించిన విషయాలకే ఈ పత్రికలో ప్రాధాన్యత ఇస్తాము. కాబట్టి ప్రజలు కొంత బాధ్యత తీసుకొని వివరాలు అందజేస్తుంటే పత్రికకు పుష్టి వస్తుంది.విషయ వివరణతో మా ఆలోచనలు ఈ పత్రిక ద్వారా మీతో పంచుకుంటాం. మీరుకూడా సమాచార సేకరణతో మీ భావాలను మాతో పంచుకోండి. తెలుగుపత్రికారంగానికి ఒక కొత్తవెలుగును తీసుకువద్దాం.

రాళ్ళు కొట్టి బండలొతున్న బతుకులు

ఇది ఇవార్తి సంగతికాదు. అర్థశతాబ్దం పైబడి తరతరాలుగా సాగుతున్న కథ. తమ కథలకో మంచిముగింపు వుంటుందని ఇన్నాళ్ళు తెలియని కార్మికుల జీవనవృథ.

ఆంధ్రరాష్ట్రంలో సంస్కరణోద్యమాలకు పుట్టినిల్లయిన రాజమండ్రి నుంచి గిరిజన పోరాటాలకు వేగుచుక్కయిన మన్యంకు వెళ్ళేదారిలో కిలోమీటర్ దూరంలో కళ్ళుతిరిగే క్వారీలోయలు కనిపిస్తాయి. ఆ పక్కనే వుండే గుడిసెలలో కళ్ళుచెమర్చే జీవితాలు కనిపిస్తాయి. ఎన్ని కల సమయాలలో నాయకులు చేసే చిల్లరవాగ్దానాలుతప్ప మరి ఏ ఇతర ఆనందాలూ లేక రోజురోజుకూ దిగజారుతుండే జీవితాలు వారివి. రాజమండ్రి పట్టణానికి ఉత్తరాన దూరంగా విసిరివేసినట్లుండే ఆ జీవితాలు పదికాదు, వందకాదు..... పదివేలు.

పదివేలమంది క్వారీకార్మికుల జీవితాలకు ఏ సౌకర్యాలూ లేవు. కళ్ళు, కాళ్ళు, చేతులూ, చివరకు ప్రాణాలే పోయినా పట్టించుకునే ప్రభుత్వం, కార్మికచట్టాలూ, లేవంటే అట్టే ఆశ్చర్యపడల్సిన పనిలేదు. క్వారీలపై బతుకుతున్న పదివేలమంది కార్మికుల శ్రమపై లక్షలకులక్షలు సంపాదించిన ఓ పాతికమంది కంట్రాక్టర్లు, క్వారీయజమానులు కట్టిన కనపడని కోటలలోకి అడుగుపెట్టాలంటే

కార్మికచట్టాలకు, ప్రభుత్వాలకు తగని భయం. బయట ఏ ఉపన్యాసం విన్నా, ఏ పత్రిక తిరగేసినా కార్మికసంక్షేమంగురించిన వారి ప్రకటనలు మాత్రం అరచేతిలో స్వర్గాన్ని చూపుతాయి.

వాస్తవానికి ఇక్కడ కార్మికులు రెక్కలు ముక్కలు చేసుకుని క్వారీలను తొలుచుకుంటూ భూమిపొరల్లోకి జారిపోతుంటే, వారి రక్తపు మరకలంటిన రాళ్ళతో భవనాలకు అంతస్తులు లేస్తాయి. ఆ రాళ్ళకులాసాజీవిత రహదార్లకు కంకర్లు పరుస్తాయి. ఆనకట్టలు కట్టించి పొలాలకు నీళ్ళు పంపుతాయి. కానీ ఈ కార్మికులకు మాత్రం పట్టెడన్నం మాట అటుంచి, గుక్కెడు మంచినీళ్ళు సరిగ్గా దొరకవంటే ఆశ్చర్యపడక్కర్లేదు..... ఇది యాభైవిళ్ళ పైబడి సాగుతున్నదే.

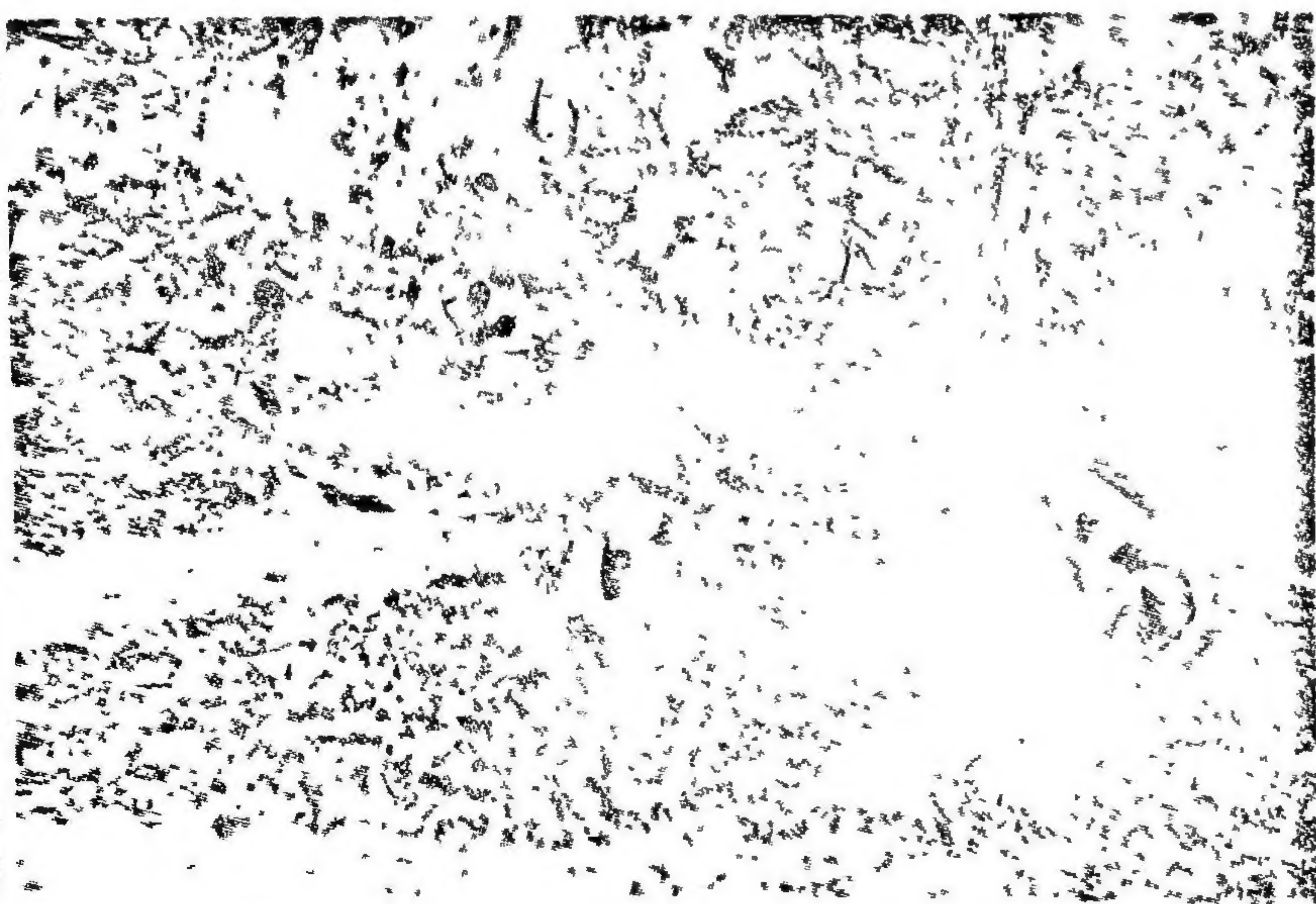
కథకు ప్రారంభం

సుమారు 50 సంవత్సరాల క్రితం రాజమండ్రికి ఉత్తరాన నల్లరాతి నిక్షేపాలను అన్వేషించారు. అప్పటినుంచి రాళ్ళను సొమ్ముచేసుకోడానికి ప్రయత్నాలు ప్రారంభమయ్యాయి. ఆ నేలంతా ప్రభుత్వపు స్వాధీనంలో వుంది. ప్రభుత్వంనుంచి కంట్రాక్టర్లు ఒక్కొక్కరే లిజు కు కంట్రాక్టు తీసుకోవడం జరిగింది. క్రమేపీ ఏర్పాటయ్యాయి. క్వారీలు త్రవ్వించారు. రాళ్ళను రకరకాల పనులకు సరఫరా చేసారు. లక్షల రూపాయల సంపదను పొగుచేసు

కున్నారు. క్వారీలను త్రవ్వడానికి, రాళ్ళు బద్దలుచేయడానికి, క్రషర్లలో ముక్కలు చేయడానికి, లారీలలో ఎగుమతిచేయడానికి, కావలసిన కార్మికులను వివిధ ప్రాంతాలనుండి దిగుమతి చేసుకున్నారు. ఇతర వృత్తుల పరిస్థితి అంతంత మాత్రంగానే వుండడంతో కొత్తపనిలో కొంతయినా మెరుగ్గానే బ్రతకవచ్చనే ఆశతో తణుకు, తదితర ప్రాంతాలనుంచి కుటుంబాలకుకుటుంబాలే తరలివచ్చాయి. ఈ కొత్తక్వారీ పని ఇప్పుడు పాతబడిపోయింది. ఈ క్వారీలలో పనిచేస్తూ ఇప్పుడు మూడుతరాల ప్రతినిధులు కనపడతారు. తాతలకాలపు క్వారీ జీవితానికి, మనుమల క్వారీజీవితానికి మాలికంగా తేడా లేదు. అదే బానిస బతుకు, కూలీరేట్లు పెరుగుతున్నట్లే కనిపిస్తాయికాని, గంజినీళ్ళకు సరిపోదు. విళ్ళతరబడి పనిచేస్తున్నా పని గ్యారంటీ లేదు. యజమాని దయాదాక్షిణ్యం పైనే పనిలో ప్రవేశం లభిస్తుంది. పనిలేదని యజమాని అంటే కార్మికుడు వెనక్కి తిరిగిపోవాల్సిందే. ఆ రోజు పస్తు లుండాల్సిందే. వారంరోజులు పనిచేస్తే, మూడు రోజులు కూలీ డబ్బుల కోసం అర్థరాత్రి దాకా యజమానిచుట్టూ కుక్కకాపలాకాయాలి. తమ కళ్ళముందే ఎన్నోజీవితాలు అర్థంతరంగా రాలిపోతున్నా, వాళ్ళకి జీవనసమరం తప్పదు. ఇక్కడ క్వారీలలో సహజ మరణాలకన్నా ప్రమాద మరణాలు ఎక్కువ. ఈ 50 సంవత్సరాలలో కనీసం వెయ్యిమంది ప్రమాదాలలో మరణించారని అంచనా. చనిపోయిన వాళ్ళకు ఇచ్చే నష్టపరిహారం కూడా దహనసంస్కారాలకు సరిపోనంత తక్కువ. ఇదేమని ప్రశ్నించడానికి కార్మికులకు ధైర్యం చాలదు. స్వచ్ఛందంగా ప్రశ్నించిన ప్రతిసారి యజమాని పనిలోంచి తీసేసేవాడు. నామమాత్రంగా వున్న యూనియన్లు యజమానులకు తోత్తులుగా మారాయి. కార్మికులు తమ అసంతృప్తిని, బాధనూ, క్రోధాన్ని, గుండెల్లో బలవంతాన అణచిపెట్టుకోవడం అలవాటు చేసుకున్నారు.

శ్రమకు ఖరీదు

రాజమండ్రిలో ప్రస్తుతం పనిజరుగుతున్న 27 క్వారీలలో పనిచేస్తున్న సుమారు పదివేల మంది రకరకాల పనులు చేస్తుంటారు. మట్టి తొలచి రాళ్ళు

పగులగొట్టే స్టోన్ బ్రేకర్స్ సుమారు 7 వేల మంది వుంటారు. క్రమర్యంత్రాల దగ్గర పనిచేసే వారు సుమారు 600 మంది సైజులవారీగా పగులగొట్టిన రాళ్ళను లారీలపై ఎగుమతి, దిగుమతి చేసే జట్టుకు కూలీలు వెయ్యిమంది, లారీక్లీనర్లు 500 మంది, కంట్రాక్టర్ల దగ్గర గుమస్తాలుగా 200 మంది పనిచేస్తుంటారు. వీరంతా క్వారీలపై ఆధారపడి వివిధ వృత్తులు చేస్తున్నప్పటికీ వీరందరి జీవన పరిస్థితులూ కొద్దితేడాలతో ఒకే మాదిరిగా వుంటాయి. వాళ్ళవృత్తులు వేరయినా వాళ్ళ శ్రమకు తగ్గఫలితం మాత్రమందక్కదు.

బ్లాస్టింగ్ పనిచేసే క్వారీలనుంచి రాయిని బయటకు తీసే 7 వేల మంది కార్మికుల పరిస్థితి దినదినగండంగా నడుస్తోంది. వీరు యజమాని చెప్పిన సైజులో

రాళ్ళను తయారుచేయాలి. ఈ పనిలో కార్మికుడి కుటుంబం అంతా పాల్గొంటుంది. క్వారీలను సుమారు 150 అడుగులలోతు వరకూ త్రవ్వతారు. ఇంకా లోతుల్లోకి వెళ్ళేకొద్దీ నీళ్ళు వస్తాయి. బ్లాస్టింగ్ తో కలుషితమైన నీటినే తరచూ క్వారీకార్మికులు త్రాగడానికి ఉపయోగిస్తారు. గనిలోని రాళ్ళపగుళ్ళలో రంధ్రాలు తొలిచి మందుతూటాలు అమర్చి పేలుస్తారు. ఈ బ్లాస్టింగ్ ద్వారా వచ్చిన రాళ్ళను క్రమర్యంత్రాలకు వీలుగా 3 నుంచి 4 అంగుళాల సైజులోను, రోడ్ల కంకరకు 1 అంగుళం సైజులోను వీరు పగులగొడతారు. ఈ పనిలో కుటుంబ సభ్యులంతా 12 గంటలపాటు పనిచేస్తే వారానికి రూ 280 దక్కుతాయి. ఆశ్చర్యమేమిటంటే గనిలోని కొండను బ్రద్దలుచేసి అందులోని రాయిని బయటకు తీస్తేనే కార్మికుడికి కూలి ఇస్తారు. ఈ బ్లాస్టింగ్ ను కార్మికులే చేసుకోవాలి. రాయి బయటకివచ్చే వరకు రాతిపై భాగాన వున్న మట్టిని తొలవాలి. ఈ శ్రమకు మాత్రం కూలి వుండదు.

క్రమర్యంత్రాలకోసం గనులలో తయారు చేసే రాళ్ళను 'క్రమరీరింగ్' అని పిలుస్తారు. రోడ్లకు ఉపయోగించే 1 అంగుళం కంకరను 'రోడ్ రింగ్' అని పిలుస్తారు. కుటుంబ సభ్యులంతా 12 గంటలపాటు పనిచేస్తే వారానికి 4 లారీల మెటల్ కొట్టగలుగుతారు. వీరు చేసేపనికి 8 టన్నుల లారీలోడ్ కు 'క్రమరీరింగ్' అయితే 65 రూపాయలు, 'రోడ్ రింగ్' అయితే 75 రూపాయలు దక్కుతాయి. 1985 లో ప్రభుత్వం జారీచేసిన కనీస వేతన చట్టంతో పోల్చితే ప్రస్తుతం వీరు పొందుతున్న వేతనాలు దాదాపు సగం మాత్రమే. ఎనిమిదిగంటల పనికి రూ 14-70 చెప్పున 12 గంటలకు 30

రూపాయలు ఒక కార్మికుడికి వుండగా కుటుంబం మొత్తానికి ఈ వేతనం లభిస్తుంది. గనులలో తయారయ్యే 'క్రమరీరింగ్' లారీలోడ్ రూ 400 పైబడి, 'రోడ్ రింగ్' రూ 600 పైబడి మార్కెట్ వుంది. అన్ని ఖర్చులూ పోగా యజమాని లారీలోడ్ పై 250 రూపాయలు లాభం సంపాదిస్తాడు. రోజుకు 20 లారీల సరుకు అమ్మితే 5 వేల రూపాయల ఆదాయం వస్తుంది. ఈ పనిలో శ్రమ, బ్లాస్టింగ్ పరికరాలు మినహా, పెట్టుబడి శ్రామికుడిది. లాభాలు మాత్రం యజమానివి. ఈ పనిలో కార్మికులు ప్రతిక్షణం మృత్యువుతో పోరాడుతుంటారు. ఇంటిదగ్గర బయలుదేరారంటేనే ప్రాణాలపై నమ్మకం వదిలేసుకున్నట్లు. ఇటువంటి ప్రమాదకర పరిస్థితుల్లో పనిచేస్తున్నప్పటికీ వీరికి కనీసవే

తనం కానీ, సెలవులుకానీ, వైద్యసదుపాయంకానీ, బోనస్, ప్రావిడెంట్ ఫండ్లుకానీ వుండవు. ప్రమాదాలు నివారించడానికి యజమానులు కనీసచర్యలుకూడా తీసుకోరు. కార్మిక చట్టాల ప్రకారం బ్లాస్టింగ్ సమయంలో కార్మికుల రక్షణ కోసం పెద్దు నిర్మించాలి. అయితే ఏ క్వారీలోనూ ఈ పెద్దు కనపడవు. పెద్దు నిర్మించని యజమానులపై కార్మికశాఖ ఎటువంటి చర్య తీసుకోదు.

బ్లాస్టింగ్ సమయానికి కార్మికుడు క్వారీనుంచి బయటకి రాకపోతే తూటాలు పేలిపోయి రాళ్ళు ఎగురుతాయి. రాళ్ళతోపాటు కార్మికుడి శరీరభాగాలు కూడా ఎగిరిపోతాయి. బ్లాస్టింగ్ ద్వారా పగిలిన రాళ్ళను క్రమర్య చేస్తారు. ఈ సమయంలో రాళ్ళుజారిపడి కుటుంబసభ్యులు గాయపడిన, చనిపోయిన, సంఘటనలు కోకొల్లలు. ఈ బ్లాస్టింగ్ లో ప్రమాదం జరిగి మరణిస్తే, ఇచ్చే నష్టపరిహారం నామమాత్రంగానే వుంటుంది. చట్ట ప్రకారం 30 వేలనుంచి 50 వేల రూపాయలదాకా చెల్లించాల్సి వుండగా 3 వేలకు మించి కంట్రాక్టరు చెల్లించడు. వెయ్యి రూపాయలు చేతిలోపెట్టి, చేతులు దులుపుకున్న యజమానులు వున్నారు. అంతేకాక శవాన్ని ఖననంచేసే ఆచారమున్న వాళ్ళను యజమానులు వత్తిడిచేసి దహనంచేయిస్తారు. ఒక్కొక్కసారి ముక్కలైన శరీరభాగాలను లారీలలో స్వగ్రామానికి తరలించి దహనం చేయిస్తారు. గత ఏడాది క్వారీల్లో ప్రమాదాలలో మరణించినవారి సంఖ్య 15 వరకు వుంటుందని అంచనా. మార్చిలో రాయవరపు కొండలరావు క్వారీలో పనిచేసే నాగేశ్వరరావు పన్నెండేళ్ళ కూతురు మరణించింది. ఆగస్టులో పోలిసెట్టి చలపతి రావు క్వారీలో వులి నాగులు, సెప్టెంబర్

లో అబ్బాయిరెడ్డి క్వారీలో చట్టి సంజీవి మరణించారు. ఫిబ్రవరి, ఆగస్టు నెలల్లో మహారాష్ట్రకు చెందిన ఇద్దరు లంబాడీ కార్మికులు మరణించారు. నవంబరు 6 న సీతా రామిరెడ్డి క్వారీలో పనిచేసే శ్రీకాకుళానికి చెందిన మహిళ లక్ష్మి క్రమర్యలో పడి తునాతునకలైంది. ఈ మరణాలు ఎక్కడా నమోదు కావు. పోలీసుల రికార్డులకెక్కవు.

మరణించినవారి సంగతలావుంటే, గాయపడినవారి పరిస్థితి మరి అధ్వాన్నం. క్వారీల్లో జరిగే ప్రమాదాలలో కళ్ళు, కాళ్ళు, చేతులు, పొగొట్టుకున్న వారికి ఎటువంటి నష్టపరిహారం చెల్లించరు. ఉచితంగా చికిత్స చేయిస్తారు. ఇక్కడ పనిచేసే ప్రతి వందమందిలో నలుగురు ప్రమాదంలో గాయపడి ఆంగవికలురైన వారుంటారు. వీరికి పని దొరక్క పస్తులుండవలసి వస్తుంది. ఒక్కోసారి వైద్యంకోసం యజమాని దగ్గర అప్పుతీసుకుని, బాకీ తీర్చడానికి కూలిచెయ్యాల్సిన పరిస్థితులు వున్నాయి.

లారీలో 'క్రమరీరింగ్' ను ఎగుమతి దిగుమతి చేసే జట్టుకూలీల పరిస్థితి కూడా ఇందుకు భిన్నంగా లేదు. ఈ జట్టుకార్మికులు లారీ యజమానుల క్రింద పనిచేస్తుంటారు. క్వారీనుంచి క్రమర్యంత్రం దగ్గరకు మెటల్ ను చేరవేస్తుంటారు. క్వారీలో తయారయ్యే 1.2 సైజు కంకరను ఇతరప్రాంతాలకు ఎగుమతి దిగుమతి చేస్తుంటారు. క్రమర్యంత్రాలకు, క్వారీకి దూరం తక్కువగా వుండడంతో వెనువెంటనే లారీలు మెటల్ ను ఎగుమతి, దిగుమతి చేస్తుండటంలో జట్టుకార్మికులకు క్షణం విరామం వుండదు. ట్రీపుర్ లారీకి నలుగురు, బాడీలారీకి ఆరుగురు, జట్టుకార్మికులు పనిచేస్తుంటారు. ట్రీపుర్ లారీతో క్రమర్యవద్ద రోజుకు 12 గంటలు పనిచేస్తే, బాడీలారీవద్ద రోజుకు 24 గంటలు పనిచేస్తారు. వీరి నెలసరి ఆదాయం 250 రూపాయలనుంచి 350 రూపాయల వరకూ వుంటుంది. ప్రభుత్వ నిబంధనల ప్రకారం రోజుకు 8 గంటలు పనిచేస్తే, నెలకు 900 రూపాయలవరకూ ఆదాయం రావాలి. ప్రభుత్వ చట్టాలు క్వారీలో ఎవరికీ అమలు కానట్లే, జట్టుకార్మికులకూ అమలుకావు. లారీడ్రైవర్లు, క్లీనర్లు, గుమాస్తాల పరిస్థితి కూడా అంతే. లారీ డ్రైవర్ కనీసవేతనాల చట్టం ప్రకారం నెలకు 640 రూపాయలు చెల్లించాల్సి ఉండగా 480 రూపాయలే చెల్లిస్తున్నారు. క్లీనర్లు, గుమాస్తాల వేతనం ఇంకాతక్కువే. వీరెవరికీ బోనస్ లూ, ప్రావిడెంట్ ఫండ్ లూ, ఇ.ఎస్.ఐ. సౌకర్యాలూ అమలుకావు.

స్త్రీకార్మికుల పరిస్థితి

క్యారీల్లో పనిచేసే అందరు కార్మికుల సమస్యలతోపాటు మహిళలూ కొన్ని ప్రత్యేక సమస్యలు ఎదుర్కొంటున్నారు. మహిళా కార్మికులు క్యారీలనులే కాక ఇంటిపనులను కూడా అదనంగా చేయాలివస్తున్నా, వారికి వచ్చే వేతనాలు పురుషుల కంటే తక్కువే. ఇంటి పనులు ముగించుకుని, క్యారీలకు పురుషులతో పాటే బయలుదేరాలి. కార్మికుడి కుటుంబం మొత్తం పనిచేస్తేనేతప్ప కుటుంబం గడవని పరిస్థితి క్యారీల్లో వుంది. కార్మికుడి పిల్లలకు చదువు చెప్పించే పరిస్థితులు లేవు. విద్యాసౌకర్యాన్ని ప్రభుత్వం కల్పించవలసి వున్నా ఇక్కడ సదుపాయాలు మృగ్యం. బడికి వెళ్ళాల్సిన వయసులోని పిల్లలు క్యారీలలో పనిచేస్తుంటారు.

కార్మిక మహిళలు పనిపిల్లలను వెంట తీసుకుని పనిలోకి పోవాల్సి వుంటుంది. అక్కడ ఎండలోనే పనిపాపలను పడుకోబెట్టి రాళ్ళు కొడుతుంటారు. ఎండకు శ్రమకు వేడెక్కి కాగిపోతున్న శరీరంతో పనిపాపకు పాలుపట్టవలసిరావడంతో పిల్లలు అనారోగ్యానికి గురిఅవుతున్నారు. ఇక్కడ చాలామంది పిల్లలు ఎడాది నిండకుండానే మరణిస్తుంటారు. ప్రసూతి సమయంలో 3 నెలల జీతంతో కూడిన సెలవు ఇవ్వాలని చట్టం నిర్దేశిస్తున్నా, ఈ క్యారీలలో అమలు జరగట్లేదు.

వారంరోజులు పనిచేసినతరువాత కూలికోసం భర్త యజమాని చుట్టూ తిరుగుతుంటే, 'ఇంట్లో సరుకులులేక' మహిళలు అవస్థపడుతుంటారు. యజమాని ఎప్పుడో ఆర్థరాత్రి డబ్బులిస్తే, అప్పుడు దుకాణాలు వుండవు. దాంతో సగం డబ్బు భర్తల త్రాగుడువ్యసనానికి ఖర్చయిపోతుంటుంది.

పోతే, మహిళలకు మరుగుదొడ్ల సమస్య తీవ్రంగా వుంది. మున్సిపాలిటీలో శానిటరీ అభివృద్ధికి విదేశాలిచ్చిన నిధులు మూలుగుతుంటాయి తప్ప, మరుగుదొడ్ల నిర్మాణాలు జరగవు.

క్రషర్లలో నలుగుతున్న చట్టాలు కార్మికవర్గం శతాబ్దులుగా, పోరాడి సాధించుకున్న అనేక హక్కులను ప్రభుత్వం ఎన్ని చట్టాలను చేసినా, అవి క్యారీ యజమానుల క్రషర్లలో పడి నలుగుతున్నాయి తప్ప, కార్మికులకు చేరట్లేదు.

మైనింగ్ ఏక్ట్ ప్రకారం ఇక్కడ పనిచేసే కార్మికులను 160 రోజులు పనిచేస్తే పర్మినెంట్ చేయాలి. కాని 40 ఏళ్ళుగా పనిచేస్తున్నా, ఇక్కడి కార్మికులు ఇంకా రోజువారీ కూలీలుగానే వుంటున్నారు. సిక్ లీవ్, ఎర్నీడ్ లీవ్, క్యాజువల్ లీవ్, వైద్య, గృహవసతి, మంచినీటి

సౌకర్యం, పనిచూపని రోజుల్లో వేతనంచెల్లింపు, వగైరా చట్టాలు అమలు జరపవలసివుండగా, కార్మికశాఖ, ప్రభుత్వం ఇటు కన్నెత్తి చూడదు... సమస్యలు పట్టించుకోదు. కార్మికులకు యజమానులు ప్రత్యక్షంగా బాధ్యులు కాకుండా తప్పించుకోడానికి సబ్ కంట్రాక్టర్ విధానాలను కూడా అవలంబిస్తున్నారు.

ప్రభుత్వపుతాజాచట్టం ప్రకారం క్యారీలను కార్మికులవరం చేయాలి. ఈ చట్టం ఆశతో కాంట్రాక్టర్లదేపిడినుంచి బయటపడదామని కొందరు కార్మికులు సాసైటీలు ఏర్పరచుకున్నారు. అయితే ఇంతవరకూ అవి కార్మికులకు అందలేదు. రాజమండ్రి శాసనసభ్యుడు గత ఏడాది అక్టోబర్లో అట్టహాసంగా ఒక కార్యక్రమం ఏర్పాటు చేసి 5 ఎకరాల క్యారీని ఒక సాసైటీ కార్మికులకు స్వంతంచేశారు. ఇంతా చేస్తే ఆ క్యారీ అప్పటికే సగానికి పైగా త్రవ్వడం జరిగింది. సాసైటీవాళ్ళు దానిని పంచుకుంటే ఒక్కొక్కరికి రెండుగజాలకు మించిరాదు. అమాత్రం క్యారీకూడా కార్మికులకు దక్కనివ్వకుండా కాంట్రాక్టర్లు అనేక ఇబ్బందులకు గురిచేశారు. ఆ క్యారీ కాంట్రాక్టర్లు పైకొడ్డుకెళ్ళాడు. పట్టపోరు పట్టపోరు.. పిల్లితీర్చినట్లుగా ఆ క్యారీపై పైకొడ్డు ఈ మధ్యే స్టే మంజూరు చేసింది. మళ్ళీ ఆ కార్మికుల పరిస్థితి మామూలే. వేరే క్యారీలు వట్టుకు తిరుగుతున్నారు.

కొంతకాలంగా క్యారీలు సాసైటీల వరం కావాలన్న కార్మికుల గేడు పట్టించుకోకుండా ప్రభుత్వం నామమాత్ర చట్టాలు మాత్రం చేసి, ప్రైవేటుకాంట్రాక్టర్లకే క్యారీలను అప్పజెప్పుతోంది. కార్మికులపై ప్రభుత్వాలకు ఉండే ప్రేమకిది నిదర్శనం కాబోలు ఈ క్యారీకాంట్రాక్టర్లలో తెలుగుదేశం, కాంగ్రెస్ పార్టీల నాయకులూ వున్నారు. ఆ పార్టీలకు అండదండలిచ్చే పెద్దమనుషులూ వున్నారు. వీరికి కార్మికులు మనుషులని గుర్తుకొచ్చేది ఎన్నికల సమయంలోనే.

గత ఏడాది అక్టోబర్, నవంబర్ నెలల్లో స్థానికంగా పనిచేస్తున్న ప్రగతిశీల సంస్థలు సంయుక్తంగా క్యారీకార్మికుల జీవన పరిస్థితులపై అధ్యయనంచేసి, వాళ్ళను సమైక్యపరిచి, పోరాటపటిమగల యూనియన్ ఏర్పాటుకు కృషిచేశాయి. ఆ క్రమంలో ప్రారంభంగా నవంబర్ 13 న రాజమండ్రిలోని ఎక్రమహాల్లో 100 మంది కార్మికుల సమక్షంలో ఈ సంస్థలు పత్రికాప్రతినిధుల సమావేశాన్ని ఏర్పాటుచేసి సర్వేవివరాలు ప్రతికలకు విడుదలచేశాయి. నవంబరు 19 న క్యారీపేటలోని సారంగ ధరమెట్టపై సుమారు 1000 మందితో సర్వసభ్య సమావేశం జరిపి రాజమండ్రి

క్యారీ వర్కర్స్ యూనియన్ ఏర్పాటు చేసుకున్నారు.

క్యారీపేటలో యూనియన్ ఎప్పుడీ కప్పుడు సమావేశాలు నిర్వహిస్తూ కార్మికులను ఉత్తేజపరుస్తూ వస్తున్నది. పాత యూనియన్లను వదలుకొని కార్మికులు కొత్త యూనియన్లలో చేరారు. పాత యూనియన్ మేనేజిమెంట్తో కుదుర్చుకున్న అగ్రి మెంట్ కాలపరిమితి ముగియడంతో కొత్త యూనియన్ ఫిబ్రవరి 5న జనరల్ బాడీ సమావేశం జరిపి కొత్త ఎగ్రిమెంటును కొన్ని డిమాండ్లతో రూపొందించి, ఒప్పందంకోసం ఫిబ్రవరి 20 వరకు సమయం కేటాయించింది. అయితే ఫిబ్రవరి 17 వరకు యజమానుల సంఘం నుంచి ఎటువంటి సమాధానం రాకపోవడంతో ఫిబ్రవరి 17న సుమారు 2 వేలమంది కార్మికులు రాజమండ్రి పట్టణంలో ప్రదర్శన జరిపారు.

క్యారీలలో 160 రోజులు పనిచేసిన కార్మికులను పర్మినెంట్ చేయాలనీ, నీటి కాంట్రాక్ట్ విధానం రద్దుచేయాలనీ, అనుప్రతి ఏర్పాటుచేయాలనీ, ప్రమాదాల్లో గాయపడినవారికి, మరణించినవారి కుటుంబాలకు చట్టప్రకారం నష్టపరిహారం చెల్లించాలని, 'క్రషర్ రింగ్' గజానికి 20 రూపాయలు, 'రైల్వేరింగ్' గజానికి రూ. 35.70 లు 'రోడ్ రింగ్' గజానికి రూ. 20-70 లు, ఫాల్చు మెటీరియల్ టన్నుకు 12 రూపాయలు చెల్లించాలని డిమాండ్ చేశారు.

ఈ క్యారీల్లో పనిచేసే దాదాపు ఎదువేల మంది కార్మికులు ఫిబ్రవరి 21 నుంచి నిరవధిక సమ్మెను ప్రారంభించారు. కార్మికుల డిమాండ్ల పట్ల యజమానుల మొండి వైఖరి వల్ల సమ్మె ఉధృతమైంది. 27 న ఏ క్యారీలోనూ క్రషర్లు, లారీలూ, ప్రోక్షయిస్తూ, తిరగకుండా కార్మికులు అడ్డగించారు. అదేరోజున రాజమండ్రి వీధుల్లో ఐదు వేల కార్మికులు ప్రదర్శన జరిపారు, క్యారీ కాంట్రాక్టర్ల గడ్డి బొమ్మలను దగ్ధం చేశారు. క్యారీయజమానులు మొదట్నుంచీ కార్మికుల సమక్షంలో చర్యలు జరపాలన్న యూనియన్ డిమాండ్ ను వ్యతిరేకిస్తూ వచ్చారు. కాని మార్చి 2 న వారు చర్యలకు సిద్ధమయ్యారు. కాని ఈ చర్యలు విఫలమయ్యాయి. దీనితో యూనియన్ క్యారీ కార్మికులు నివసించే ప్రాంతంలో, రాజా థియేటర్ దగ్గర్నుంచి, క్యారీ ప్రాంతం మొత్తం మార్చి నాలుగున బంద్ నిర్వహించింది. తమ డిమాండ్లను పరిష్కరించేంత వరకు ఆందోళనను కొనసాగించాలని యూనియన్ నిర్ణయించింది.

వాసిరెడ్డి వేణుగోపాల్

వేడెక్కుతున్న "తెలుగు" రాజకీయాలు

రాష్ట్రంలో రాజకీయ వాతావరణం రోజు రోజుకూ వేడెక్కుతున్నది. ఎదురులేని నాయకుడు అనుకున్న తెలుగుదేశం అధినేత ఎన్టీరామారావుకు పార్టీలో వ్యతిరేకత, ఆయనపట్ల అసంతృప్తి, బాహుళంగా బయట పడుతున్నది. మొదటినుంచి ముఖ్యమంత్రి విచిత్రమైన ధోరణి అవలంబిస్తున్నాడు. ఆయనకు రాజ్యాంగం పట్ల గానీ, పార్లమెంటరీ సంప్రదాయాల పట్ల గానీ, ఏ మాత్రమూ గౌరవం, నమ్మకం ఉన్నట్టు కనపడదు. దీనికి తాజా ఉదాహరణ ఒక్కసారి మొత్తం మంత్రివర్గ సభ్యులను డిస్మిస్ చేయించటం.

బడ్జెట్ వివరాలను శాసనసభలో ప్రవేశపెట్టడానికంటే ముందు కొందరు మంత్రులు ప్రతికల వారికి వెల్లడి చేశారని, మంత్రివర్గ నిర్ణయాలను రహస్యంగా ఉంచకుండా వారు ప్రవర్తించారని, పరిపాలనకు సంబంధించిన రహస్యాలను కాపాడతామని తాముచేసిన వాగ్దానానికి భంగకరంగా వ్యవహరించారని, అందువలన వారు మంత్రిమండలిలో కొనసాగటానికి వీలేదు కాబట్టి, వారిని డిస్మిస్ చేయవలసిందిగా గవర్నర్ కు ఆయన సిఫారసు చేశాడు. వెంటనే గవర్నరు ఆ సిఫారసు మేరకు మంత్రులందరినీ డిస్మిస్ చేశారు. ఇది ఎంతవరకు సమంజసం?

రాష్ట్ర పరిపాలన అంతా గవర్నరు పేరు మీద జరుగుతుంది. గవర్నరుకు పరిపాలనా నిర్వహణలో సలహా ఇవ్వటానికి మంత్రిమండలిని ఏర్పాటుచేస్తారు. మంత్రి మండలికి ఒక నాయకుడు ఉంటాడు. అతనే ముఖ్యమంత్రి. ముఖ్యమంత్రితోసహా మంత్రులందరూ మంత్రిమండలిలో సభ్యులే. ముఖ్యమంత్రిలేకుండా మంత్రిమండలి ఉండదు. అలాగే మంత్రులు లేకుండా ముఖ్యమంత్రి ఉండదు. అందుకనే ముఖ్యమంత్రిని "సమానులలో మొదటి వాడు" అంటారు. మంత్రులందరూ సమానమే. అందులో ముఖ్యమంత్రి మొదటివ్యక్తి, అంతే. అటువంటప్పుడు మంత్రిమండలి రద్దయిందంటే, ముఖ్యమంత్రి కూడా రద్దు అయినట్లే! అందుకనే మొత్తం మంత్రులందరినీ రద్దు చేసి ముఖ్యమంత్రి తానొక్కడే కొనసాగటం అంటూ జరగదు. శాసనసభను రద్దు చేయాలని సిఫారసు చేసేటప్పుడు మొత్తం మంత్రిమండలిలోని సభ్యుల

రాజీనామాను ముఖ్యమంత్రి గవర్నరుకు అందజేస్తాడు. అందులో తన రాజీనామా కూడా ఉంటుంది. రాజీనామాను గవర్నరు ఆమోదించి తిరిగి ఏర్పాటు జరిగేవరకూ తాత్కాలికంగా అదే మంత్రిమండలిని కొనసాగించ వలసిందిగా గవర్నరు ముఖ్యమంత్రిని కోరతారు, లేదా రాష్ట్రపతిపాలన విధించ వచ్చు. అందువలన మంత్రులందరూ రాజీనామా చేసి ముఖ్యమంత్రి ఒక్కడే కొనసాగటం అన్నది, రాజ్యాంగం ఒప్పుకోదు. ఏ సంప్రదాయమూ దానిని సమర్థించదు, ఏ నియమమూ దానికి అండగా నిలబడదు.

మొత్తం మంత్రిమండలిని తొలగించాలని ముఖ్యమంత్రి అనుకుంటే, దానితోపాటు తాను కూడా రాజీనామా చేసి, తిరిగి శాసనసభా పార్టీనాయకుడిగా ఎన్నికై, కొత్త మంత్రివర్గాన్ని ఏర్పరచాలి. ఇది పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యం. ఈ సంగతి ముఖ్యమంత్రికి తెలిసినట్టు లేదు. "నేను ఏది చేస్తే అదే ప్రజాస్వామ్యం" అంటాడాయన.

అసలు మంత్రిమండలి సభ్యులను ఎందుకు తొలగించినట్టు? వారిలో కొందరు కొన్ని రహస్యాలను బయటపెట్టారట! అయితే ఆ కొందరినే తొలగించవచ్చు కదా! మొత్తం అందరినీ ఎందుకు తీసివేయాలి? అంటే "ఉమ్మడిబాధ్యత" అనేది పార్లమెంటరీ సంప్రదాయంకదా, అందుకని పొరపాటు ఒకరేచేసినా మొత్తం మంత్రిమండలి ఉమ్మడి బాధ్యత తీసుకొని, నైతిక విలువలను కాపాడడానికి రాజీనామా చేశారు, అని, అంటాడు ముఖ్యమంత్రి. "ఉమ్మడిబాధ్యత" అనేది మంచి సంప్రదాయమే. అయితే మంత్రిమండలి ఉమ్మడిబాధ్యతలో ముఖ్యమంత్రి కూడా ఉంటాడు. తనను మినహాయించుకోవటానికి వీలేదు. మంత్రిమండలిలో తాను మొదటి సభ్యుడే కాబట్టి, ఉమ్మడిబాధ్యత తానూ వహించాలి. నైతిక బాధ్యత తనకూ ఉంటుంది. "వీటికి అన్నిటికీ అతితుణ్ణి నేను" అనుకుంటే ఇక ఏ విలువలనూ కాపాడుతున్నట్టు కాదు.

"నిన్న మొత్తం మంత్రిమండలిని రద్దుచేశాడు కాబట్టి, రేపు అసెంబ్లీని రద్దు చేయమంటాడు" అని ఒక అనుమానం శాసనసభ్యుల్లో రేగినట్టు కనిపిస్తున్నది.

లేదా ముఖ్య మంత్రి భయపెట్టిస్తున్నాడు. అలా చేయాలనుకొనే పక్షంలో ముఖ్యమంత్రి సలహాను పాటించవద్దని గవర్నరుకు విజ్ఞాపన చేయటానికి శాసనసభ్యులు సిద్ధమవుతున్నట్టు వార్త వచ్చింది. ముఖ్యమంత్రికి శాసనసభను రద్దుచేయవలసిందిగా సిఫార్సుచేసే అధికారం ఉన్నదానికి సమంజసమైన కారణాలు ఉండనవసరం లేదా? ఏ కారణం లూ చూపకుండా శాసనసభను రద్దుచేయవలసిందిగా కోరితే గవర్నరు, దానిని తిరస్కరించవచ్చా? ఇవన్నీ రాజ్యాంగ పరమైన అంశాలు. వీటిని విడిగా పరిశీలించాలి.

అయితే రాజకీయ వాతావరణంలో మాత్రం రోజు రోజుకూ వేడి ఎక్కువవుతున్నది. "అసమ్మతి లేదు" అని బుకాయిస్తున్నా అసమ్మతి వాదులు బయటపడుతునే ఉన్నారు. అసంతృప్తి పెరుగుతునే ఉన్నది. మాజీ మంత్రులలో ముగ్గురు బాహుళంగా వ్యతిరేకతను వ్యక్తం చేస్తున్నారు. "నువ్వెవరవు అంటే నువ్వెవరవు?" అని పార్టీలో ప్రశ్నించుకుంటున్నారు. పార్లమెంటరీ పార్టీ నాయకుడు, పార్టీలో ప్రముఖమైన వ్యక్తి, ఆయన ఉపేంద్రను మధ్యవర్తిత్వం జరపమని ఎవరు పంపించారు, అని ప్రశ్నించారు? ముఖ్యమంత్రి, మరొక మాజీమంత్రి, ఉపేంద్రను ఒకరోజు విమర్శిస్తే, మరొక రోజు ముఖ్యమంత్రి ఉపేంద్రను మెచ్చుకుంటాడు, మాజీ మంత్రి ఉపేంద్రను మెచ్చుకుంటాడు, మాజీమంత్రి సర్దుకుంటాడు. మొత్తం వ్యవహారమంతా ముఖ్యమంత్రి అల్లుళ్ళు చూస్తున్నారు. వారిలో మళ్ళీ విభేదాలు.

ఈ రకమైన పోకడలు చూస్తుంటే రాష్ట్రంలో ప్రజాస్వామిక పద్ధతులు, రాజ్యాంగరీతులు, పార్లమెంటరీ సంప్రదాయాలు అన్నీ, భ్రష్టుపడుతున్నాయని అర్థమవుతుంది. ఒకవ్యక్తి ఆకర్షణమీద పుట్టిన పార్టీలు, ఒక వ్యక్తిపూజ మీద మనుగడ సాగిస్తున్న శాసనసభ్యులు, ఉన్న పురు ఇటువంటివే జరుగుతూ ఉంటాయి. కాదంటే ఇంకా విచిత్రమైన సంఘటనలు జరుగుతాయి. రాబోయే రోజులలో ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో చిత్ర విచిత్రమైన సంఘటనలు జరుగుతాయనటానికి పరిస్థితులు పక్కమై ఉన్నాయి. ఈ రాజకీయ నాటకంలో ప్రజలు, ప్రజాసమస్యలు, వాటి పరిష్కారమార్గం, అన్నీ తెరమరుగైపోయాయి.

చిత్తూరులో ఎనుగుల విధ్వంసకాండ

అడవుల నష్టాన్ని గురించి ఈమధ్య మనం చాలా వింటున్నాం. మనదేశంలోని అటవీభూభాగం అతివేగంగా తరుక్కుపోతోందని ప్రభుత్వమే వాపోతోంది. దేశంలో అటవీభూభాగం కనీసం 30 శాతం ఉండాలని నిపుణులు అంటారు. కాగా, మన దేశంలో అడవులు 10 శాతం కూడా మిగలలేదు.

అడవుల నాశనం వలన దుప్పలితాలు చాలా వున్నాయి. ఇందులో ప్రధానమయినవి వర్షపాతం తగ్గిపోవడం, భూసారం ధ్వంసం కావడం. అంతేకాక, అడవుల మీద ఆధారపడి బ్రతికే ప్రజానీకం (ముఖ్యంగా గిరిజన తెగలు) చాలా ఇబ్బందులకు గురి అవుతారు. పొయ్యిలోకి కట్టె పుల్లలకోసం, ఆహారంలో భాగమయిన పళ్ళుఫలాల కోసం, చేతివృత్తులకు ఉపయోగపడే అడ్డాకుల వంటి ఆకుల కోసం, వాళ్ళు అడవుల మీద ఆధారపడతారు.

అడవులలో పశువులను మేపుకుంటారు, అడవికట్టెతోనూ రెల్లుతోనూ ఇళ్ళు కట్టుకుంటారు, ఇంకా, బీడీఆకు మొదలైన వన్యసంపదను సేకరించి అమ్ముకుంటారు. అడవులు నాశనం అయ్యేకొద్దీ ఈ వనరులన్నీ క్రమంగా వాళ్ళకు అందుబాటులో లేకుండా పోతాయి.

అయితే అడవుల నాశనాన్ని ఆపడానికి ప్రభుత్వం ఎంతమాత్రం సిద్ధంగా వున్నట్టు అనిపించదు. ఎందుకంటే వీరిధివర్గాల ధనవంతులకు ఈ అటవీసంపద అవసరం. అడవులలో వుండే ఖనిజసంపద (ఇనుము, బొగ్గు, సున్నపు రాయి వగైరా) పారిశ్రామిక పెట్టుబడిదారులకు అవసరం. అడవులలోని కలవ కూడా కాగితపు పరిశ్రమకు అవసరం. ధనవంతులు గ్రామాలలోనూ పట్టణాలలోనూ కట్టుకునే భవంతులకూ ఈ కలవ అవసరం, నిజానికి కలవ మీద ఆధారపడే ధనిక వర్గం చాలా పెద్దదే. పెట్టుబడిదారు, కలపకాండ్రాక్టర్లు, ట్రక్కుల యజమానులూ, కోతడిపో సేట్లూ, ఫర్నిచర్ కంపెనీల యజమానులూ, ఈ కలవనూ ఫర్నిచర్ నూ ఉపయోగించుకొని ఆర్పాటంగా భవనాలు నిర్మించుకునే ధనవంతులూ, ఈ వనరుల వినియోగంలో భాగస్వాములే. వీరి కోసం ప్రభుత్వం అడవుల నాశనాన్ని కొనసాగిస్తూనే ఉంటుంది. పోనీ, కొత్త అడవుల పెంపకాన్ని తగుమోతాదులో చేపడుతుందా అంటే అదీ లేదు. దానికి కావలసిన

ప్రణాళికగానీ సంయమనంగానీ భారత ప్రభుత్వ విధానాలలో లేదు.

అడవుల నాశనంవల్ల పైన చెప్పిన వేకాక మరొక నష్టం కూడా వుంది. అదే మిటంటే అడవులలో వుండే వన్యమృగాలు తమ నివాస స్థలాన్నీ, జీవనాన్నీ, కోల్పోయి, సమీపంలోని గ్రామాల మీద దాడిచేయడం. ఒక సంవత్సరం కాలం పైగా, అనంతపురం జిల్లాలోని మడకశిర తాలూకాలో శివంగులు గ్రామాల మీద పడి చిన్న పిల్లలను ఎత్తుకుపోతున్నాయని వార్తలు వస్తున్నాయి. మహబూబ్ నగర్ జిల్లాలోని అచ్చంపేట ప్రాంతంలో పులులు గ్రామాల మీద దాడి చేసి పశువులను చంపడం గురించి కూడా చదువుతున్నాం.

క్రిందటి సంవత్సరం మొదట్ జిల్లా నర్సాపూర్ అడవుల నుండి ఒక చిరుత పులి సికిందరాబాద్ వచ్చేసి మారేడ్ పల్లిలో బీభత్సం సృష్టించింది. అడవులనాశనం, కొంతవరకూ దాని పర్యవసానమయిన కరువు, వన్యమృగాలను మానవ అవాసాల లోకి తరుముతున్నాయి. తిండి కోసం, నీళ్ళకోసం. సంరక్షణ కోసం, అవి దూర ప్రాంతాలకు వలసపోవలసి వస్తోంది.

ఇటువంటి సంఘటనలన్నింటిలోనికీ జనందృష్టిని ఎక్కువగా ఆకర్షించింది చిత్తూరు జిల్లాలో ఎనుగుల సమస్య. చిత్తూరు జిల్లాలోని దక్షిణ భాగంలో విశాలమయిన చిట్టడవి ఉంది. ఇది తూర్పుకనుమల మధ్యనున్న ఎత్తయిన భూభాగం కావడంవల్ల వర్షపాతం సమృద్ధిగా వుంటుంది. మడుగులు, ఏరులు, నీటివనతని కల్పిస్తాయి. అయినప్పటికీ ఆ అడవి చిట్టడవే. వన్యమృగాలకు పెద్దగా నివాసయోగ్యమయినది కాదు. ఇతరత్రా కూడా అదేమంత ఉపయోగకరమయిన అడవి కాదు. మన రాష్ట్రంలోని అడవులలో విస్తారంగా దొరికే టేకుకలవ అక్కడ దాదాపు మృగ్యం. ఒక పుడు ఎర్రచందనం సమృద్ధిగా దొరికేదిగానీ అదంతా స్వగర్ల వాతపడి, సరయిన పురోభివృద్ధిపథకాలు లేక, ఇప్పుడు ఆ కర్రకూడా అంతంత మాత్రమే దొరుకుతుంది.

అయితే చిత్తూరునుండి వడమటి దిక్కుగానూ నైరుతి దిక్కుగానూ కర్నాటక, తమిళనాడు రాష్ట్రాలలోకి పోతే ఈ అడవి నీలగిరి కొండలూ, కావేరిలోయ, వడమటి కనుమల దాకా వరుచుకొని వుంది. అక్కడి అడవి చిట్టడవి కాదు. రకరకాల ఉప

యోగకర మయిన కలవ రకాలు దొరికే అడవి అది. ఆ అడవి ఎనుగులకు కూడా నిలయం. కొన్ని శతాబ్దాలుగా దక్షిణభారత దేశంలోని దేవాలయాలకు ఈ అడవి, ఎనుగులను సరఫరా చేస్తోంది.

చాలావిళ్ళగా ఈ అడవిని కలవ కోసం నాశనం చేస్తూ వచ్చారు. దట్టమయిన అడవులతో నిండివున్న కొండచరియలు ఇవ్వాళ బోసిగా కనిపిస్తాయి. దానికి తోడు గత మూడు నాలుగేళ్ళగా దేశమంతటా కరువు. అంటే మనుష్యులకూ జంతువులకూ తిండి సమస్య, నీటి సమస్య తీవ్రంగా వుంది. ఫలితంగా అక్కడి నుండి అడవి ఎనుగులు తిండి, నీళ్ళూ, ఆశ్రయం, వెతుక్కుంటూ ఉత్తరం దిక్కుగానూ ఈశాన్యం దిక్కుగానూ వలస బయలుదేరాయి. 1984 సంవత్సరంలో చిత్తూరు జిల్లాకు చేరుకొన్నాయి. ఒక ఏడు ఎనుగుల మంద సంవత్సరం మొట్టమొదటి సారి ఈ ప్రాంతంలో కనబడింది. ఆంధ్ర తమిళనాడు రాష్ట్రాల సరిహద్దులో వుండే ఎగుడుదిగుడు ప్రదేశంలో వున్న ఒక అర్ధచంద్రాకారపు లోయను ఎంచుకొని అందులో పైకి కిందికి విహరిస్తూ, కనిపించిన పొలాలను మేయడం మొదలు పెట్టాయి. ఈ లోయ ప్రాంతంలో ఆరు మందలకు చెందిన దాదాపు 100 గ్రామాలు, పల్లెలు, తండాలు వున్నాయి. ఆ మందలాలు పలమనేరు, కుప్పం, వెంకటగిరి కోట, రామకుప్పం, బైరెడ్డిపల్లి, బంగారు పాళ్ళెం. ఇవి కాక శాంతిపురం, పుంగనూరు తదితర మందలాల మీదికి కూడ ఎనుగులు దాడి చేస్తున్నాయి. 1984 లో 7 ఎనుగుల మందగా ప్రారంభం అయినవి, ఇప్పుడు 40 కి పైగా ఉన్నాయి. పుష్కలంగా వరి, రాగులు, చెరుకు, జొన్నలు, వేరుశనగ, కొబ్బరి పంటలు పండించే ఆ ప్రాంతపు రైతాంగం ఇప్పటికీ అయిదేళ్ళయి తమ శ్రమనంతా ఈ ఎనుగులకు పెడుతున్నారు. వీళ్ళేమయినా దిక్కులేని గిరిజనులూ అంటే కాదు. 100 ఎకరాలకు పైగా భూములున్న భూస్వాముల నుండి ఒకటి రెండేకరాల మొట్టభూములున్న చిన్న రైతుల దాకా అన్ని వర్గాల వాళ్ళూ ఉన్నారు. రెడ్డి, కమ్మ, గౌడ, బలిజకులాల నుండి హరిజనుల దాకా అన్ని కులాల వాళ్ళూ ఉన్నారు.

వీళ్ళ శ్రమ వల్ల సస్యశ్యామలమ

యిన ఈ ప్రదేశం ఏనుగులకు స్వర్గతుల్యంగా అనిపించినట్లుంది. పగలు అడవిలో ఏ మడుగుదగ్గరే పడుకొని, రాత్రి పొలాల మీద వడి తినడం, తొక్కి నాశనం చేయడం, మళ్ళీ కేరింతలు కొడుతూ దొర్లడం, వాటి దినచర్య అయింది. ఈ అయిదేళ్ళలో పై ఆరు మండలాల రైతులు దాదాపు 2 కోట్ల రూపాయలు నష్టపోయి వుంటారు.

పంటనష్టంతో బాటు ప్రాణనష్టమూ జరిగింది. ఇప్పటికి 24 మందిని ఏనుగులు తొక్కి, లేక తొండంతో చుట్టి, విసిరేసి చంపాయి. ఇవ్వాలి అక్కడి రైతులంతా ప్రాణాలు గుప్పిట్లో పెట్టుకొని బ్రతుకుతున్నారు. పగలు పొలాల్లో వ్యవసాయం చూసుకుంటారు. సాయంత్రం అయితే ఇళ్ళలోకి వచ్చి తలుపులు బిగించుకొని బితుకుబితుకుమంటూ రాత్రి వెళ్ళి దీస్తారు. లేదా, ఊరిజనమంతా పొలం గట్టదగ్గర చేరి దివిటీలు పట్టుకొని కేకలు వేస్తూ తప్పెట్లు కొడుతూ బాణాసంచా పేలుస్తూ ఏనుగులను తరిమి వేయడానికి ప్రయత్నిస్తారు. వాళ్ళ అదృష్టం బాగుంటే ఏనుగులు ఈ గొడవకు పారిపోతాయి. లేకపోతే మరింత రెచ్చిపోయి జనంమీదికే వచ్చి, జనాన్ని గ్రామాలలోకి తరిమేసి తమ పని ముగించుకొనిపోతాయి.

అక్కడి జనం దినచర్య, ఏనుగుల దినచర్యకు ప్రతిస్పందన. వాళ్ళకు వేరే ప్రపంచం తెలీదు, వేరే ఆలోచన లేదు. ఏనుగుల రాకపోకలే వాళ్ళకు వార్తలు. వాటి దాకిణ్యమే వాళ్ళ అదృష్టం, వాటి చేష్టలే భగవంతుని లీలలు, వాటి దొర్లన్యమే ప్రారబ్ధం. పొద్దున్న లేచి ఏ వూళ్ళోనయినా నలుగురు గుమిగూడే చోట చెప్పుకొనే విశేషాలు జోఫోర్స్ కుంభకోణం గురించికాదు, కరుణానిధి విజయాన్ని గురించి కాదు, ఎస్టిఆర్ క్యాబినెట్ వున ర్యవస్థీకరణ విన్యాసాల గురించి కాదు, 'రాత్రి ఆవులకుప్పుం గేవిందసామి శెని గతేట తిని పూడ్చి నాయంటనే' అనే, లేకపోతే అదృష్టం బాగుంటే రెండునెల్లగా 'యానిగలు మా తట్టు రాలేదప్పా' అనే చెప్పుకుంటారు.

ఇలా ఇప్పటికి అయిదేళ్ళగా సాగుతూనే వున్నా ప్రభుత్వానికి చీమకుట్టి నట్లు కూడా లేదు. మొదట్లో జనం పిటిషన్లు పెట్టుకోగా మండల రెవెన్యూ ఆఫీసు నుండి రెవెన్యూ ఇన్ స్పెక్టరు వచ్చి, పంటనష్టాన్ని తన బుద్ధికి తేచినట్లు అంచనా వేసుకొని పోయేవాడు. ఆయనకు కనపడ్డ నష్టం 5 రూపాయలు కావచ్చు, 10 రూపాయలు కావచ్చు, 20 రూపాయలు కావచ్చు. ఆ ప్రకారం నష్టపోయిన రైతులకు ఎం.ఆర్.వో 'అక్కౌంట్

'పేయి' చెక్కులు ఇచ్చేవాడు, రెండు రూపాయల చెక్కులూ అయిదు రూపాయల చెక్కులూ చేతిలో పెట్టుకొని బ్యాంకులను వెతుక్కుంటూ పోయిన రైతులు చాలా మంది వున్నారు. ఈ బూటకపు నష్టపరిహారాన్ని జనం విమర్శించగా ప్రభుత్వం తన విధానాన్ని మార్చుకుంది. చెరుకుపంట ఒక ఎకరం నష్టం అయితే 500 రూపాయలు, వరిపంటకు 250 రూపాయలు, ఇవ్వడం మొదలుపెట్టింది. ఇవి మరి తక్కువ అని గొడవచేయగా చెరుకుకు నష్టపరిహారం ఎకరానికి 1250 రూపాయలు, వరిపంటకు 500 రూపాయలు ఇవ్వడం మొదలుపెట్టింది ప్రభుత్వం. ఇది ఎంత సమంజసమయిన నష్టపరిహారమో తెలుసుకోవాలంటే, చెరుకు ఒక ఎకరానికి అయ్యేఖర్చు 1500 రూపాయలు ఉంటుందనీ, రాబడి ఎంతలేదన్నా 10,000 రూపాయలు ఉంటుందనీ గుర్తుంచుకోవాలి. అంటే ఇప్పుడు ఇస్తున్న నష్టపరిహారం ఖర్చులకు కూడా రాదన్నమాట, అంతే కాక, చెరుకు, వరి పంటలకు ఈ మాత్రమయినా ఇస్తున్నారు. కానీ జొన్నలు, వేరుశనగ, మొదలయిన మెట్టపంటలకు ఒక్క రూపాయి కూడా ఇవ్వడం లేదు. కొబ్బరి తోటలు, మామిడితోటల విధ్వంసనానికయితే అంచనావేసే ఆలోచననహితం లేదు.

ఈ నిర్లక్ష్యాన్ని గురించి ప్రభుత్వాన్ని నిలదీస్తే విచిత్రమయిన సమాధానం ఇస్తుంది. ఆంధ్రప్రదేశ్ పౌరహక్కుల సంఘం హైకోర్టులో వేసిన రిటోపిటిషన్ కు సమాధానం చెప్పా, ఈ పరిస్థితి ఉత్పన్నం కావడానికి ప్రజలే కారణం అంటుంది ప్రభుత్వం. ఏనుగులు ప్రభుత్వంలో భాగం అయినట్లు వాటిని వెనకేసుకొస్తుంది. 1984 లో ఏనుగులు ఈ ప్రాంతానికి వచ్చినప్పుడు అడవికే పరిమితం అయివున్నాయనీ, జనం ఒక ఏనుగు పిల్లను ఎత్తుకుపోవడంతో రెచ్చిపోయి, ఊళ్ళమీదికి రావడం మొదలు పెట్టాయనీ అంటుంది. అంతేకాక, చట్టబద్ధంగా బ్రతికేవాళ్ళెవ్వరినీ ఏనుగులు చంపలేదనీ, దొంగతనంగా అడవిలో కట్టెలు కొట్టడానికో లేక పశువులను మేపుకోవడానికో పోయినవాళ్ళనే ఏనుగులు చంపాయనీ అంటుంది. నిజానికి, చనిపోయిన వాళ్ళలో అత్యధికులు తమ పొలంగట్ల మీదనే లేక కాలిబాటల మీదనే చనిపోయారు. అంతేకాక, రిజర్వ్ ఫారెస్ట్ అయినంత మాత్రాన ఆ అడవిలోకి పోవడమే ఒక నేరం కాదు. రిజర్వ్ ఫారెస్ట్ లో పశువులను మేపుకోవడమూ నేరంకాదు. ఎందువుల్లలు ఎరుకోవచ్చును. ఆవులనూ గేదెలనూ మేపుకోవచ్చును. పచ్చికట్టె మాత్రం కొట్టకూడదు. మేకలను మాత్రం మేపకూడదు. (మేకలు చిన్న మొక్కలను

తింటాయి కాబట్టి వాటివల్ల అడవుల విధ్వంసనం జరుగుతుందని మేకలను మేపడాన్ని నిషేధించారు) అంతేకాకుండా, ఒక గ్రామంనుండి మరొక గ్రామానికి పోయేటప్పుడు అడవిబాటల మీదుగా పోవడం అనివార్యం అవుతుంది. అటువంటప్పుడు, మీరు అడవులలోకి పోకనే వుంటే, ఏనుగులు మీ జోలికి వచ్చేవికావు. అనేది అర్థరహితమయిన వాదన. ఇకపోతే, ఏనుగులు పొలాలమీదికి రాకుండాచేయడానికి ప్రభుత్వం ఏమయినా చేసిందా అంటే చేసాననే అంటుంది. ఏనుగులకోసం ఒక రక్షితవనం ఏర్పాటుచేసి అందులోకి ఈ 40 ఏనుగులను తరిమి ఉండవచ్చును. ఆ పని చేయలేదు. లేదా ఈ ఏనుగులను పట్టి సర్కస్ లకో, జంతు ప్రదర్శనశాలలకో, డేవుళ్ళగుళ్ళకో, అమ్మి వుండవచ్చును. ఆ పనికూడా చేయలేదు. మరి ప్రభుత్వం ఏం చేసిందంటే అడవికి అడ్డంగా 'గజనిరోధక విద్యుత్ కంచె' ను నిర్మించింది. అచ్చ తెనుగులో చెప్పాలంటే, అడవికి అడ్డంగా ఇనుపటిగెల కంచెవేసి, దానికి కరెంటు పెట్టింది. అయితే ఈ ప్రయోగం పూర్తిగా నిరర్థకంగా తయారయింది. ప్రతి గ్రామంచుట్టు కంచెవేస్తే ఒకరకంగా వుండేది. కానీ, అడవికి అడ్డంగా కంచె వేస్తే కంచెకు అటూ ఇటూ కూడా గ్రామాలుంటాయి. అంతేకాక ఈ అడవికి నిలువుగా చిత్తూరు జిల్లా నుండి తమిళనాడుకు వెళ్ళే రోడ్డు మూడు వున్నాయి. వీటిని కంచెతో మూసేయడానికి ఏలులేదు. పైగా ఈ కంచె వేసే పని, అన్ని ప్రభుత్వరంగ కార్యక్రమాలలాగా నెమ్మదిగా సాగుతుండగానే ఏనుగులు, వేసిన కంచెను వేసినట్లు ధ్వంసం చేస్తున్నాయి. కంచెను నిలబెట్టే స్తంభాలు ఇనపవికాక రాతివి కావడంతో, కరెంటుపెట్టినా కూడా ఏనుగులు ఆ రాతి స్తంభాలను కాలితో తన్ని ధ్వంసం చేయగలుగుతున్నాయి. చివరిగా కంచెలో ప్రవహించే కరెంటు నిరంతరం ప్రవహించదు.

ఈ నిష్ప్రయోజకత్వానికి ఫలితం ఏమిటంటే, ప్రపంచంలోని నాగరిక దేశాలలో ఒకటిగా లెక్కించబడే ఈ దేశంలో, 20 వ శతాబ్దపు చివరి దశాబ్దంలో, దాదాపు 100 వూళ్ళ రైతులు అడవి ఏనుగులకు భయపడి బ్రతుకుతున్నారు. అభివృద్ధి అంటే కలర్ టి.వి.లు, కంప్యూటర్లు, జపానీకార్లు, దేశంలోకి దిగుమతిచేయడం కాదు, ప్రజలకు కనీస స్థాయిలో గౌరవ ప్రదమయిన జీవనంకల్పించడం, అనే వ్యూహం వ్యవస్థకు ఉండివుంటే ఈ పరిస్థితి ఉత్పన్నం అయ్యేది కాదు. ఆ వ్యూహమూ లేదు, దానికి కావలసిన నిర్మాణమూ లేదు.

కె. బాలగోపాల్.

పేదల్ని దగా చేసిన బడ్జెట్

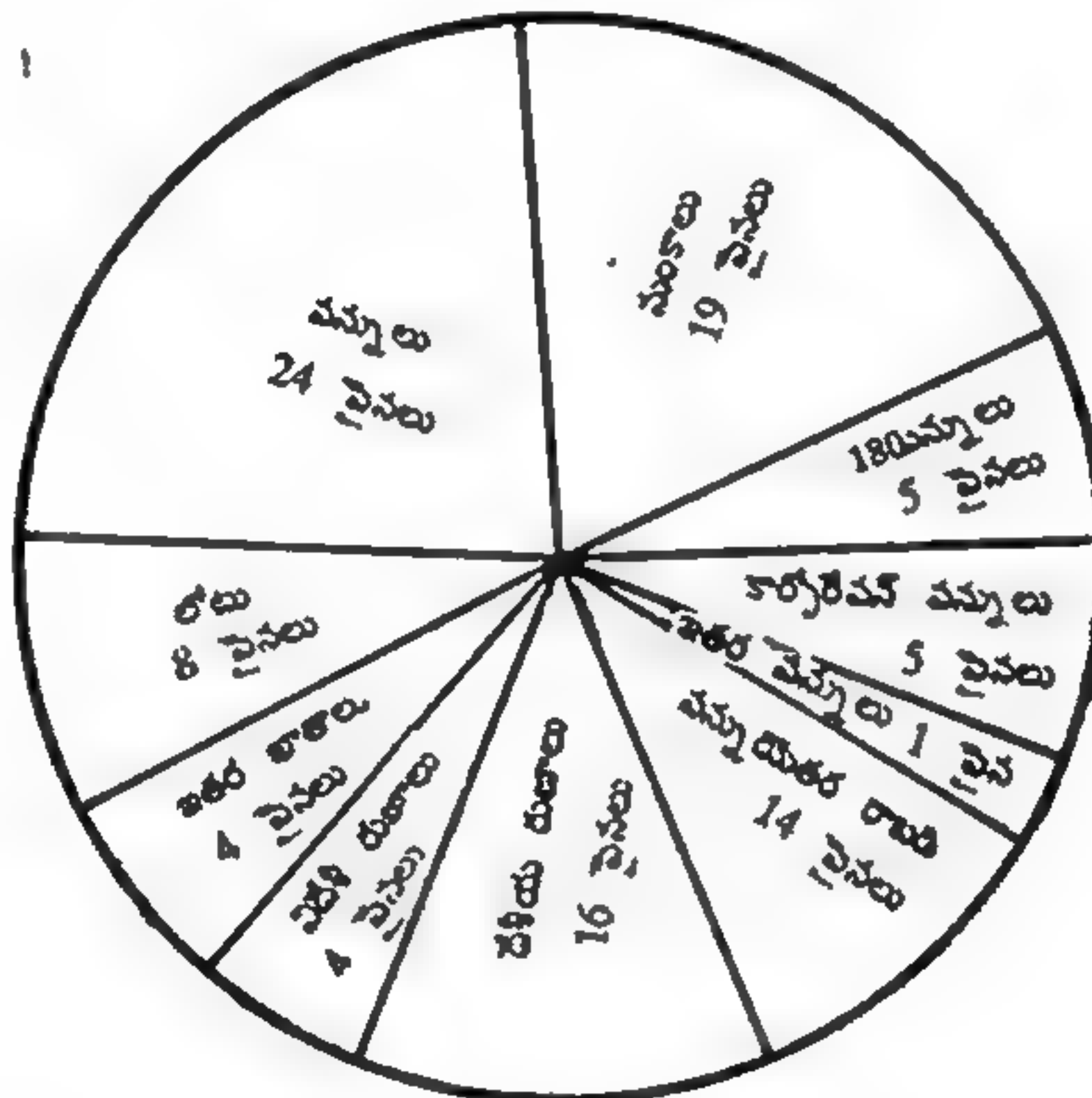
మనదేశ ఆర్థికవిధానంలో 1980 దశకంలో అభివృద్ధిరేటు క్రమంగా పెరిగిందని, ఇదేకాలంలో పరిశ్రమల ఆధునికరణ, వ్యవసాపనసౌకర్యాలు, పెద్దఎత్తున అభివృద్ధిచెందాయని, కేంద్ర ఆర్థికమంత్రి ఎస్.బి.చవాన్ 1989-90 బడ్జెట్ను లోక్ సభకు సమర్పిస్తూ చేసిన ఉపన్యాసంలో పేర్కొన్నారు. ఎగుమతుల పెరుగుదలవల్ల స్వావలంబనను పెంచుకొని పేదరికం నిర్మూలన, ఉపాధికల్పనాపథకాలతో సాంఘిక న్యాయాలను సాధించే లక్ష్యం వైపుగా సాగి పోతున్నామని మంత్రి చెప్పారు. అంతే కాక ఈ ఆధునికరణ, స్వావలంబన, సాంఘిక న్యాయం, అనే దీర్ఘకాలిక లక్ష్యాలను ప్రతిఫలించే విధంగా బడ్జెట్ను రూపొందించినట్లు ఆయన తెలిపారు.

ఈ లక్ష్యాలను 1989-90 బడ్జెట్ ద్వారా ఎలా సాధించనున్నామో ఆయన అత్యుత్సాహంతో వివరించారు. అంతేకాక ఆర్థికసర్వేలో అభివృద్ధి వివరాలను ఏక రుప్రకటించారు. ఆ తరువాత ఉన్నతవర్గాల వారి ఆదాయంపై సర్చార్జీలు విధించడం ద్వారా ఉద్యోగకల్పనా పథకాలను వేగంగా పెంచేందుకు అవసరమయ్యే వనరులు సేకరిస్తామని చెప్పారు. దీనివల్ల బడుగు వర్గాల అభ్యున్నతిని సాధించవచ్చునని ఆయన సెలవిచ్చారు. కలర్ టీవీలు, స్కూటర్లు, కార్లపైన పన్నులుపెంచడం ద్వారా విలాసవస్తువుల వినియోగాన్ని అదుపు చేయాలని భావించారు. ఈ అంశాలన్ని గమనించిన ప్రతికలు, ప్రజలు, ప్రతిపక్షాలు, ఈ బడ్జెట్లో ఎన్నికలు జరగనున్న సంవత్సరంలో సాధారణంగా ఉపాించే జనాకర్షణ స్వభావంకంటే సంయమనం ఎక్కువవుందని వర్ణించారు. అయితే ప్రభుత్వం అనుసరించే ఆర్థిక వ్యూహాల గురించి మనకు ఇటీవలి అనుభవాల నుండి వచ్చిన అవగాహనవెలుగులో కొంచెం నిశితంగా పరిశీలిస్తే, పై లక్ష్యాల సాధనలో బడ్జెట్ ప్రతిపాదనలకు ఉండగల ప్రయోజనం ఉపాత్మకమైనదే తప్ప, వాస్తవికమైనది కాదు.

మొదట, మనం అభివృద్ధిలక్ష్యాన్ని బట్టి బడ్జెట్ను పరిశీలిద్దాం. గత కొన్నేళ్ళుగా, ముఖ్యంగా గత ఏడాది, మన ఆర్థిక వ్యవస్థ తీరుతెన్నుల గురించి ఇటీవలి ఆర్థికసర్వేలో వెల్లడైన అంశాలకు ఆర్థికమంత్రి బడ్జెట్ ప్రసంగం చాలా ప్రాముఖ్యం ఇచ్చింది. దేశాన్ని కరువుకా

టకాలతో కుదిపేసిన సంవత్సరా లలో 1987-88 కూడా ఒకటి. ఆ ఏడాది మన స్థూల జాతీయోత్పత్తి (జిడిపి) పెరుగుదలరేటు 3.6 శాతంగా వుంది. ఆ తరువాత ప్రస్తుత ఆర్థిక సంవత్సరంలో ఈ అభివృద్ధిరేటు ఒక్కసారిగా 9 శాతానికి పెరిగింది. దీనిని మన ఆర్థికరంగంయొక్క దృఢత్వంగా ఆర్థికమంత్రి వర్ణిస్తున్నారు. విదేశ ప్రణాళికలలోని మొదటి నాలుగేళ్ళలో సాధించిన సుమారు 5 శాతం అభివృద్ధిరేటుకు పరిమితమై వుండిన ఆర్థిక విధానం, దీనితో ఆ పరిమితినుండి బయటపడ్డట్టేనని వ్యాఖ్యానిస్తున్నారు. ఈ ఏడాది వ్యవసాయ రంగం చెప్పుకోదగిన రీతిలో

రూపాయి ఎలా కుదుకున్నది?

17 శాతం అభివృద్ధిరేటును సాధిస్తుందని భావిస్తున్నారు. 1987-88 లో 13 కోట్ల 80 లక్షల టన్నులున్న అహారధాన్యాల ఉత్పత్తి 1988-89లో 16 కోట్ల 60 లక్షల టన్నులకు చేరుకుంటుందని అంచనా. పప్పుధాన్యాలను మినహాయస్తే, పత్తి, చెరుకు ఉత్పత్తికూడా బాగా అభివృద్ధిని సాధించిందని అంటున్నారు.

పారిశ్రామికంగా అభివృద్ధిపట్ల అసాధారణమైన విశ్వాసాన్ని ప్రదర్శిస్తున్నారు. పారిశ్రామికాభివృద్ధి వ్యవసాయాభివృద్ధితో ముడిపడి వుందనే విషయం అందరికీ తెలిసిందే. అయితే గత కొంత కాలంగా పారిశ్రామికాభివృద్ధికి వ్యవసాయాభివృద్ధికి మధ్య సంబంధం లేదనే అభిప్రాయం ప్రచారంలోకి వచ్చింది. గత నాలుగేళ్ళ కాలంలో వ్యవసాయ ఉత్పత్తులు కుంటు పడినా పారిశ్రామికరంగంలో 8 శాతం అభివృద్ధిరేటు ఉండడం దీన్ని రుజువుచేస్తోందని వాదిస్తున్నారు. దీని భావం ఏమిటంటే, అంతంత మాత్రంగానే ఉన్న వ్యవ

సాయరంగం పరిశ్రమల రంగానికి అవసరమైన వనరులను సరఫరాచేయలేక పోతుందనిగానీ, పారిశ్రామిక ఉత్పత్తుల డిమాండు దానివలన దెబ్బతింటుందనిగానీ, బాధపడనక్కరలేదని.

ఇంధనం, రైల్వే, రవాణా వంటి వ్యవసాపక సౌకర్యాల అభివృద్ధి, మరోవైపు స్థిల, నిమేంటు, ఎరువులు వంటి మౌలిక పరిశ్రమల అభివృద్ధి, కూడా సంతృప్తికరంగా వుందని వాదిస్తున్నారు. అంతేకాక ఈ ఆర్థిక సంవత్సరంలో ప్రభుత్వ రంగ పరిశ్రమల లాభం తగినంతగా పెరుగుతుందని ఆశిస్తున్నారు. మన ఆర్థిక వ్యవస్థలో పైరంగాలలో సాధించిన సంతృప్తికరమైన ప్రగతేకాకుండా, ధరలు నిలకడగా వుండటంకూడా ఆర్థిక మంత్రికి సంతృప్తి కలిగించినట్లుంది.

టోకుధరల సూచిక ననుసరించి 1987-88 లో వున్న 106 శాతం ద్రవ్య లబ్ధిని 1988-89 లో సుమారు 5 శాతానికి తగ్గుతుందని ఆశిస్తున్నారు.

గత కొన్ని సంవత్సరాలుగా పాదుపు రేటు ప్రతిష్ఠంభనతో పాటు బడ్జెట్లో లోట్లు పెరిగిపోతుండగా దేశంలో అభివృద్ధి రేటు ఎక్కువగా వుండడం, ధరలు నిలకడగా వుండటం, ఎలా జరిగిందనేది, అందరినీ ఆశ్చర్యపరిచే విషయం. పాదుపులో అభివృద్ధిని, బడ్జెట్లో తగ్గుదలను, సాధించడం అనేవి రెండు ప్రధాన సమస్యలుగా పరిణమించాయని ఆర్థికమంత్రి, కూడా తమ ఉపన్యాసంలో పేర్కొన్నారు. మొత్తం జాతీయోత్పత్తిలో 1950-51 లో 10.2 శాతంగా వున్న జాతీయ పాదుపు రేటు 1978-79 నాటికి 24.7 శాతానికి పెద్ద ఎత్తున పెరిగింది. అయితే విదేశ ప్రణాళికలలోని మొదటి నాలుగేళ్ళ కాలంలో ఈ పాదుపు రేటు సుమారు 20 శాతం వద్ద నిలిచిపోయింది. ఇదే కాలంలో పరిశ్రమల రంగంలో 8 శాతం అభివృద్ధిరేటు సాధ్యపడింది. అయితే ఇక్కడ జాతీయ పాదుపు రేటు స్తంభించిపోగా, పారిశ్రామికరంగంలో అభివృద్ధిరేటు ఇంత ఎక్కువగా ఉండడం ఎలా సాధ్యమయ్యింది? ఇది అద్భుతమైన విషయంకదూ! 1981-86 కాలంలో పెట్టుబడుల పెరుగుదల రేటు స్తంభించినా పరిశ్రమల ఉత్పత్తి అభివృద్ధిరేటు మాత్రం పెరిగింది. 1981-86 కాలంలో పెట్టుబడుల వార్షిక పెరుగుదల రేటు 437 శాతం ఉండగా పారి

శ్రామికోత్పత్తి అభివృద్ధిరేటు 8 శాతానికి పెరిగింది. “అందువల్ల ఈ కాలంలో పారిశ్రామిక రంగం అభివృద్ధిరేటు పెరుగుదల సామర్థ్యాల వినియోగాన్ని పెరుగుపరుచుకోవడం ద్వారా సాధ్యపడింది”. అయితే పారిశ్రామిక రంగానికి ఈ అదనపు సామర్థ్యం అనేది కొంతకాలం మాత్రమే నిలిచి వుంటుంది. ఎందుకంటే ఈ అదనపు సామర్థ్యాల కయినా ఒక పరిమితి వుంటుంది. అప్పుడు కొత్త సామర్థ్యాన్ని కల్పించేందుకు జాతీయ పాదుపులు, పెట్టుబడులు పెంచాల్సి వుంటుంది కనుక అభివృద్ధిరేటును నిలబెట్టాలంటే ఈ బడ్జెట్ ప్రభుత్వ, ప్రైవేటు రంగాలలో పాదుపు సామర్థ్యాన్ని పెంచడంలో కృతకృత్యం కావాల్సి వుంటుంది. ప్రైవేటు రంగం పాదుపులను తీసుకుంటే కుటుంబరంగం (హౌస్ హోల్డ్ సెక్టర్) చేసే పాదుపు మొత్తాలే ప్రధానపాత్ర వహిస్తాయి. మొత్తం జాతీయ పాదుపులో 75 శాతం కుటుంబరంగంలోనే వుంది.

అయితే ఇప్పుడు తలపెట్టిన ఇళ్ళు రుణాల భాతావధకం, పెట్టుబడి మదుపుతో ముడిపెట్టిన పాదుపుపథకం, కొత్తగా ప్రవేశపెట్టిన జాతీయ పాదుపు సర్టిఫికేట్ల పథకం, ఈ రంగంలో పాదుపు పెరగడానికి తేడ్యతాయంటే సందేహం గానే వుంది. కలర్ టీవీలు, స్కూటర్లు, కార్లదిగుమతుల పైన వేసిన పన్నులు విలాస వస్తువుల వినియోగాన్ని నిరోధించడం కూడా సందేహమే.

ప్రభుత్వ రంగ పాదుపును ప్రస్తావిస్తూ, ప్రభుత్వ వ్యయాన్ని జాగ్రత్తగా నిర్వహించాల్సిన అవసరాల్ని ఆర్థిక మంత్రి బడ్జెట్ ఉపన్యాసంలో నొక్కి చెప్పారు. ఆయన ప్రసంగంలో ప్రభుత్వం చేస్తున్న అనుత్పాదక వ్యయంపట్ల కొంత నిస్సహాయత వ్యక్తమైంది. ప్రభుత్వ ఉద్యోగుల వేతనాలు, వివిధ శాఖల నిర్వహణకు అవసరమైన వస్తువుల, సేవల కొనుగోలు, పైన పాదుపు మొత్తాలను పూర్తిగా ఖర్చు చేయడం లేదనీ, కేంద్ర ప్రభుత్వం రక్షణ, పాలన వ్యవహారాలపై మొత్తం వ్యయంలో నాలుగవ వంతుకంటే తక్కువే ఖర్చు చేస్తోందనీ, ఇలా వుండగా బడ్జెట్ వ్యయంలో మూడింట రెండు వంతులు వడ్డీ, సబ్సిడీలు, రుణాలు మొదలైన రూపాలలో మార్పిడి చెందుతోందనీ ఆయన నిస్సహాయంగా అన్నారు. అయితే వాస్తవానికి కేంద్ర ప్రభుత్వ రక్షణ, పాలన సంబంధ వ్యయం, విపరీతంగా పెరిగిపోతున్నది.

రక్షణ, పాలన, తదితర వ్యవహారాల్లో పెరిగిపోతున్న ప్రభుత్వ వ్యయం రెండు రకాల దుష్పరిణామాలకు దారితీస్తుంది. మొదట అనుత్పాదక రంగాల వైపు వనరులను మళ్ళిస్తుంది. అంతేగాక జాతీయోత్పత్తిలో సర్వీసుల రంగం వాటా పెర

గడానికి దారి తీస్తుంది. గత రెండుదశాబ్దాలుగా జాతీయోత్పత్తిలో వివిధ రంగాల వాటాలు మారుతూ వస్తున్నాయి. దీనిలో సర్వీసుల రంగం వాటా నాలుగింట ఒక వంతునుంచి మూడింట ఒక వంతుకు పెరిగింది. ప్రభుత్వ వినియోగ వ్యయం పెరగడం దీనికి కారణం, అని భావిస్తున్నారు. రక్షణ, పాలన, తదితర సర్వీసుల వ్యయం పెరుగుదల రేటు 1980 దశకంలో 9 నుంచి 10 శాతానికి పెరిగింది. దీనితో సర్వీసుల రంగం పెరుగుదల రేటు కూడా పెరిగింది. ప్రభుత్వ వినియోగ వ్యయంలో పెరుగుదల వల్ల స్థూల జాతీయోత్పత్తిలో అభివృద్ధిరేటు పెరిగే చిత్రమైన స్థితి నెలకొని వుంది. ప్రభుత్వ వ్యయంలో వినియోగ మయ్యే ప్రతిరూపాయి జాతీయోత్పత్తి వ్యయాన్ని పెంచే విచిత్ర పరిస్థితి ఇది. ఇతర వెనుకబడిన దేశాలలోలాగ మనదేశంలో నెలకొన్న వ్యవస్థాగతమైన సంక్షోభం ఇది.

అయితే వచ్చే ఏడాది రక్షణ వ్యయాన్ని పెంచకపోవడం ఒక్కటే కాంతిరేఖ లాంటిది. ఆచరణలో ఏం జరుగుతుందో మనం వేచిచూడాల్సిందే. సబ్సిడీలు, వడ్డీరేట్ల విషయంలో జరుగుతున్న ఆర్థిక మార్పిళ్ళు ప్రమాదకరంగా వున్నాయి. అయితే బడ్జెట్లో వీటిని నిరోధించడానికి ఎలాంటి చర్యలనూ సూచించలేదు. దీనికి విరుద్ధంగా బడ్జెట్లో కొన్ని అదనపు అంశాలను పేర్కొన్నారు. 1988-89లో 6841 కోట్ల రూపాయలున్న ఆహారం, ఎరువుల ఎగుమతుల సబ్సిడీలు 1989-90 నాటికి 7472 కోట్లకు పెరగనున్నాయి. ప్రభుత్వం దేశంలో అంతర్గతంగా చేసిన అప్పుల మీద వడ్డీలు 1988-89లో 17,000 కోట్ల రూపాయలకు పెరుగుతాయని భావిస్తున్నారు. అంటే సంవత్సరానికి 20 శాతం పెరుగుదల అన్నమాట. ప్రభుత్వ రుణాల్లో విపరీతమైన పెరుగుదల ఏర్పడటం, కేంద్ర ప్రభుత్వ ఆర్థిక పరిస్థితిలో ఆందోళనకరమైన విషయం. అందులోనూ ఈ మధ్య కాలంలో ఈ రుణాలు ప్రయివేట్ రంగం నుండి తీసుకోవడం జరుగుతోంది.

1988-89 లో 7250 కోట్లువున్న మార్కెట్ రుణాలు 1989-90 లో 7,400 కోట్ల రూపాయలకు పెరుగుతాయని భావిస్తున్నారు. 1987-88 చివరి నాటికి ప్రభుత్వ రుణం 1,21,150 కోట్ల రూపాయలు ఉంది. అప్పటికి సగటున వడ్డీరేటు 8.8 శాతం వుంది. అయితే ఇటీవలి సంవత్సరాలలో ఎక్కువ వడ్డీరేట్లతో రుణాలను తీసుకోవడం వల్ల ఈ వడ్డీరేటు 11.5 శాతానికి పెరిగింది. ప్రభుత్వం ఈ పరిస్థితులలో వడ్డీల చెల్లింపుకు, అప్పులను తీర్చడానికి మరిన్ని రుణాలను తీసుకునే అవకాశముంది. ఇది కేంద్ర ప్రభుత్వ బాధ్యతారాపిత్యాన్ని సూచిస్తోంది.

దీనివల్ల వర్తమాన ఆర్థిక వ్యవస్థ దెబ్బతినడం మాత్రమే కాక, భవిష్యత్ ఆర్థిక విధానాలకు విఘాతం కలుగుతుంది. అంతేగాక పెద్దఎత్తున విదేశీ రుణాలు తీసుకోవడం జరుగుతోంది. అందులోనూ వాణిజ్య వడ్డీరేట్లకు తీసుకోవడం జరుగుతోంది. దీని ఫలితంగా నికర విదేశీ రుణాలు 1988-89 లో 3,216 కోట్లు ఉండగా 1989-90 లో 3,722 కోట్ల రూపాయలకు పెరుగుతాయని భావిస్తున్నారు. బడ్జెట్ ప్రతిపాదనల లక్ష్యాల సాధనకు గత కొన్నేళ్ళుగా మనం రుణాలపై ఆధారపడడం ఎక్కువవుతోంది. గత కొన్ని సంవత్సరాలుగా బడ్జెట్ వ్యయం లో 25 నుంచి 30 శాతం దాకా అప్పుల తోనే సాధించడం జరుగుతోంది. అధికారంలో వున్నవారు తమ సొంత ప్రయోజనాల కోసం భవిష్యత్ తరాల వారి ప్రయోజనాలను తాకట్టు పెడుతున్నారు.

ప్రస్తుతం తన దుబారాను నియంత్రించుకోవడానికి సవ్యమైన చర్యలు చేపట్టే బదులుగా అంకెల గారడీతో 1989-90 బడ్జెట్ను రూపొందించింది.

ఇటీవలి సంవత్సరాలలో పెరుగుతున్న రెవిన్యూలోటుపై న్యాయమైన విమర్శలు వస్తున్నాయి. బడ్జెట్ ద్వారా ప్రభుత్వం చేసే పాదుపు వార్షిక పన్నులు తదితర ఆదాయానికి, ప్రస్తుత వ్యయానికి మధ్య నున్న తేడాపైన ఆధారపడి వుంటుంది. ప్రభుత్వం వృధాఖర్చును తగ్గించడం ద్వారా వనరుల సమీకరణంలో ఇబ్బందులను అధిగమించి పాదుపు చేసే అవకాశముంది.

అయితే కొన్ని సంవత్సరాలుగా, వర్తమాన పద్ధుల వ్యయం, పెట్టుబడి భాతాలకు మించి బాగా పెరిగింది. ఫలితంగా రెవిన్యూ భాతాలో నికరలోటు ఏర్పడింది. అంటే, ప్రభుత్వం పాదుపు చేసే బదులు దుబారా చేస్తోందని ఇది సూచిస్తుంది. రెవిన్యూలోటును తగ్గించాలని అందుకే డిమాండ్ చేయడం జరుగుతోంది. పాదుపు చర్యలు చేపట్టడం ద్వారా, రెవిన్యూ వ్యయాన్ని తగ్గించడం వల్లనే ఇది సాధ్యం అవుతుంది. 1988-89 లో రూ. 11,030 కోట్లున్న రెవిన్యూలోటును 1989-99 లో రూ. 7,017 కోట్లకు తగ్గించినట్లు చూపించారు. వ్యయాన్ని తగ్గించడానికి ప్రభుత్వం తీసుకున్న చర్యల వల్లగాక, పద్ధుల గారడీ వల్ల మాత్రమే ఈ ఖర్చులు తగ్గాయి. ఉదాహరణకు గతంలో చమురు కో-ఆర్డినేషన్ కమిటీ, మిగులును పెట్టుబడి భాతాల్లో చూపించేవారు. కానీ 1989-90 లో చమురు ఉమ్మడి నిధి మిగులు సుమారు రూ. 2,000 కోట్లను రెవిన్యూ భాతాలో చూపించారు. ఆర్థిక పద్ధుల్లో అధికార వర్గాలు చేసే గారడీలను ఆరంభం చేసుకోవాలంటే మరింత లోతుల్లోకి వెళ్లి, ఈ విష

యాల్ని పరిశీలించాల్సి ఉంటుంది. 70 దశకంలో అంతర్జాతీయంగా చమురుధరలలో అస్థిర పరిస్థితి ఏర్పడింది. ఈ నేపథ్యంలో దేశంలో చమురుధరల్ని నిలకడగా ఉంచేందుకు భారత ప్రభుత్వం చమురు కో-ఆర్డినేషన్ కమిటీకింద చమురు ఉమ్మడినిధి పద్ధతిని ప్రవేశ పెట్టింది. దిగుమతి చేసుకునే చమురు, దేశీయ చమురు సరాసరిధరల్ని పరిగణనలోకి తీసుకుని, అద్యతన భవిష్యత్తులో ధరల పెరుగుదలను అందుకోవడానికి ధరావత్తుపెట్టడం, మిగులు కేటాయించడం ద్వారా చమురు ధరల్ని నిలకడగా ఉంచడం, చమురు కో-ఆర్డినేషన్ కమిటీ లక్ష్యం. దిగుమతి చేసుకునే చమురుధరలు అకస్మాత్తుగా పెరిగినట్లయితే ఈ మిగులు ఆ అవసరాన్ని తీరుస్తుంది. 70 దశకం మధ్య ప్రాంతంలో చమురు ఉమ్మడినిధి బ్యాంకులో డిపాజిట్ అయ్యేది. ఇది బడ్జెట్ లావాదేవీలకు అతీతంగా ఉండేది.

అయితే ఆ తరువాత మిగులుధనాన్ని వడ్డీచెల్లింపు ఖాతాకింద ప్రభుత్వ ఖజానాలో డిపాజిట్ చేయమని కమిటీని ప్రభుత్వం ఆదేశించింది. దీన్ని పెట్టుబడి ఖాతాలో రాబడిగా బడ్జెట్ లో చూపించారు. 1988-89లో ఈ మిగుళ్ళను ప్రభుత్వ ఖజానాలో జమచేసి వడ్డీలేని డిపాజిట్లుగా పరిగణించారు. అయితే వీటిని "పెట్టుబడి ఖాతాలో రాబడి"గానే నమోదు చేశారు. కానీ 1989-90 బడ్జెటులో వీటిని 'రెవిన్యూ ఖాతాలు'గా పేర్కొన్నారు. వీటికి వడ్డీ చెల్లింపు ఉండదుకాబట్టి అలా చేయడం జరిగిందని వివరణ ఇచ్చారు. అదేవిధంగా లాభాలు గడిస్తున్న ప్రభుత్వ రంగం రూ.500 కోట్లు మిగులు, వడ్డీలేని డిపాజిట్లుగా ప్రభుత్వ ఖజానాలో జమచేశారు. వీటినికూడా 'రెవిన్యూ ఖాతాలు'గా పరిగణిస్తున్నారు. ఒక్క కలంపోటుతో పేర్లు మార్చిన ఫలితంగా 'రెవిన్యూ ఖాతా'లోకి రూ.లు. 2,800 కోట్లు చేరిపోయాయి. దీనితో ప్రభుత్వ పాదుపు స్థూలజాతీయోత్పత్తి (జిడిపి) లో ఒక శాతం పెరిగినట్లు చెప్పుకుంటున్నారు. అయితే ఆ మొత్తాలను అసలు ఎందుకోసం కేటాయించారో, దానికి వినియోగించక తప్పదుకాబట్టి ఈ కొత్త వర్గీకరణను బుకాయంపుగా భావించవల్సి వస్తోంది.

పాదుపుల పెరుగుదల లేకుండానే జాతీయాదాయం పెరుగుదలను నిలబెడుతున్నట్లు కనబడాలన్నా, వ్యయానికి పనికివచ్చే పాదుపులు లేకుండానే పాదుపుల్లో పెరుగుదల ఉన్నట్లు చూపించాలన్నా, ఆర్థికమంత్రికి ఈ పాట్లు తప్పవు మరి!

మొన్నటివరకు లోటుబడ్జెట్ వల్ల ద్రవ్యేల్పణం పెరుగుతుందని ప్రజలు భయపడేవారు. పార్లమెంటులోనూ బయటా, విమర్శలు ఎదుర్కోవలసి వస్తుందని ఆర్థిక

కమంత్రి భయపడేవారు. వాస్తవానికి, మొన్నటికి మొన్న ప్రధానమంత్రి బడ్జెట్ ను ప్రవేశ పెడుతూ, లోటు మొత్తాన్ని నిర్దిష్టస్థాయికి మించి పెరగనియమని చెప్పుకున్నారు. ఈ వాగ్దానానికి విరుద్ధంగా లోటుబడ్జెటు పెరిగిందన్నది వేరే విషయం. బడ్జెట్ లోటును హానికరంగా భావించే వారన్నది ముఖ్యవిషయం. కాని గత రెండు మూడు సంవత్సరాలుగా "లోటు" హానికరం కాదనే అభిప్రాయం ముందుకొస్తోంది.

లోటుబడ్జెట్ ప్రభావం వల్ల ద్రవ్యేల్పణం పెరుగుతుందని వీళ్లు అంతగా బాధపడుతున్నట్లు లేదు. భారత ఆర్థిక వ్యవస్థకు దృఢత్వం ఉందని వీరు భావిస్తున్నారు. మన ఆర్థికవ్యవస్థ అభివృద్ధిపథంలో అంగలువేస్తు పురోగమిస్తున్నదని, లోటును జీర్ణించుకుంటుందని వీరు అనుకుంటున్నారు. గత ఏడాది 11 శాతం లోటువున్నా 9 శాతం అభివృద్ధి సాధించామని, ద్రవ్యేల్పణంరేటు 5 శాతంకూడా లేదని వీరు సమర్థించు కుంటున్నారు. ఈ ఉత్సాహంతోనే 1989-90 బడ్జెట్ లో లోటు 8 శాతం, అంటే రూ. లు 7337 కోట్లు ప్రతిపాదించారు. 1988-90 లో వరుణదేవుడు కరుణించడంతో పంటలుబాగా పండడం వల్ల ఈ అభివృద్ధి సాధ్యమయిందని గమనించాలి. 1989-90 లో కూడా ఇదే స్థాయిలో ఉత్పత్తి సాధించడం కష్టం. అయితే ఒకవైపు పారిశ్రామికరంగంలోని మిగులుసామర్థ్యం తరిగిపోతుండగా, మరొక వైపు కొత్తగా పాదుపునుగానీ పెట్టుబడి మదుపునుగానీ, పెంచే చర్యలేవీ చేపట్టకపోవడం, అదే సమయంలో వర్షాలు బాగా పడ్డ సంవత్సరంలో కూడా విద్యుత్ రంగంలో తీరని సంక్షోభం, వీటిన్నింటినీ దృష్టిలో ఉంచుకుంటే పారిశ్రామిక పెరుగుదలను నిలబెట్టుకునే అవకాశం కూడా అంతంత మాత్రమే అనిపిస్తుంది.

వీటితోపాటు విచక్షణారహితంగా రైలురవాణా రేట్లు పెంచడం, బడ్జెటులోటు పెంచడంతో అభివృద్ధి కుంటుపడుతుంది. ధరల పెరుగుదల వగ్గాలు లేకుండాపోతుంది.

"అధునికరణ, స్వావలంబనం" గురించి వీరు చెబుతున్నదేమిటో పరిశీలిద్దాం. గత కొద్దిసంవత్సరాలుగా "నూతన ఆర్థిక విధానం", "సడలింపులు" అని, వల్లవేసిన మాటలకే కొత్త అర్థాలు చెబుతున్నారు. కొన్ని ఏళ్ళుగా భారత ఆర్థికరంగంలో ప్రభుత్వం అతిగా జోక్యం చేసుకోవడంతో అది పోటీపడే శక్తిని కోల్పోయిందన్నది వీరి ప్రాథమిక అవగాహన.

పోటీపడే శక్తిని, సామర్థ్యాన్ని, పెంచడానికిగాను యంత్రాలు, యంత్ర సామగ్రి, సాంకేతిక నైపుణ్యాన్ని, దిగుమతి చేసుకోవడానికి నియమ నిబంధనలన్నిటినీ సడ

లించాలన్నారు. ఈ అవగాహనతోనే, పరిశ్రమలకు, దిగుమతులకు లైసెన్సింగులను ఉపసంహరించారు. పరిశ్రమల్లో ఆధునికరణ, ఎగుమతిలో పోటీపడే శక్తి పెంపుదల పేరిట యంత్రాలు, యంత్ర పరికరాలపై సుంకాలు తగ్గించారు. దీనితో దిగుమతిబిల్లు విపరీతంగా పెరిగిపోయింది. నిజమే, ఎగుమతులుకూడా పెరిగాయి. కాని దిగుమతులతో పోల్చితే తక్కువే, 1987 88 లో ఎగుమతుల విలువ 26 శాతం పెరిగింది. అది ఈ ఏడాది 24 నుంచి 25 శాతానికి పెరుగుతుందని అంచనా. అయితే రూపాయి విలువలో ఎగుమతుల ఆర్జన చూపించడంలో కొంత బుకాయంపు వుంది. ఎందుకంటే ఇటీవల అనియత మారకపు నిష్పత్తులు (Floating exchange ratio) ఫలితంగా ఇటీవలి సంవత్సరాల్లో, రూపాయ మారకపు విలువ అమెరికాడాలర్లు, బ్రిటిష్ పౌండ్లు, జర్మనీ మార్కులు, జపానీయెన్లతో పోలిస్తే దాదాపు 50 శాతం పడిపోయింది. మరోమాటలో, ఇప్పుడు చేస్తున్న ఎగుమతుల్ని 50 శాతం పెంచితేగానీ, అవే దిగుమతులకు సరిపోను విదేశీ మారకద్రవ్యాన్ని ఆర్జించలేం. చెల్లింపుల్లో పెరిగిపోతున్న అంతరాన్ని పూడ్చడానికి ప్రవాసభారతీయుల పెట్టుబడులను ఆహ్వానించి, అంతర్జాతీయద్రవ్యనిధి (ఐ.ఎమ్.ఎఫ్) నుంచి, ఇతరుల నుంచి అప్పులు తీసుకోవడం జరుగుతున్నది. ఈ ఏడాది బడ్జెటులో యంత్రాలు, యంత్ర సామగ్రికి సంబంధించిన పరిశ్రమల కోసం సాంకేతికాభివృద్ధికై అనేకరాయితీలు కల్పించడం ద్వారా దిగుమతులకు ప్రోత్సాహం మరింతెక్కువ ఇస్తున్నారు. దేశీయంగా ఆధునిక యంత్రాలు, యంత్రసామగ్రికి సంబంధించిన పరిశ్రమలను స్థాపించాలనే ధ్యేయం గొప్పదే. అయితే ఇలాంటి రాయితీలు ఎన్ని ఈ లక్ష్యం నెరవేరుస్తాయో ఎన్ని కేవలం దిగుమతుల పరాధీనతను పెంచుతాయో స్పష్టంగా లేదు. సక్రమమయిన నియమ నిబంధనలు లేకపోతే స్వావలంబన అనేది నినాదప్రాయంగా మిగిలిపోతుంది. స్వావలంబనకు, సడలింపువిధానానికి వైరుధ్యం ఉంది.

ఇప్పుడు సాంఘికన్యాయందృష్ట్యా బడ్జెట్ ఉద్దేశ్యాన్ని పరిశీలిద్దాం. పేదరికం, నిరుద్యోగం సమస్యల్ని ముఖాముఖి ఎదుర్కోవడం " ఈ బడ్జెటు ముఖ్య ఉద్దేశ్య" మని చెబుతున్నారు. ఈ పథకాల గురించి చెప్పడానికి బడ్జెటుప్రసంగంలో నాలుగో వంతు కేటాయించారు. ప్రచారంలోనైనా గ్రామీణాభివృద్ధి అత్యధిక ప్రాధాన్యతను సంతరించుకుంది. అదీగాక ఇది ఎన్నికల సంవత్సరమాయే! గత కొన్ని సంవత్సరాలుగా, విదేశీ మారకద్రవ్యం నిలువలు త్వరగా హరించుకుపోయాయి.

మరో వైపు విదేశీ అప్పులు విపరీతంగా పెరిగాయి. 1988-89 ప్రారంభంలో విదేశీ అప్పులు రూ. 50,000 కోట్లు ఉన్నాయి. విదేశీ అప్పుల చెల్లింపులకోసం వర్తమాన ఖాతాలో 24 శాతం మొత్తాన్ని కేటాయించారు. అత్యధిక వడ్డీరేటుతో ఋణాలు సేకరించడం వల్ల రాబోయే ఖాతాల్లో అప్పుల నివృత్తి ఇంకా పెరుగుతుంది.

ఇంతగా పాలకుల దృష్టిలో కనిసం ప్రసంగంలో - చోటు చేసు కున్నాయి. భారతీయ ఆర్థికవ్యవస్థలో అభివృద్ధిపంథాలో కొన్ని అందోళనకర ధోరణులు ఉన్నాయి. మొదటిది, గత పాతికేళ్లుగా స్థూల జాతీయోత్పత్తిలో వ్యవసాయరంగం భాగస్వామ్యం సగభాగం ఉండేది. ఇప్పుడది మూడోవంతుకు దిగజారింది. అదే సమయంలో ఉపాధికల్పనలో వ్యవసాయ రంగం భాగస్వామ్యం ఏమంత తగలేదు. ఉపాధికల్పన 72 శాతం నుంచి 68 శాతానికి మాత్రమే పడిపోయింది. మరోమాటలో పెరిగే జాతీయాదాయంలో, అత్యధికం వ్యవసాయేతర రంగానికే వెళుతుంది గానీ మానవ శ్రమశక్తిలో అత్యధిక భారాన్ని వ్యవసాయ రంగమే భరిస్తోంది. వ్యవసాయాన్ని గ్రామీణ రంగంగానూ, వ్యవసాయేతర రంగాన్ని పట్టణ

అంతరాన్ని మరింత పెంచుతున్నదని చెప్పవచ్చు. గ్రామసీమల్లో నివసిస్తున్న వారిలో అత్యధికులు సరయిన ఉపాధిలేకుండా జీవిస్తున్నారు. గ్రామీణ వ్యవస్థనే తిసుకుంటే, అక్కడ అభివృద్ధిఫలితంగా చాలామంది ప్రజలు జీవనాన్ని కోల్పోయి పట్టణాలకు వలసపోయే పరిస్థితి కల్పిస్తోంది. గణాంకవివరాల ప్రకారం 1961లో 52 శాతం ఉన్న రైతుల సంఖ్య 1981కి 42 శాతానికి పడిపోయింది. అదే సమయంలో కూలీల సంఖ్య 17 నుంచి 25 శాతానికి పెరిగింది. వేతన కూలీల్లోనే క్రమ బద్ధ వేతనకూలీల (నెలసరి కూలీలు) కన్నా దినకూలీల సంఖ్య అధికంగా ఉందని ఎన్.ఎస్.ఎస్.ఓ. (నేషనల్ సెంపిల్ సర్వేస్ ఆర్గనైజేషన్) పేర్కొంది. మగకూలీలలో రోజూ వారి కూలీల సంఖ్యలో 65 శాతం ఉండగా 1983-84 కంటా 72.7 శాతం పెరిగింది. అదే స్త్రీకూలీలలో 88.5 నుంచి 91.6 శాతానికి పెరిగింది. వ్యవసాయ పనులు కూడా వర్షాకాలంలో, పంటలకాలంలో మాత్రమే ఉంటాయి. పరిశ్రమల అభివృద్ధి గురించి ఊదరగొడుతున్నారు గానీ, వాటి వల్ల గ్రామసీమల్లోని వారికి ఉపాధి దొరకడం లేదు. సంఘటితరంగంలో ఉపాధి కల్పన పెరుగుదల

పడేస్తామని, ఉపాధిసౌకర్యాలు కల్పిస్తామని ఆశలు పెడుతూ ఉంటారు. కాబట్టి పేదరికం, నిరుద్యోగంతో ముఖాముఖి యుద్ధం చేస్తాం అని ప్రతి బడ్జెట్లోనూ హామీలు ఇస్తారు. 1989-90 బడ్జెట్ లో సాహసోపేతమైన ప్రకటనలతో పాటు గ్రామీణ పేదలకు ఒరగపెట్టేదిగా “జవహర్ లాల్ నెహ్రూ రోజ్గార్ యోజన” కోసం రూ. 500 కోట్లు కేటాయించారు. గ్రామీణాభివృద్ధి, సంక్షేమ సేవలు, ఆహారం, దుస్తుల సబ్సిడీల పై వ్యయం చేస్తున్నట్లు బడ్జెట్లో పేర్కొన్నారు. అంటే గ్రామీణపేదరికం, నిరుద్యోగాన్ని ఎదుర్కోటానికి పథకాల ద్వారా కృషి చేస్తున్నట్లు ఈ బడ్జెట్ చెప్పుకుంది. “జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి పథకం”(ఎన్.ఆర్.ఐ.పి.), ఆర్.ఎల్.ఐ.జి.పి ఈ రెంటిని ఏకంచేయాలని వికేంద్రీకరించి అమలు జరపాలని నిర్ణయించారు. దీనికి కేంద్రం ఇచ్చే నిధుల వాటాను 75 శాతానికి పెంచారు. అదనంగా, “నెహ్రూ రోజ్గార్ యోజన ” పేర నూతన కేంద్రీకృత గ్రామీణ ఉపాధి పథకాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. బాగా వెనుకబడి, తీవ్ర నిరుద్యోగం ఉన్న 120 జిల్లాలను ఎంపిక చేసి రూ. 500 కోట్లు కేటాయించారు. ఈ కొత్త పథకం వల్ల దారిద్ర్య రేఖకు దిగువన ఉన్న ప్రతి కుటుంబంలో ఒకరికి ఉపాధి కల్పిస్తారు. ఇంత వరకు బాగానే ఉంది, వనరుల కేటాయింపులోనే అసలు మోసం బయట పడుతుంది.

గ్రామీణాభివృద్ధి, సంక్షేమ సేవలు, ఆహారం, దుస్తుల సబ్సిడీలకు కలిపి 1988-89 లో రూ. 8652 కోట్లు ఖర్చు చేశారు. 1989-90 సంవత్సరానికిగానూ రూ. 9374 కోట్లు కేటాయించారు. రూ.722 కోట్లు అదనం. దీనిలో కొత్త పథకానికి చెందిన రూ.500 కోట్లు చేరి ఉన్నాయి. అంటే గత ఏడాది కన్నా కేటాయింపుల్లో 8 శాతం పెరుగుదల ఉంది. ఎన్.ఆర్.ఐ.పి.- ఆర్.ఎల్.ఐ.జి.పి. లను కలపడం వల్ల, గ్రామీణ పేదలకు సంక్షేమ సేవల కోసం మొత్తంమీద కేటాయింపుల్లో ఎలాంటి పెరుగుదల లేదు. ప్రణాళికాపథకాలవ్యయంలో 20 శాతం, వ్యవసాయం, ఎరువుల సబ్సిడీలలో 20 శాతం, వడ్డీ చెల్లింపులలో 20 శాతం, ప్రణాళికేతర ఖర్చులో 11 శాతం, ఆహారం, ఎరువుల ఎగుమతి సబ్సిడీలలో 9 శాతం పెరుగుదల ఉంది. 1989-90 బడ్జెట్ పేదప్రజల గురించి అధికంగా అందోళన చెందుతున్నట్లు ప్రకటించు కుంటున్నా, నిజానికి ఎవరికోసం ఈ బడ్జెట్ను తయారు చేసిందీ, వాస్తవాన్ని పక్కదూర్గా దాస్తున్నది. నిత్య నూతన మయిన ఈ వాస్తవానికి దీనికి 1989-90 బడ్జెట్ తాజా ఉదాహరణ.

---దువ్వూరి నర్సింహ రెడ్డి

పట్టిక

బడ్జెట్ కేటాయింపులు దీనికి ఎంతెంత?

*వ్యయం జాబితా	1988 89 రూ.కోట్లలో	1989 90 రూ.కోట్లలో	పెరుగుదల మొత్తం	%
° 1. గ్రామీణాభివృద్ధి సంక్షేమ సేవలు, ఆహారం, దుస్తులు సబ్సిడీ	8,652	9,374	722	8.34
	4,343	5,173	830	19.11
2. వ్యవసాయం, ఎరువుల, సబ్సిడీలు	14,150	17,000	2,850	2,850
3. వడ్డీచెల్లింపులు				
4. ప్రణాళికేతర వ్యయం	48,877	54,347	5,470	11.19
5. ఆహారం ఎరువులు ఎగుమతి సబ్సిడీలు	6,841	7,472	631	9.22

*వ్యయం జాబితాలను కొన్నింటిని వదిలి వేయడం జరిగింది.

° ఎన్.ఆర్.ఐ.పి. - ఆర్.ఎల్.ఐ.జి.పి., 1989-90 నూతన పథకం అన్నీ ఇందులోనే చేర్చారు.

రంగంగానూ భారత ఆర్థికాన్ని నిర్వచించడం పెద్దగా అశాస్త్రీయం కాదు. భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ గ్రామీణ - పట్టణాల మధ్య

రేటు అతి స్వల్పం. గ్రామసీమల్లోని పేదలు పాలక వర్గాలకు మద్దతు కొనసాగించాలంటే, వారిని దారిద్ర్యము నుంచి బయట

వింత పార్లమెంటరీ ధోరణులు

పార్లమెంటుకు ఎన్నికలు దగ్గరపడుతున్న కొద్దీ రాజీవ్ గాంధీకి పార్టీమీద పట్టుతగ్గిపోతున్నట్టు కనిపిస్తున్నది. కేంద్రమంత్రి వర్గంలో ఆయన చేస్తున్న మార్పులు, తన సలహాదారులలో తీసుకువస్తున్న చేర్పులు రాష్ట్రాలలో ముఖ్యమంత్రులను మారుస్తున్న తీరుతెన్నులు చూస్తుంటే మనకు స్పష్టమవుతూ ఉన్నది, రాజీవ్ గాంధీకి పార్టీలో వ్యతిరేకత పెరుగుతూ ఉన్నదని.

రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రిని తొలగించి ఆయన్ను కేంద్రమంత్రిగా చేయడం, కేంద్రమంత్రిని తీసివేసి రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రిగా పంపించడం, మాజీ మంత్రులను గవర్నర్ గా పంపించడం, గవర్నర్ ను మాజీలు చేయడం చూస్తుంటే ఒక కొత్త పార్లమెంటరీ సంప్రదాయాలను ప్రవేశపెడుతున్నారేమో అనిపిస్తుంది.

కాంగ్రెస్ పార్టీ అస్థిరతకు, ఆ పార్టీలో పెరుగుతున్న వింత ధోరణులకు బీహార్ రాష్ట్రము అద్దంపడుతున్నది. ముఖ్యమంత్రిని మార్చాలని గుజరాత్ లో, రాజస్థాన్ లో కాంగ్రెస్ శాసనసభ్యులు చేస్తున్న ఆందోళన కూడా దాని నీడలే!

భగవత్ రూ అజాద్ బీహార్ ముఖ్యమంత్రిగా ప్రమాణ స్వీకారం చేసి రెండు మూడు నెలలు అయిందే లేదో ఆయన్ని మార్చాలని ఆందోళన చేపట్టారు. ఆఖరికి ఆయన తన పదవికి రాజీనామా చేయవలసి వచ్చింది. ఆయన రాజీనామా చేయడంతోపాటు కేంద్రంలో బీహార్ కు చెందిన మంత్రులంతా రాజీనామా చేయడం వింతగా ఉన్నది.

మనకు ఒక రాజ్యాంగం ఉన్నదని అనుకుంటే మనకు కొన్ని పార్లమెంటరీ సంప్రదాయాలు ఉన్నవి అనుకుంటే ముఖ్యమంత్రులు - కేంద్ర మంత్రుల తోలు బొమ్మలాటలు ఈవిధంగా జరుగవు. మనం ఎన్నుకొన్న పార్లమెంటరీ సంప్రదాయం ప్రకారం శాసనసభలో గాని లోక్ సభలో గాని ఎక్కువ మెజారిటీ ఉన్న రాజకీయ పార్టీ ఒక నాయకుణ్ణి ఎన్నుకుంటుంది. ఆ నాయకుడు తనకు పరిపాలనలో సహాయంగా ఉండటానికి ఒక మంత్రి మండలిని నియమిస్తాడు. ముఖ్యమంత్రి నాయకుడుగా ఈ మంత్రిమండలి పాలనా బాధ్యతను చేపడతారు. ఏనాడయితే తమ పార్టీలో గాని శాసన సభలోగాని మంత్రిమండలి మెజారిటీ కోల్పోతుందో అనాడు

ముఖ్యమంత్రి తనది, తన మంత్రి మండలిది రాజీనామా సమర్పించాలి. గవర్నరు మళ్ళీ శాసనసభలో ఏ పార్టీకి లేదా ఏ పార్టీలు కలిసి మెజారిటీ నిరూపించుకుంటారో వారిని మంత్రి మండలి ఏర్పాటు చేయవలసిందిగా విలుస్తారు. శాసనసభలో ఎక్కువ మంది సభ్యులు ఎన్నుకున్నా వ్యక్తి ముఖ్యమంత్రి కావడం, ఆయన తన సహచరులను ఎన్నుకోవడం జరుగుతుంది. ఇది పార్లమెంటరీ సంప్రదాయం. దీనికి భిన్నంగా ఈనాడు జరుగుతున్నది.

కాంగ్రెస్ పాలిస్తున్న రాష్ట్రాలలో ఈ మధ్య ముఖ్యమంత్రిల్ని శాసన సభలోని ఆ పార్టీ సభ్యులు ఎన్నుకోవడం లేదు. కేంద్రంలో పేరు నిర్ణయం అవుతుంది. ఆ చీటీని పట్టుకొని ఇద్దరో ముగ్గురో “పరిశీలకులు” రాష్ట్రరాజధానికి వస్తారు. శాసన సభ్యులకు ఆ పేరును వినిపిస్తారు. ఆ వ్యక్తినే ముఖ్యమంత్రిగా ఎన్నుకుంటారు. ఆ వ్యక్తి శాసనసభ్యులలో ఎక్కువమంది విశ్వాసం కలిగి ఉన్నాడో లేదో అనేది సమస్య కాదు. ప్రధానమంత్రికి విశ్వాసపాత్రుడైతే చాలు లేదా విశ్వాసపాత్రుడిగా ఉంటాడనే నమ్మకాన్ని కలిగిస్తే చాలు. ఎప్పుడైతే ఆ వ్యక్తిని శాసన సభ్యులు ఎన్నుకోవడం లేదో ఆ వ్యక్తి తన అస్థిత్వానికి శాసనసభా పార్టీ కేసి చూడడు, పైకి - ప్రధానమంత్రి కేసి చూస్తుంటాడు. దానితో అసంతృప్తి చెందిన శాసనసభ్యులు నాలుగు రోజులు అగి ప్రధానమంత్రి పై ఒత్తిడి తెస్తుంటారు. ఆ ఒత్తిడి కొంచెం తీవ్రతరమైనప్పుడు ప్రధానమంత్రి జోక్యం చేసుకుని ఆ ముఖ్యమంత్రిని మార్చి మళ్ళీ మరొక వ్యక్తిని ముఖ్యమంత్రిగా నియమిస్తారు. అంటే నియామకం అయ్యేట్టు చూస్తారు. ఆ వ్యక్తికి కూడా మళ్ళీ అదే పరిస్థితి. ఈరకమైన పద్ధతి వివిధంగానూ ప్రజాస్వామ్యం కాదు. పార్టీ క్రమశిక్షణా కాదు. ఈ రకమైన పద్ధతిని కొనసాగనియడం వలన ప్రజాస్వామ్యానికి, పార్లమెంటరీ సంప్రదాయాలకు చాలా హాని జరుగుతుంది.

ఒకప్పుడు ముఖ్యమంత్రులను శాసనసభ్యులే ఎన్నుకొనేవారు. తనకు మెజారిటీ సభ్యుల మద్దతు ఉండేది కాబట్టి తన పదవి ఉంటుందా ఉండదా అనే భయం లేకుండా కార్యనిర్వహణ జరిపిస్తూ ఉండేవారు. కొందరు రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రులకు అప్పటి ప్రధానమంత్రి చాలా గౌరవం కూడా ఇస్తుండేవారు. అయితే అప్పటి ప్రధానమంత్రి ఎప్పుడైతే ప్రజలలో తన పలు

కుబడి ప్రభావం కోల్పోవడం జరుగుతుండేదో తన ఉనికి కోసం పార్టీలోని కొందరు వ్యక్తుల మీద ఆధారపడవలసి వచ్చింది. దానితో వారిని మార్చి వీరిని, వీరిని మార్చి వారిని లేకుంటే స్వయంగా పైనుంచి పంపించటమో చేస్తుండేవారు. దీనితో ముఖ్యమంత్రుల మార్పులు గారిడీ మాదిరి అవడం మొదలయింది. ముఖ్యమంత్రిలకు శాసనసభలో బలం ఉండాలి అవసరం లేకపోయింది. ఎందుకంటే బొమ్మల మార్చిడి పైనుంచి జరుగు తున్నప్పుడు పైనున్న వ్యక్తి చేతుల్లో ‘దారాలు’ ఉంటాయి కాబట్టి కింద బలం ఉండనక్కరలేదు.

ఈపనిజవహర్ లాల్ నెహ్రూ కాలంలో మొదలయింది. రాష్ట్రములో ఎవరైనా ముఖ్యమంత్రి బలవంతుడవుతున్నాడంటే తనకే ఎసరు పెడతాడనే అనుమానం వచ్చి ఉంటుంది. దానితో తెరవెనుక మార్చిడిలు మొదలయ్యాయి. శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీ కాలంలో ఈ “కళ” అత్యంత నైపుణ్యాన్ని పెంచుకొన్నది. ఆమె కుమారుడు రాజీవ్ గాంధీ ఆ కళనే సాధన చేస్తున్నాడు.

గత లోక్ సభ ఎన్నికల్లో రాజీవ్ గాంధీకి బ్రహ్మాండమైన మెజారిటీ లభించింది. నిజంగా ఎంతో విశ్వాసంతో ప్రజలు ఆయన్ను గెలిపిస్తే, ప్రజల విశ్వాసం ఉన్నంత వరకూ ఆయనకు ధోకా లేదు. తన పార్టీ సభ్యుల మెజారిటీ తనకు ఉన్నంత వరకూ అతను ఎవరికీ భయపడనక్కరలేదు. మరి రాజీవ్ గాంధీ చేస్తున్న పనులు చూస్తుంటే ఇటు ప్రజా విశ్వాసమూ అటు పార్టీ బలమూ కోల్పోయినట్లు కనిపిస్తున్నది.

ఇవన్నీ చూస్తుంటే ప్రజలు వేస్తున్న ఓట్లకూ, శాసన సభ్యుల లేదా లోక్ సభ సభ్యులలో మెజారిటీకి, మంత్రి మండలి ఏర్పాటు చేయడానికి ఏమీ సంబంధం లేనట్లు కనిపిస్తున్నది. ఈ రెండు చోట్లా ఎంత మెజారిటీ ఉన్నా పైన నిలబడిన వ్యక్తి ఊగిపోతున్నాడంటే ఇందులో ఏదో అబద్ధం ఉన్నట్లు కనిపిస్తున్నది. లేదా ఏదో భ్రమ అయినా ఉండాలి. ప్రజలు చూపించిన విశ్వాసం నిజమైన విశ్వాసమైనా కాకుండా పోవాలి. లేదా శాసనసభ్యుల మద్దతులో నిజమైన బలం అయినా లేకుండా పోవాలి. ఈరకమైన భ్రమ కలిపించే పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యాన్ని పెంపొందిస్తున్న పోకడలను ఎంత త్వరగా అరికడితే అంత మంచిది.

ఒరిస్సాలో ఆకలి చావులు

ఒరిస్సాలోని బాలంగీర్ జిల్లాలో ఫిబ్రవరి నెలలో 16 మంది ఆకలిచావులకు గురయ్యారు. ఈ జిల్లాలో వరసగా గత రెండేళ్ళనుంచి నెలకొన్న కరువుపరిస్థితుల వల్ల ప్రజలు కటికదారిద్ర్యం అనుభవిస్తున్నారు. పూటతెండి దొరకని పరిస్థితులలో ఆకలిని భరించలేని కొంతమంది తమ ఎదిగిన బిడ్డలను, చిన్న పిల్లలను, అమ్ముకుంటున్నారు. జిల్లాలో పనులు దొరక్కపోవడంవల్ల ప్రజలు పెద్ద ఎత్తున ఇతర ప్రాంతాలకు వలసపోతున్నారు. ప్రభుత్వానికి ఈ పరిస్థితుల పట్ల చిమ కుట్టినట్టయినా లేదని ప్రతిపక్షాలు విమర్శిస్తున్నాయి.

ప్రజలు బురదగుంటల్లోని నీళ్ళను తమ దైనందిన అవసరాలకు వాడుతున్నారు. ప్రభుత్వం ఈ నీటికొరతను తీర్చడానికి ఎలాంటి చర్యలు తీసుకోలేదు.

జిల్లాలో కరువు రక్కసి కరాళ నృత్యం వల్ల అన్నిరకాల వ్యవసాయపు పనులు నిలిచిపోయాయి. దీనితో వ్యవసాయం, తదితర వృత్తులమీద ఆధారపడ్డ కూలీలు తీవ్ర దారిద్ర్యాన్ని అనుభవిస్తున్నారు. గ్రామీణ ప్రాంతాలలోని చిన్న, సన్నకారు రైతులు, వ్యవసాయకూలీలు, వలసపోతున్నారు. ఈ విధంగా వలసపోతున్న వారి సంఖ్య రోజురోజుకీ పెరుగుతున్నది. మరోవైపు ఆకలికి తాళలేని ప్రజలు చనిపోతున్నారు. జిల్లాలోని లుసియంగా బ్లాకులోనే 16 మంది ఆకలివల్ల చనిపోయారు. ఇతర ప్రాంతాల్లోకూడా ఆకలిచావులు సంభవించాయనే వార్తలు వచ్చాయి.

విధంగా ఆకలితో అల్లాడుతున్న ప్రజలు తమ పిల్లలను అమ్ముకుంటున్నారు.

జిల్లాలో పంటలు దెబ్బతినడం వల్ల చిన్న, మధ్య తరగతి రైతులు తమ వ్యవసాయ పనిముట్లను, తమ భార్యల ఒంటిమీద నగలను చివరకు వంటపాత్రలను కూడా అమ్ముకుంటున్నారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కరువు సహాయక చర్యలను చేపట్టడంలో విఫలమైంది. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో ప్రజలకు పని చూపించడానికి, మంచినీటి కొరతను తీర్చడానికి, సమగ్ర పథకాలను చేపట్టలేదు.

కాగా ఆకలిచావుల వార్తలను వెలుగులోకి తెచ్చిన ఇండిపెండెంట్ ఎమ్మెల్యే బాల్ గోపాల్ మిశ్రాను అరెస్టు చేశారు. ప్రకృతివైపరీత్యాల కమిటీ సమావేశానికి వెళ్ళిన మిశ్రాను జిల్లా కలెక్టర్ అరవింద బెహరా అరెస్టుచేయించడమే కాక బలవంతంగా బయటకు గెంటించారు.

ఇదిలా వుండగా పశ్చిమ ఒరిస్సా జిల్లాలయిన బాలంగీర్, కలహండి, సంబల్ పూర్, సుందర్ పూర్, డెంకానల్ ప్రాంతాల అభివృద్ధిని ప్రభుత్వం నిర్లక్ష్యం చేసిందని కొందరు ఉన్నత విద్యావంతులు ఏర్పాటు చేసిన ఒరిస్సా లిబరేషన్ ఫ్రంట్ (ఉల్ఫ) ఆరోపించింది. పశ్చిమ ఒరిస్సా జిల్లాల పట్ల రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్లక్ష్యం ప్రదర్శిస్తున్నందున, గుర్జాలాండ్ లిబరేషన్ ఫ్రంట్ (జిఎన్.ఎల్.ఎఫ్) తరహాలో ఉద్యమం ప్రారంభించాలని నిర్ణయించింది. కరువు ప్రాంతాల్లో ఆకలిచావులు సంభవించి, ప్రజలు ఉపాధికోసం సుదూర ప్రాంతాలకు తరలిపోతున్నా, ముఖ్యమంత్రి జె.బి.పట్నాయక్ పట్టించుకోవడం లేదని ఉల్ఫ విమర్శించింది. కరువురక్కసి కోరల్లో పడి ప్రజలు కష్టాలు కన్నీళ్లపాలవుతుంటే కటక్ ఏధులను అందంగా తీర్చిదిద్దడానికి, భువనేశ్వర్లో అధికారులకు విలాసవంతమైన భవనాలు నిర్మించడానికి లక్షల రూపాయలు ఖర్చు పెట్టడా విమర్శించింది.

బోడోలాండ్ ఆందోళన

బోడో స్టూడెంట్స్ యూనియన్ ఆధ్వర్యంలో 175 గంటల పాటు మార్చి 2 వ తేదీ నుంచి 9 వ తేదీ వరకు నిరవధికంగా అస్సాం బండ్ జరిగింది. కక్రూర్, ఉదల్గిరి, నల్బరి, లఖింపూర్ జిల్లాల్లో

బాలంగీర్ జిల్లాజనాభా 43 లక్షలు. ఈ జిల్లాలో రెండో సంవత్సరం కూడా వర్షాలు కురియకపోవడంతో దాదాపు 75 శాతం ఖరీఫ్ పంటకు నష్టం వాటిల్లింది. జిల్లాలోని మొత్తం 253 గ్రామపంచాయతీల్లో 235 గ్రామ పంచాయతీలు కరువు వాత పడ్డాయి. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లోని 11 లక్షల మంది జనాభా కరువుపరిస్థితుల వల్ల తీవ్రంగా దెబ్బ తిన్నారు. అన్ని గ్రామాల్లో పంటలు దెబ్బతినడమే కాక మంచినీళ్ళు కూడా కరువయ్యాయి. గ్రామాల్లోని చెరువులు ఎండిపోవడం వల్ల తాగటానికి చుక్కనీరుకూడా లభించడంలేదు. 2200 చిన్నబావులు, చెరువులు, ఎండిపోయాయి. 60 శాతం పైగా గొట్టపుబావులు, బోర్ వెల్స్, పనిచేయడం లేదు. ఈ పరిస్థితుల మూలంగా కొన్ని గ్రామాల్లోని

అయితే ప్రభుత్వం ఈ ఆకలిచావుల వార్తలను ఖండించింది. వారందరూ వృద్ధాప్యం, దీర్ఘకాలిక జబ్బుల వల్ల చనిపోయారని ప్రకటించింది. ఈ ప్రాంత ప్రజలు ఆకులు, అలములూ, తిని బతకాల్సి వస్తోంది. దుర్బర దారిద్ర్యాన్ని అనుభవించలేనివారు తమ ఎదిగిన బిడ్డలను, చిన్న పిల్లలను అమ్ముకుంటున్నారు. జిల్లాలోని పంగముండా బ్లాకులోని చాత్రయి గ్రామంలో కటిక దారిద్ర్యం అనుభవిస్తున్న ఒక వ్యక్తి తన పదహారేళ్ళ చెల్లెలు ప్రేమశైలను 40 రూపాయలు, లుంగీ, తువ్వాయిలకు అమ్మాడు. తురికెల బ్లాకులోని తెంటలికుంట గ్రామానికి చెందిన బాగెన్ మాయి అనే ఆవిడ తన 18 ఏళ్ళ కూతురును 300 రూపాయలకు హైదరాబాద్ కు చెందిన ఒకరికి అమ్మింది. ఈ

జనజీవనానికి అంతరాయం కలిగింది. పోలీసుకాల్పులు, దొర్లస్కర సంఘటనలలో మొత్తం 50 మంది మృతిచెందారు. ఈ న్య రైల్వే డివిజన్ వారంరోజుల పాటు రైళ్ళను రద్దు చేసింది.

మైదానపు తెగలకు ప్రత్యేక రాష్ట్రం బోడోలాండ్ కావాలని కోరుతూ బోడోవిద్యార్థులు ఈ ఆందోళన చేపట్టారు. ఈ విషయాలపై ఫిబ్రవరి 28 న సంభాషణలు జరిపేందుకు అస్సాం రాష్ట్రప్రభుత్వం సిద్ధమైనా ఆల్ బోడో స్టూడెంట్స్ యూనియన్ అందుకు అంగీకరించక ఆందోళన చేపట్టినట్టు తెలుస్తున్నది. ఏకబిగిన 120 గంటలు సాగిన సమ్మె అస్సాం జనజీవితాన్ని స్తంభింపజేసింది. ముఖ్యంగా కక్రూర్, ఉదలోగిరి జిల్లాలలో హింసాకాండ, గృహదహనాలు ప్రభుత్వ ప్రయివేటు ఆస్తుల ధ్వంసం ఉధృతంగా సాగాయి. పోలీసులకు బోడోత్రివవాదులకూ మధ్య అనేకసార్లు ఎదురుకాల్పులు జరిగాయి.

బోడో ఆందోళన ఈనాటిది కాదు గిరిజన భూములు అన్యక్రొంతం కావడాన్ని నిరసిస్తూ 20 ఏళ్ళుగా బోడోతెగ ఆందోళన జరుపుతున్నది. అస్సాం తెగలన్నిటిలో బోడోతెగ ప్రజలే అత్యధిక సంఖ్యలో ఉన్నారు. విజాతీయుల ఉద్యమంలో ఆసుకు సహకరించారు. ఎ.జి.వి కొత్త ప్రభుత్వం అధికారంలోకి వచ్చినా, తమ గోడు పట్టించుకోవడం లేదని బోడోతెగ ప్రజలు భావిస్తున్నారు. బోడోప్రాంతంలో అభివృద్ధి కనబడటం లేదని, పరిపాలన, వాణిజ్య రంగాల్లో గిరిజనేతరుల ప్రాబల్యమే అధికంగా ఉందని, తమకు ప్రత్యేక ప్రతిపత్తి కావాలని, రెండేళ్ళ క్రితంనుంచి ఆందోళనను ఉధృతం చేశారు. నేడు ప్రత్యేక రాష్ట్రం కావాలని గొంతు విప్పుతున్నారు.

బోడో త్రివవాదులు మొత్తం 92 డిమాండ్లను ఏకరువు పెడుతున్నారు. వాటిలో అతిముఖ్యమైనవి మూడే. బ్రహ్మపుత్రకు ఉత్తరతీరాన మైదానతెగలవారికి ప్రత్యేక రాష్ట్రం కావాలని, దక్షిణపు దిక్కున ఉన్న గిరిజనులకు స్వయంప్రతిపత్తి గల డిస్ట్రిక్ట్ కౌన్సిల్ ఏర్పాటుచేయాలని, బోడో భాషకు రాజ్యాంగపు ఆర్ పెడ్యూల్లో గుర్తింపు ఇవ్వాలని ఆందోళన కారులు డిమాండ్ చేస్తున్నారు.

అఖిల బోడో స్టూడెంట్స్ యూనియన్ ఫిబ్రవరి 16 నుంచి 21 వరకు 120 గంటల నిరవధిక బండ్ ను పాటించింది. ఆందోళననను ఉధృతం చేసేందుకు తిరిగి మార్చి 27 నుంచి 200 గంటల బండ్ ను పాటిస్తున్నట్టు బోడో స్టూడెంట్స్ యూనియన్ ప్రకటించింది.

జమ్మూలో మతకలహాలు

జమ్మూకాశ్మీర్ శీత కాల రాజధాని అయిన జమ్మూలో జనవరి 13న పెద్ద ఎత్తున మతసంఘర్షణలు చెలరేగాయి. ఈ సంఘర్షణల్లో 13 మంది చనిపోయారు, దాదాపు 200 మంది గాయపడ్డారు. ఈ ఘర్షణల సందర్భంగా జరిగిన దహనకాండలో వందలాది దుకాణాలు, ఇళ్లు తగులపెట్టారు, 145 వాహనాలు కాలి బూడిదయ్యాయి. విధ్వంస కారులు విచ్చలవిడిగా జరిపిన లూటీలు, దోమీలు, గృహదహనాల్లో లక్షలాది రూపాయల ఆస్తి నాశనమయింది. రెండు వర్షాల సంఘర్షణలో దారినపోయే అమాయకులు కూడా బలయ్యారు. జమ్మూ చరిత్ర లో జనవరి 13 మాయనిమచ్చ. హిందువులకు, సిక్కులకు మధ్య జరిగిన ఈ ఘర్షణలు, నగరాన్ని అట్టుడికించాయి. ఈ ఘర్షణల నేపథ్యాన్ని ఒకసారి పరిశీలిద్దాం.

హిందూ, సిక్కు మతసామరస్యానికి పెట్టిందిపేరు జమ్మూ. నగరంలోని నాలుగులక్షల జనాభాలో 60 వేలమంది సిక్కులున్నారు. 1984 లో ఇందిరాగాంధీ హత్య తర్వాత ఢిల్లీలో సిక్కుల మీద జరిగిన హత్యకాండ అందరికీ తెలిసిందే. కాని ఆనాడు జమ్మూలో ఎలాంటి హత్యలు, లూటీలు, గృహదహనాలు సంభవించలేదు. దీనినిబట్టి జమ్మూలో హిందువులు, సిక్కుల మధ్యగల ఐక్యత, సామరస్యాన్ని అర్థం చేసుకోవచ్చు. అయితే అలాంటి నగరంలో జనవరి 13న ఈ రెండు మతాల ప్రజల మధ్య జరిగిన ఘర్షణలు ఆ రాష్ట్రాన్ని కుదిపేవేశాయి. ఇటీవలి కాలంలో హిందూ సిక్కుల మధ్య ఇలాంటి ఘర్షణలు జరగడం ఇదే మొదటిసారి.

గురుగోవింద సింగ్ జయంతి సందర్భంగా జనవరి 13న సిక్కులు అధికంగా నివసించే సమాధి రాణి చందాకోర్ దగ్గరి గురుద్వారా నుంచి ఉదయం 11 గంటలకు ఊరేగింపు ప్రారంభమైంది. ఈ పూరేగింపు మధ్యభాగంలో కొందరు యువకులు శ్రీమతి ఇందిరా గాంధీ హత్య కేసులో ఉరితీతకు గురయిన సత్యంత్ సింగ్, కేహర్ సింగ్ ల చిత్రపటాలు వట్టుకుని ఖిల్తాన్ అనుకూల నివాదాలు చేయడం ప్రారంభించారు. ఊరేగింపు ఈ విధంగా సాగుతూ పురాణి మండిచాక్ కు చేరుకుంది. అక్కడ నుంచి ముందుకు సాగుతున్న ప్రదర్శకులపై భవనాలమీద నుంచి శివసేన కార్యకర్తలు రాళ్ళువినరడంతో ఘర్షణ మొదలయ్యింది. భవనాలమీద నుంచి వస్తున్న రాళ్ళ తాకిడికి ప్రదర్శకులు చెల్లాచెదురయ్యారు. శివసేన కార్యకర్తలు కత్తులు రాడ్లతో సిక్కులపై దాడిచేశారు.

అప్పటివరకు ప్రదర్శకుల వెంటపెట్టిన పోలీసులు తమను కాపాడుకునేందుకు ఎక్కడి వారక్కడ తప్పించుకున్నారు. దీనితో హింసాకాండ అదుపులేకుండా సాగింది. దాదాపు నాలుగైదు గంటలపాటు సాగిన బీభత్సంలో వందలాది దుకాణాలు వాహనాలు కాలి బూడిదయ్యాయి. ఈ విధ్వంసకాండను అణిచివేయడానికి సాయంత్రం ఐదుగంటల తర్వాత సైన్యం నగరంలోకి ప్రవేశించింది. కాని అప్పటికే 13 మంది చనిపోయారు. ఈ ఘర్షణలు జరిగిన తరును గమనిస్తే, కొన్ని విషయాలు స్పష్టమవుతాయి.

ప్రభుత్వం సత్యంత్, కేహర్ సింగ్ లను ఉరితీసి వారంరోజులు కూడా కాక మునుపే జమ్మూ వంటి సున్నితమైన ప్రాంతంలో 10 వేల మంది సిక్కుల ప్రదర్శనకు అనుమతించడంలో ముందు జాగ్రత్తచర్య లేం తీసుకోలేదని ఈ విధ్వంసకాండ ద్వారా తెలుస్తోంది. రెండువర్షాల మధ్య త్రివంగా సాగిన ఘర్షణను నివారించడానికి ఎలాంటి చర్యలు తీసుకోకుండా పోలీసులు నిమ్మకునీరెత్తినట్టుగా వ్యవహరించారు. పోలీసు కంట్రోల్ రూం పక్కనే వున్న పరేడ్ గ్రౌండ్స్ లో విధ్వంస కారులు వందలాది వాహనాలను తగలబెడుతున్నా, పోలీసులు పట్టించు కోలేదు. జమ్మూకు ఆరుకిలోమీటర్ల దూరంలోవున్న సైన్యాన్ని సాయంత్రం ఐదుగంటల తర్వాతనే రంగంలోకి దింపి కర్ఫ్యూను విధించడం అధికారుల అలసత్వాన్ని సూచిస్తోంది. జమ్మూలోనే వున్న ముఖ్యమంత్రి ఫరూక్ అబ్దుల్లాకు ఈ ఘర్షణల గురించి మధ్యాహ్నం మూడుగంటల తర్వాతనే తెలిసింది. ఈ హింసాకాండ జరిగిన కిలోమీటరు ప్రాంతంలోనే రెండు పోలీసు స్టేషన్లున్నాయి. అయినా వారు ఘర్షణల ప్రారంభంలోనే తగిన చర్యలు తీసుకోకుండా చూస్తూ ఉరుకున్నారు. ఈ అంశంకూడా ఘర్షణల నివారణలో పాలనాయంత్రాంగం పూర్తిగా విఫలమైందని సూచిస్తున్నది.

ఈ ఘర్షణలు చెలరేగిన ప్రాంతం బి.జె.పి, శివసేన లకు బలమైన కేంద్రం. శివసేన కార్యకర్తలు, ప్రదర్శకుల మీద కురిపించినరాళ్ళ వర్షం వారు ఒకపధకం ప్రకారమే ఈ విధ్వంసకాండకు పాల్పడ్డారనడానికి గట్టి ఆర్కాణం. జమ్మూలో ఈ విధంగా ఆరుగంటల పాటు రాజ్యం చేసిన హింస, బీభత్సకాండను తమ రాజకీయ ప్రయోజనాలకు వాడుకునేందుకు వివిధ పార్టీలు ప్రయత్నించాయి. అయితే నగరంలో ఘోరమైన విధ్వంసకాండ సాగుతున్నా, హిందువులు, సిక్కులు వరస్వరం తమ ఇళ్ళలో ఒకరికొకరు రక్షణ కల్పించారు. ఈ రెండుమతాల ప్రజల మధ్య చెరగని సామరస్యానికి ఇది ప్రతీక.

భోపాల్ - మోసపోయిన బాధితులు

నాలుగు సంవత్సరాల క్రితం భోపాల్లో యూనియన్ కార్పొరేట్ కర్మాగారం నుంచి వచ్చిన విషవాయువులు తగిలి, వేలాది మంది చనిపో

వటం లక్షలాది ప్రజలు గుడ్డివాళ్ళే, చెవిటివాళ్ళే, అవిటివాళ్ళే, మూగవాళ్ళే, కుంటివాళ్ళే కావటం ఇంకా అనేక రకాల వ్యాధులకు గురై, నేటికీ కోలుకోలేకుండా బాధ పడుతూ ఉంటే, రెండేదెబ్బ తగిలింది. ఈ సారి కర్మాగారం నుంచి గాలిరాలేదు. సుప్రీం కోర్టు నుంచి తీర్పువచ్చింది. ప్రాణనష్టానికి, ఆరోగ్య అవయవ నష్టాలకు సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పుచూస్తే, బిచ్చగాళ్ళ కంటే అన్యాయమై పోయింది వారి బ్రతుకు.

ఫిబ్రవరి 14, 1989 న సుప్రీంకోర్టులో ఐదుగురు జడ్జిలు కలిసి భోపాల్

గుతునే ఉన్నది. ఏ ఆధారాల మీద, ఏ ప్రాతిపదిక పైన, రూ. 705 కోట్లు మంజూరు చేయడం జరిగిందో కూడా అంతు పట్టదు. అప్పుడు విషవాయువు అర్థరాత్రి దెబ్బకొట్టింది. ఇప్పుడు పట్టవగలు ధర్మదేవత మరో దెబ్బ వేసింది.

ఆనాడు జరిగిన ప్రమాదంలో దాదాపు 3,400 మంది చనిపోయారు. 25,000 లకు పైగా వివిధ రకాల నష్టాలకు రోగాలకు గురైనారు. లెక్కకురాని నష్టం ఎంత జరిగిందో తెలియదు. వీటి అన్నిటి విలువ 705 కోట్ల రూపాయలేనా? అని అని విస్తుంది.

యూనియన్ కార్పొరేట్ కంపెనీ మీద భారత ప్రభుత్వమే 3,900 కోట్ల రూపాయలు నష్టపరిహారం కోరుతూ దావా వేసింది. దాదాపు 15 లక్షల మంది నష్టపరిహారాన్ని కోరుతున్నారు. మధ్యప్రదేశ్ ప్రభుత్వం మందుల ఖర్చుకుగాను 70 కోట్ల రూపాయలకు కేసు పెట్టింది. ప్రభుత్వం నుంచే

చాడు. అమెరికా నుంచి ఎంతోమంది వకీళ్లు వచ్చారు "మేం ఎక్కువ పైనలు ఇప్పిస్తాం, అంటే 'మేం ఎక్కువ' అంటూ ఈ కేసు అమెరికా కోర్టులో ఉండగానే, కంపెనీ, "రూ. 900 కోట్లకు రాజీ చేసుకుందాం" అని అడిగింది. ఈ మొత్తం చాలా తక్కువ నిభారత ప్రభుత్వం ఒప్పుకోలేదు. మొన్న సుప్రీంకోర్టు జడ్జిలు రూ. 715 కోట్లు అనగానే భారత ప్రభుత్వ వకీలు, అటార్నీ జనరల్, ఒక్క క్షణం కూడా ఆలోచించకుండా, ప్రభుత్వాన్ని సంప్రదించనైనా కూడా లేకుండా, ఒప్పుకున్నాడు. కంపెనీ వకీలు కనీసం కంపెనీ ప్రతినిధి కేసి చూడనైనా చూశాడు. ఇదంతా చూసి ఎక్కడో ఏదో మోసం జరిగినట్లు చాలామంది అనుమానిస్తున్నారు.

ఈ కేసు విచారణ చేస్తున్న జడ్జి, తాత్కాలిక నష్టపరిహారం రూ. 350 కోట్లు ఇవ్వమని ఉత్తరువు జారీచేస్తే, మధ్యప్రదేశ్ హైకోర్టు దానిని 250 కోట్ల రూపాయలకు తగ్గించింది. దీనిని నవాలుచేస్తూ సుప్రీంకోర్టుకు వస్తే మధ్యంతరంగా కేసును ముగించి, రూ. 750 కోట్లు తీసుకుపోండి అన్నారు. ఇంతకుముందు కంపెనీ జమ చేసిన 5 కోట్లు ఇందులో తీసివేయాలి, మధ్యప్రదేశ్ ప్రభుత్వం మందుల కోసం ఖర్చుపెట్టిన 70 కోట్లు తీసివేయాలి. వకీళ్ళ ఫీజులు, ఇతర ఖర్చులు తీసివేయాలి. ఇక బాధితులకు మిగిలేది ఎంత? ఇటువంటి సందర్భాలలో అమెరికా కోర్టులు మంజూరుచేసిన నష్టపరిహారంతో పోల్చి చూస్తే సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చినది, చూస్తే పదే వంతు కూడా ఉన్నట్లు లేదు. అమెరికా కంపెనీలు భారతీయుల్ని ముష్టి వాళ్ళగా చూస్తే చూసి ఉండవచ్చు. మన సుప్రీంకోర్టుకు కూడా అదే చూపు ఉన్నట్లు ఉన్నది.

నాలుగేళ్ళ క్రితం ప్రమాదం జరిగినప్పుడు ప్రజలు ఎంత బాధపడ్డారో, తీర్పువచ్చిన తర్వాత కూడా అంతే బాధ పడుతున్నారు. ఎంతో నిరసనకూడా వచ్చింది. మళ్ళీ ఈ కేసుగురించి సుప్రీంకోర్టులో విచారణకు వచ్చి నప్పుడు ధర్మాననంపై ఉన్న అయిదుగురు జడ్జిలలో ఒక జడ్జి తమ తీర్పుపై వచ్చిన ప్రజాభిప్రాయానికి చాలా బాధపడి, కేసునుంచి తాను విరమించుకుంటున్నట్లు ప్రకటించారు. ఫిబ్రవరి 14న మంజూరుచేసిన నష్టపరిహారంతో కూడా తనకు సంబంధంలేదని స్పష్టం చేశారు. అంటే కథ మళ్ళీ మొదలుకు వెళ్ళింది. నష్టపరిహారాన్ని మళ్ళీ వేరే అయిదుగురు జడ్జిలు కూర్చుని నిర్ణయం చేయాల్సి ఉంటుంది. బాధితులు న్యాయం కోసం పోరాటం కొనసాగించ వలసి వుంటుంది.

బాధితులకు 715 కోట్ల రూపాయల నష్టపరిహారం మంజూరు చేశారు. దానితో ఆగకుండా యూనియన్ కార్పొరేట్ కంపెనీపై, ఇక ఏరకమైన సివిల్ గానీ, క్రిమినల్ కేసులుగానీ, పెట్టడానికి వీలులేదు అన్నారు. చట్టపరమైన ఇతర బాధ్యతలు అన్నింటి నుంచి కంపెనీకి విముక్తి కల్పించింది సుప్రీంకోర్టు. ఇది చాలా చిత్రంగా అని విస్తుంది. అంతేకాదు. తాత్కాలిక నష్టపరిహారం ఎంత చెల్లించాలి అనే అంశం మీద వాదోపవాదాలు జరుగుతున్న సందర్భంలో తాత్కాలికంగా ఎంత ఇవ్వాలని ఎందుకు... ఒకేసారి ఏదో మొత్తం చెల్లించి చేతులు దులుపుకోండి, అని కంపెనీకి, భారత ప్రభుత్వానికి సూచించారు జడ్జిలు. ఈ ప్రవర్తనా విధూరమే. ఎందుకంటే కేసు పూర్తి విచారణ కింది కోర్టులో ఇంకా జరు

మరో 90 కోట్లకు వేరే కేసులు ఉన్నాయి. ఇవి ఉండగా సుప్రీంకోర్టు 705 కోట్లు ఇచ్చి, "ఈ పరిస్థితుల్లో ఈ మొత్తం సమంజసంగానూ సరసంగానూ ధర్మంగానూ అని విస్తున్నది మాకు" అన్నారు. భారత ప్రభుత్వం పెట్టిన నష్టపరిహారం కేసు విచారణ ఇంకాకాలేదు. ఆ మాటకు వస్తే, ఏ కేసులోనూ పూర్తి విచారణ కాలేదు. యూనియన్ కార్పొరేట్ కంపెనీ అయితే- "అసలు మాకేమీ బాధ్యతే లేదు, ఎవరో కార్మికుల తుంటరితనం వల్ల విషవాయువులు గొట్టాలలో నుంచి బయటకు వచ్చాయి" అని అంటుంది. బాధ్యత ఎవరిదో గుర్తించకుండా ఏమి తీర్పు చెబుతారు ఎవరైనా?

మొదట ఈ కేసు అమెరికా కోర్టులో పెట్టారు. అక్కడ జడ్జి "దీనిని భారత దేశంలో వేసుకోండి" అని తిప్పివంపి

కట్నమా - వారసత్వమా ?

వరకట్నం సాంఘిక దురాచారమని మనం చాలా కాలంగా అంటూనే ఉన్నాం. వరకట్నానికి వ్యతిరేకంగా నినదీస్తూనే ఉన్నాం. రాజకీయ నాయకులు బహిరంగ సభల్లో దీన్ని ఖండిస్తూనే ఉన్నారు. దీనికి వ్యతిరేకంగా పార్లమెంటు చట్టాలు తీసుకు వచ్చింది. కట్నం పెళ్లిళ్ళకు వెళ్ళకూడదని మేం కొందరం 1980 లో ప్రతిజ్ఞలు చేశాం. (మానుషి నెం.5).

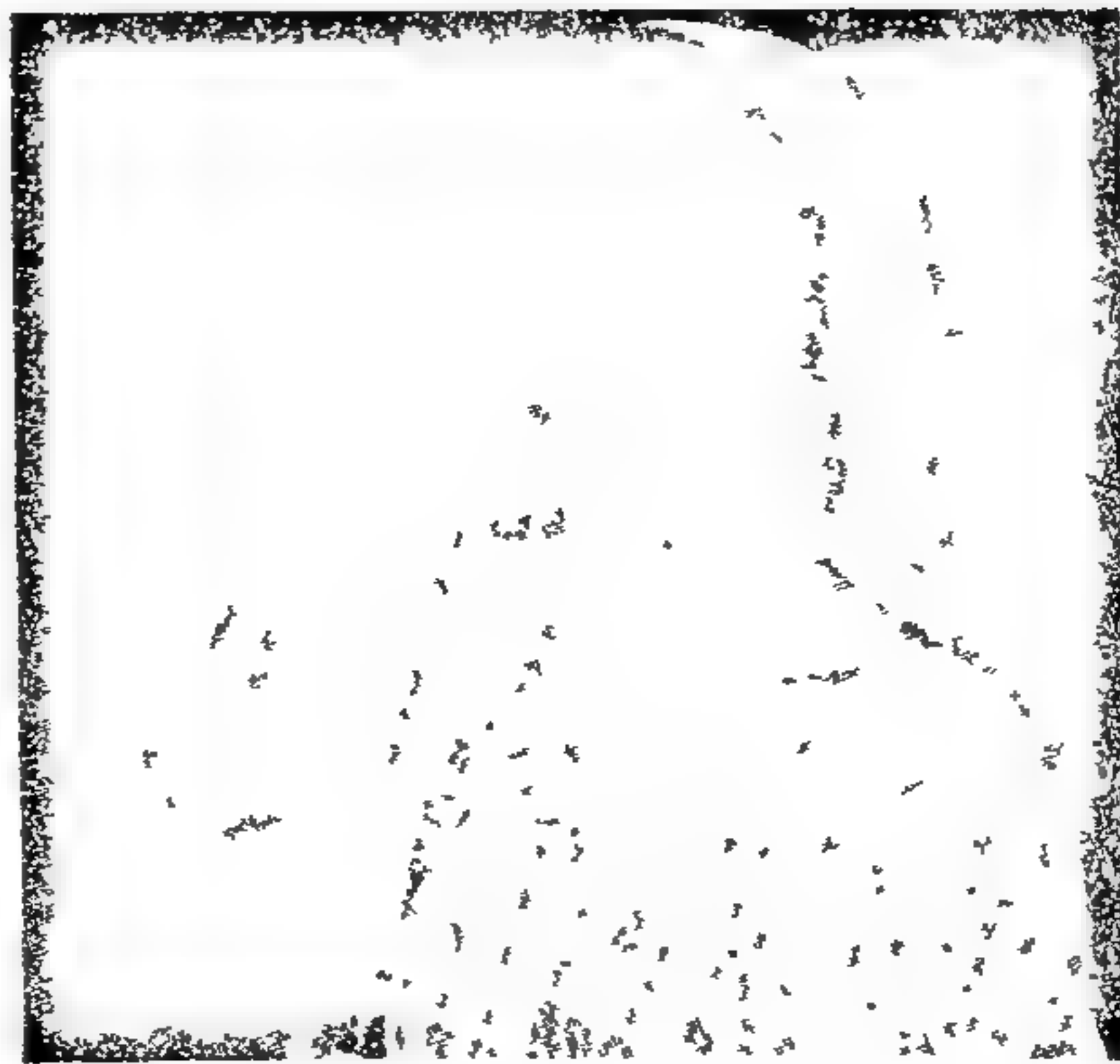
వాస్తవానికి ఈ ప్రతిజ్ఞ పెదాలమీది మాటే; వరకట్నం తప్పని అందరూ అంగీకరిస్తారు. కట్నానికి వ్యతిరేకంగా జరిగే ప్రచారంలో అగ్రభాగాన నిలిచేవారు కూడా కట్నాలు ఇస్తున్నారు. తీసుకుంటున్నారు. కొందరమైనా కట్నం పెళ్లిళ్ళను బహిష్కరిస్తే, మన కుటుంబాల్లో చుట్టు పక్కల వారిలో ఈ ఆచారానికి వ్యతిరేకంగా ఒత్తిడి తీసుకరావచ్చని ఆశించాం.

ఈ ప్రతిజ్ఞవల్ల ఆశించినంత ప్రభావం కనిపించలేదు. ఇతర సంఘాలు కూడా పెద్ద ఎత్తున ప్రచారం చేసినా ఫలితం దక్కలేదు. మేం ప్రతిజ్ఞ కోసమై సంతకాల సేకరణకు పిలుపు ఇచ్చినప్పుడు చాలకొద్దిమంది, అదికూడా మానుషి పాఠకులు మాత్రమే స్పందించారు. నాకుటుంబ సభ్యులు, స్నేహితులు, ఇరుగుపొరుగు వారు నా అభిప్రాయాల్ని గౌరవించారు. పొగిడారు. కాని కట్నం తీసుకోకుండా ఎవరినీ అవలెక పోయాయి. తమకున్న బరువుబాధ్యతలవల్ల కట్నం ఇవ్వక, తీసుకోక తప్పడంలేదని వారు బాధపడి ఉరుకున్నారు.

ఈ అన్ని సంవత్సరాల్లో, నేను ప్రతిజ్ఞకు కట్టుబడి ఉన్నాను. అదే సమయంలో నన్నే ప్రశ్న వెన్నాడుతూనే ఉండేది. స్త్రీల ప్రయోజనాన్ని ఆశించి, కట్నం రద్దు కావాలనుకుంటున్నాం. కాని ఎందుకని కట్నాన్ని తిరస్కరించడానికి స్త్రీలు సిద్ధం కావడం లేదు. దీనిలో ఒక రాజకీయ, నైతికసమస్య ఉత్పన్నమవు

తోంది. తమ ప్రయోజనం కోసమే, సంస్కరణ వచ్చిందని, యువతులలో కొందరైనా తెలుసు కోకపోతే, మనంతకు మనం సంఘ సేవకులుగా భావించుకొని, వారి సంక్షేమం కోసమని సూత్రాలు జారీ చేయడానికి మనకున్న హక్కు ఏమిటి? ఈ పరిస్థితికి కారణం యువతుల చైతన్య రాహిత్యమేనని కొట్టి పారేయడం కన్నా, వారు ఈ దురాచారాన్ని ఎందుకు వదల లేకపోతున్నారో, పరిశీలించడం మంచిది. ఈ ప్రశ్నకు జవాబు స్పష్టమే. ప్రస్తుత కుటుంబ వ్యవస్థలో స్త్రీలు కట్నాన్ని వదులుకున్నప్పటికీ, దానికి ప్రత్యామ్నాయంగా వారికి ఏమీ లభించడం లేదు. సంఘసేవకులమైన మనం ఈ వాస్తవాన్ని జీర్ణించుకోలేకపోయాం. సత్యాన్ని అంగీకరించడానికి మొహమాట పడ్డాం. స్త్రీలు తమ 'విశాల దృక్పథానికి' ఒక రుజువుగా కట్నాన్ని తిరస్కరించాలని డిమాండ్ చేస్తూ ఉన్నాం.

చాలమంది స్త్రీలు తమ తల్లి దండ్రుల అస్తిలో నుంచి, తన భాగాన్ని పొందడమే కట్నం అనుకుంటారు. వారసత్వపు హక్కులు లేని ఈ వ్యవస్థలో కట్నం రూపంలో మాత్రమే స్త్రీలు అస్తిలో ఎంతోకొంత వాటా పొందగలుగుతున్నారు. అస్తిలో వాటాకు బదులుగా కట్నం రూపంలో వాటాకు అంగీకరించడం దాని కదే ఇక బలవంతపు త్యాగం. స్త్రీలు కట్నాన్ని వదులుకోవాలని చెప్పడం అంటే వ్యవస్థ విధించే త్యాగం కన్నా ఎక్కువ త్యాగానికి స్త్రీలు సిద్ధపడాలని కోరడమే కదా! కూతుళ్ళకు సమానమైన వారసత్వపు

హక్కులు లభించేవరకు దానికి బదులుగా కట్నం రూపంలో లభించే వాటాను కూడా త్యాగం చేయాలని చెప్పే హక్కు మనకు లేదు.

కట్నం అనేది కుటుంబ అస్తిలో స్త్రీల భాగమని సమాజం భావిస్తోంది. కొందరు స్త్రీలు అదర్శవాదంతో కట్నాన్ని తిరస్కరించడం ద్వారా ఈ భాగాన్ని సైతం కోల్పోతున్నారు. దీనికి ప్రత్యామ్నాయంగా వారికి అస్తిలో భాగం ఉందని సమాజం గుర్తించడం లేదు. నా స్నేహితురాలి ఉదాహరణతో తీసుకుందాం. ఆ కుటుంబంలో ఆమె ఒక్కతే ఉద్యోగం చేసే స్త్రీ. అవివాహిత. వాళ్ళ అమ్మ తన నగల్లో కొంత భాగాన్ని ఆమెకు ఇస్తానంది. నా స్నేహితురాలు నగలు ఇవ్వలేక, వాటిని తిరస్కరించింది. అవివాహిత కనుక కట్నం, కానుకల సమస్య రాలేదు. పూర్వీకుల ఇల్లు, వ్యాపారం ఆమె అన్న కొడుక్కి వారసత్వంగా సంక్రమించాయి. అన్న కూతురు డబ్బు, కానుకల రూపంలో పెద్దమొత్తంలో కట్నం తీసుకుంది. దరిమిలా నా స్నేహితురాలు ఉత్తి చేతులతో జీవితాన్ని ప్రారంభించాల్సి వచ్చింది. రిటైర్ అయిన తరువాత తను ఎక్కడ ఎలా ఉండాలో ఆమెకే తెలీదు. కుటుంబంతో కలిసి, ప్రస్తుతం ఉన్న ఇంట్లో భాగం అడుగుతుందేమోనని ఊహించడమే అనవసరం. ఆమె అట్లా చేస్తే కుటుంబంలో పెద్ద దుమారం చెలగే తుంది. తన చివరిరోజులు ఆ ఇంట్లోనే గడపాలనుకుంటే, ఆమె అల్లుని మీద ఆధారపడిందని అందరూ అనుకుంటారు. నిజమే, కట్నం తమదేనని, దానిమీద అనుభవ హక్కు తమదేనని, అనుకునే అవకాశం చాలమంది స్త్రీలకు ఉండదు. కొంతమేరకో, పూర్తిగానే అలా అనుభవించే అవకాశం కొందరికి లేకపోలేదు. కట్నం లేకుండా ఉత్తి చేతులతో పోవడమంటే, ఈ కాస్త అవకాశాన్ని కూడా వదులు కోవడమే అవుతుంది.

అమ్మాయిలకు పెళ్ళి సమయంలోనే ఖరీదైన బట్టలు, నగలు కోరడానికి అవకాశం ఉంటుంది. చాలమంది

అమ్మాయిలకు ఇది మరపురాని ఘటన. పెళ్ళి తరువాత నంవత్సరాలు గడుస్తున్నా, కొత్త జాకెట్లు, చెప్పులు కొనడానికి కూడా అవకాశం ఉండదు. పెళ్ళిప్పుడు కట్నం రూపంలో పొందిన వాటినే ఉపయోగించు కోవాలి. లేదా, కట్నంలో భాగంగా తనకు కావలసినవ తల్లిదండ్రులద్వారా పొందాలి. ఈ విధంగా చాలా సందర్భాలలో కట్నం అనేది స్త్రీల జీవనసరళి అయింది. కట్నం అడక్కుండా అని ఆ స్త్రీలకు చెప్పడమంటే, వేతన బానిసత్వానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడుతున్న కార్మికున్ని వేతనాలు తీసుకోవద్దని అడ్డగించినట్లే.

కట్నం అంటే ఏమిటి? పెళ్ళి నమయంలో సంవద మార్పు. దీనికిదే మంచిదీకాదు. చెడ్డదీ కాదు. పెళ్ళి లాంఛనాలు వలు నమాజాల్లో పలురకాలుగా ఉండేవి. తమకున్న దాంట్లో కూతురుకి ఎంతో కొంత ముట్టచెప్పడం ఆచారం. కొందరు ఇంత మొత్తం అని ఖరారు చేసుకుంటారు. కొందరు కట్నకానుకలు ఇస్తారు. మరికొన్ని సందర్భాలలో తల్లి నగలు కూతురుకి సంక్రమిస్తాయి. ఇటీవలి కాలం వరకు యూరప్ దేశాలలో కూడా ఇలాంటి ఆచారాలు ఉండేవి.

స్త్రీలను, వారి సంపదను కాపాడడం పురుషుల కర్తవ్యమని ప్రస్తుత సమాజం అభిప్రాయం. ఈ విర్పాటు అన్ని నమాజాల్లో అన్ని సందర్భాల్లో స్త్రీల బాధలకు దారి తీసిందని చెప్పలేం. కొన్ని సందర్భాల్లో అవి అమె హోదాకు ఉపయోగపడి ఉండవచ్చు కూడా.

భార్యలు చిత్రహింసలకు గురి కావడానికి వారి పరాధీనతే ముఖ్యకారణం, వారికి ఎలాంటి అధికారం లేక పోవడమే కారణం, ప్రస్తుత కుటుంబ నిర్మాణంలో పురుషుడి చేతిలోనే డబ్బు, నిర్ణయాధికారం ఉన్నాయి. మనం పోరాడాల్సింది 'కట్నం' వంటివిన్న ప్రతీక మీద కాదు. కుటుంబంలోని ఈ అధికార సంబంధాలకు వ్యతిరేకంగానే పోరాడాలి. ప్రస్తుత వ్యవస్థలో అస్థిమీద మూర్తి అధిపత్యం పురుషుడిదే. స్త్రీకి ఎలాంటి అధికారం లేదు. కట్నం ఇవ్వనంత మాత్రాన, ఈ పరిస్థితి మారిపోదు.

భార్యల మీద చిత్రహింసలకు కట్నమే ఏకైక కారణమని పలువురు

సంఘసేవకుల అభిప్రాయం. సంఘంలో పెరుగుతున్న దురాశే కట్నాల పెరుగుదలకు మూలకారణమని కూడా వారు అంటారు. ఈ విశ్లేషణ కట్నం నమన్యనా వరిష్కరించడంలో నిరుపయోగకరం. ఇది అసలు సమస్యను తప్పుదారి వట్టిస్తుంది. 'మానుషి' (36 నెంబరునంచిక లో) నేనొక వ్యాసంరానర్తా ఈ విషయాన్ని వివరించాను. ఈ విశ్లేషణ ఇప్పటికీ జనాకర్షకంగానే ఉంది. అస్తి, హక్కు, నిర్ణయాధికారాలను పునర్విభజించే విధంగా కుటుంబ సంబంధాలను పునర్నిర్మించడం కోసం మార్గాలు వెతకడమనేది చాల కష్టమయిన పని. దాని కన్నా మనుషులు దురాశ కగ్గించుకోవాలంటూ నీతి నూత్రాలు పల్లించడం సులభంగా ఉంటుంది.

అడంబరంగా పెళ్ళిళ్లు జరిపించడం, కానుకలు ఇవ్వడం స్త్రీలకు నష్టం అని చాలమంది నిరసనస్తుంటారు. అడంబరాలమీద విమర్శనూ స్త్రీకి నష్టదాయకమైన అంశాలపై విమర్శనూ కలగలిపి గందరగోళం చేయకూడదు. అడంబరం, డబ్బువృధా కూతుళ్లు పెళ్ళిళ్లకు పరిమితమైన విషయాలుకావు. పెళ్ళిళ్లను మాత్రమే అడంబరంగా జరవడం లేదు. ఉదాహరణకు: పట్టణాల్లో మధ్యతరగతి, ఉన్నత తరగతి ప్రజలు పెళ్ళిళ్లకన్నా అడంబరంగా పిల్లల ముట్టిన రోజు వందుగలు జరుపుతుంటారు. తల్లిదండ్రులు బాధపడుతూనే, సాంఘిక ఒత్తిడికి తలవంచి, వీటిని

అడంబరంగా జరుపుతుంటారు. కానీ ఈ అడంబరాలకూ పిల్లల్నిబాధించడం లేదు. చంపుకోవడం లేదు. అడంబరాలకూ, ఖర్చుకూ వెరచి పిల్లల్ని కనడం మానడం లేదు. కట్నం ఇవ్వల్సి వస్తుందనే భయం, ఘనంగా పెళ్ళిళ్లు జరిపించాలనే భయం. ఇవే కూతురు ముట్టద్దని కోరుకోడానికి, పుట్టిన అడపిల్లను నిర్లక్ష్యం చేయడానికి కారణమని ఒకవాదం ఉంది. ఈ వాదాన్ని యధాతథంగా అంగీకరించలేం.

ప్రమాదవశాత్తు జరుగుతున్నాయని భావిస్తున్న స్త్రీల మరణాలు నిజానికి హత్యలు, అత్త హత్యలేనన్న విషయం 1970 దశకం మధ్య భాగం నుంచి బాగా ప్రచారంలోకి వచ్చింది. మరణాలకుకట్నం దురాశే కారణమని స్త్రీల సంఘాలు, వార్తాపత్రికలు పేర్కొన్నాయి. దీనికొక కారణంఉంది. ఆయా స్త్రీల తల్లి దండ్రులను కలిసి నప్పుడు భర్త, అత్తింటివారు కట్నం తీసుకురమ్మని తమ కూతురిని వేధించినట్లు వారు చెప్పేవారు. స్త్రీలవేధింపులో కట్నం నమన్యలే ప్రధానమైనట్లు కనిపించేది.

అడపిల్ల తల్లి దండ్రుల దృష్టికి అన్ని వేధింపులలోనూ కట్నం వేధింపులే అతి ముఖ్యంగా కనిపిస్తాయి. కట్నం అనేది నేరుగా తల్లి దండ్రులు భరించాల్సిన విషయం కావడమే దీనికి కారణం. భార్యమీద వేధింపులు ఇంకా ఎన్నో రూపాల్లో ఉండొచ్చు. అవన్నీ అమెకే పరిమితంగా ఉంటాయి. అందంగా లేదనే, వంట సరిగా చేయదనే, ఇంటిని శుభ్రంగా ఉంచదనే, మంచిగా మాట్లాడదనే, కొడుకును కనలేదనే, భర్తను "త్తుప్తి" పరచలేదనే స్త్రీలు నిందలు భరిస్తుంటారు. ఇలాంటి నమయాల్లో మాత్రం తల్లి దండ్రులు అమ్మాయికి "సర్దుకు పోవాలనే, అత్తింటికి అనుకూలంగా నడుచుకోమనే, వసులు నేర్చుకోమనే" వివేచనలహరిస్తారు. ఈ వేధింపులు కట్నానికి సంబంధించిన వైనపుడే పుట్టింటి వారికి ముఖ్యంగా మగవారికి కష్టంగా ఉంటుంది. ఈవిషయంలో అమ్మాయి సర్దుకు పోయేది ఏమీలేదు. అమె పుట్టింటి వారే అడబ్బు సర్దాల్సి ఉంటుంది. కట్నం కోసం వేధిస్తే పుట్టింటి వారికి బాధ. మిగతా హింసా రూపాలు వారికి కనపడవు.

భర్త భార్యను చంపడమో, ఇంట్లోంచి వెళ్లగొట్టడమో చేస్తే, దానికి

కట్టువేయక కారణమని చెప్పడానికి వుట్టింటివారు ప్రయత్నిస్తారు. పెళ్లి నమయంలో ఇచ్చిన కట్నం తిరిగి వస్తుందని ఆశ దీనికి కారణం కావచ్చు. అమ్మాయిబ్రతికి ఉన్నప్పుడు అత్తింట్లో ఆమెకు గౌరవప్రదమైన జీవితం కల్పించడం కన్నా, కట్నం తిరిగి రాబట్టుకోవడమే ఎక్కువ నులభ ఎషయంగా కనిపిస్తుంది.

అమ్మాయి తండ్రి, సోదరుడు చివరికి అమ్మాయి కూడా తమ సమస్యల్ని పోలీసులకు, నంపుసేవకులకు వివరిస్తున్నప్పుడు కట్నం సమస్య ప్రధానమని చెబుతుంటారు. మిగతా సమస్యల్ని విస్మరిస్తుంటారు. నేడు కట్నం వేధింపులను అందరూ నిర్వహణగా భరించగలగడమే దీనికి కారణం. ఇతర వేధింపులు చివరకు భార్యను కొట్టడం కూడా పెద్ద తప్పుగా అనిపించవు. భర్త తనను కొడుకున్నాడని ఫిర్యాదు చేస్తే అతను ఎందుకలా చేస్తాడు' అని పోలీసులు ప్రశ్నిస్తుంటారు. ఆమె రచ్చగొట్టక పోతే, ఎందుకు కొడతాడని వారి ఉద్దేశ్యం. కట్నం గురించి ఫిర్యాదు చేయడం, దీన్ని క్రిమినల్ కేసుగా రిజిస్టరు చేయడం నులభం. అందుకని వేధింపులకు కట్నాన్నే ప్రధాన కారణంగా పేర్కొంటూ ఉంటారు. ఇతర వేధింపులను దాదాపు విస్మరిస్తుంటారు. కుటుంబ వ్యవస్థలో స్త్రీ సమాజంగా ఎదుర్కొంటున్న నిస్సహాయతకు, అధికార రాహిత్యానికి ఇది ప్రతిబింబం.

స్త్రీలు చెప్పే కథనాల్ని జాగ్రత్తగా వింటున్నప్పుడు, వారు రోజూపొందే అవమానాలు కట్న వేధింపులకు తక్కువేమీ ఉండదని అవగతం అవుతుంది. అత్తింటివారు ఆమె వంశాన్ని, పెంపకాన్ని హేళన చేస్తూ ఉంటారు. ఆమెను అనుక్షణం కనిపెడుతూ, ఆమె కదలికలను, సంబంధాలను, ఖర్చులను అదుపు చేస్తూ ఉంటారు. సంవత్సరాల తరబడి, భార్యల దీనగాధలు వింటూ, వారికి న్యాయనలహాలు ఇస్తూ, నేను గుర్తించిందేమిటంటే స్త్రీల వేధింపులకు కట్నమే మూలకారణం అనడం అబద్ధం. నేను వందలాది కేసులను విన్నాను, చదివాను. ఇతర అన్ని విషయాల్లో ఆమె వట్ల తృప్తిపడి, కేవలం కట్నం కోసం భార్యను బాధించిన ఘటన ఒక్కటి కూడా నేను చూడలేదు. కట్నం తక్కువ ఇచ్చిన వారే కాదు, పెద్ద మొత్తంలో కట్నం ఇచ్చిన

వారు కూడా వేధింపుల పాలవుతున్నారు. ఇది గమనించదగ్గ విషయం. మా వాడికి ఇంతకన్నా ఎక్కువ కట్నం వచ్చేది అనేగాక ఇంకా మంచి భార్య దొరికేదని కూడా దుర్భాషలాడి హింసిస్తుంటారు. వుట్టింటివారి గొప్పలు చెప్పుకుంటూ అత్తింటివారిని తక్కువ చేస్తున్నదని ఆమెను అహంకారి అని నిందించవచ్చు. అదే విధంగా ఆమె అందంగా లేనందుకు నిందించినట్లే, అందంగా ఉన్నా నిందిస్తారు. చదువు, ఉద్యోగం లేనందుకు నిందిస్తారు. మంచి చదువు, ఉద్యోగం ఉన్నా కూడా నిందలకు అవే కారణాలవుతాయి. ఆమెను వుట్టింటివారు ప్రేమగా చూసుకున్నా, నిర్లక్ష్యం చేసినా ఎట్టినా అవమానించడానికి అవకాశం దొరికినట్లే.

భర్త అత్తింటివారు తలుచుకుంటే, ఆమెలో ప్రతికూల అంశాలను చూపించి తిట్టగలరు. అనుకూల అంశాలను చూపించి తిట్టగలరు. మొత్తం మీద స్త్రీలమీద వేధింపులకు, చిత్రహింసలకు వారి అసహాయ స్థితి, పరాధీనతే మూల కారణాలు, ఈ చిత్రహింసలు అగాలంటే, ఆమె కట్నాన్ని తిరస్కరించాలని చెప్పడం ఎలా ఉంటుందంటే, భర్త తనకన్నా తన భార్యకు మంచి ఉద్యోగం ఉందని బాధిస్తూ ఉంటే ఉద్యోగం మానేయమని నలహా ఇచ్చినట్లు ఉంటుంది.

అత్తింటివారు తమ అకృత్యాలను సమర్థించుకోవటానికి చెప్పే కారణాలలో

కట్నం ఒకటి మాత్రమే. ప్రస్తుత కుటుంబ వ్యవస్థలో భార్య వరాధీన స్థితి లోనే ఎంతోకొంత అవమానం దాగి ఉంది. ఈ అవమానం పరిమితులు దాటి నప్పుడే, అందరి దృష్టిలో వరుతుంది. ఏదేని వరిస్థితులలో, స్త్రీ అవమాన పడడం లేదంటే, అత్తింటివారు తమ అధికారాలను ఉపయోగించక పోవడమే దీనికి కారణం. వాళ్లకా అధికారం ఉందన్న వాస్తవం మారదు.

అనలు సమన్య డబ్బుకో, వస్తువులకో సంబంధించినది మాత్రమే కాదు. వాటిపై పెత్తనం ఎవరిదన్నదే అనలు సమన్య. మన సమాజంలో సంపద మీద స్త్రీల అదుపు ఉండకూడదని సమాజం అభిప్రాయం. తమదైన సంపదను సోదరులకో, భర్తకో అప్పగించడమే వారి కర్తవ్యం. భార్యను ఒక వ్యక్తిగా భావించడం లేదు. ఆమె ఒక పరికరం మాత్రమే. ఆమె డబ్బు (కట్నం) తెచ్చింది. ఎన్నో సేవలు చేస్తుంది. పారసున్నికని ఇస్తుంది.

సాధారణంగా ఆమెకు ఈ బాధ్యతను ప్రతిఘటించే శక్తి ఉండదు. ఆమె తల్లిదండ్రులు కూడా ఇందుకు భిన్నంగా పెంచలేదు. పెళ్లికాని అమ్మాయిలు కూడా స్వతంత్రంగా జీవించడానికి వీలుండదు. కూతుళ్లు స్వతంత్రంగా డబ్బు, సంపద కలిగి ఉండటానికి తల్లిదండ్రులు అంగీకరించరు. భారతీయ స్త్రీలు గ్రామ నీమల్లోనే ఎక్కువగా జీవిస్తుంటారు. వారు పొలాల్లో కష్టపడి పనిచేస్తుంటారు. కాని కొడుకుల

మాదిరిగా అస్తిలో వాటా పొందే హక్కు మాత్రం ఉండదు. వ్యవసాయేతర కుటుంబాల్లోనూ, వట్టణ ప్రాంతాల్లోనూ కూడా అబ్బాయిల మాదిరిగా అమ్మాయిల చదువు సంధ్యల గురించి వట్టించుకోరు. జీతం రాళ్లు తెచ్చుకొనే ఉద్యోగాల్లోనూ చేరనియరు. అర్థిక పదాధీనత అనేది స్త్రీలకు దైవమిచ్చిన శాపం అన్నట్లు ప్రవర్తిస్తారు.

పరాధీనులుగా ఉన్న ఈ స్త్రీలను గౌరవప్రదంగా చూడడమే లేదా అన్నది అత్తింటివారి విచక్షణకు సంబంధించినదే. అమ్మాయి జీవితం మీద అత్తింటివారికి ఎల్లప్పుడూ నిరంకుశాధికారమే ఉంటున్నది. ఆ నిరంకుశాధికారాన్ని వారు చలాయిస్తారే లేదా అన్నది ఆమె అదృష్టానికే వదిలి వేయబడుతున్నది. అత్తింటివారు తలుచుకుంటే, కట్నం ఇచ్చినా, ఇవ్వకపోయినా ఆమెను మంచిగా చూసుకుంటారు. కఠినంగా ఉండాలనుకుంటే ఎంతకట్నం ఇచ్చినా, అది ఆమెను ఆదుకోదు. చాలామంది స్త్రీలకు ఈ విషయం తెలుసు. అందుకనే వారు, కట్నం తిరస్కరించడం తమకు ఉపయోగకరమనే వాదాన్ని అంగీకరించలేక పోతున్నారు. ఈనాడున్న పరిస్థితుల్లో దయగల భర్త దొరకాల్సిందే తప్ప తమకోసం తాము చేసుకోగలిగింది ఏమీ లేదని భావిస్తున్నారు.

మరోవక్కా స్త్రీకి తనను, తన

అస్తిపాస్తులను, రక్షించుకునే శక్తి ఉన్నట్లయితే, కట్నకానుకల వల్ల ఆమెకు నష్టమేమీ లేదు. తన పట్ల అమర్యాదగా ప్రవర్తిస్తే ఎలా ప్రతిఘటించాలో, ఎలా కాపాడుకోవాలో ఆమెకు తెలిసే ఉంటుంది. ఇంకా అవసరమైతే తన కట్నం తీసుకుని ఆ ఇంట్లోంచి బయటకు వచ్చేయగలుగుతుంది. ఈ నందర్పంగానే కట్నాన్ని 'స్త్రీధనంగా' నిర్వచించిన సుప్రీంకోర్టు తీర్పు గమనార్హమైనది. పేరుమార్చినంత మాత్రాన ఒక సాంఘిక దురాచారాన్ని సాంఘిక విలువగా మార్చలేం. సంపద స్త్రీ అధిపత్యం కిందికి మార్చడమనేది ఆమెకు అనుకూలంగా ఉంటుందని ఈ తీర్పు వెనుకనున్న ఉద్దేశ్యం. కాని ఈ నాడు అదే ఆమెకు ప్రతికూలంగా ఉపయోగపడేచ్చు.

నేడు వరకట్నం రద్దు చేయాలనడం అసంబద్ధమని నా అభిప్రాయం. దీనికి బదులు స్త్రీలకు వారసత్వ హక్కులు ఏర్పడేలా మనం కృషి చేయాలి. ఇక్కడ హక్కు అంటే కాగితం మీది మాటకాదు. నిజమైన హక్కు 'అంటే 'కట్నం ఇవ్వద్దు, తీసుకోవద్దు' అనే నినాదాన్ని మరిచిపోవాలి. కూతుళ్లకు అన్తిఇవ్వాలి. కూతుళ్లు వారసత్వహక్కులు రాబట్టుకోవాలి. అని నినదించాలి.

దీనికోసం మనం ఈ క్రింది చర్యలను చేపట్టాలి.

- 1). కూతుళ్లకు వారసత్వ హక్కు లేకుండా చేసే ఎలాంటి వీలునామా అయినా చెల్లకూడదు.
- 2). భూపరిమితి చట్టాలతో సహాభూమి, అస్తి, వారసత్వానికి సంబంధించిన అన్ని చట్టాలను స్త్రీలకు నమాన హక్కులు కల్పించే విధంగా సవరించాలి. ముఖ్యంగా ఇల్లు, భూమి లాంటి చిరాస్తిలో సవరణలు తీసుకురావాలి.
- 3). స్త్రీ తన హక్కును సోదరులకో, భర్తకో, అత్తింటి వారికో దాఖలు చేసే ఎలాంటి పత్రాలు చెల్లుబాటుకాకూడదు.
- 4). తన తల్లిదండ్రులనుంచి పొందిన అస్తిని భర్తకో, అత్తింటి వారికో ఇచ్చే అవకాశం స్త్రీకి ఉండకూడదు. ఆమె పిల్లలు లేకుండా గానీ, అనుమానాస్పద పరిస్థితుల్లో గానీ మరణిస్తే, ఆమె అస్తి వుట్టింటి వారికే చెందాలి. అప్పుడిక ఆమెను అస్తిపాస్తుల కోసం అత్తింటివారు హత్య చేసే అవకాశం ఉండదు. ఆమె వారసత్వంగా పొందిన అస్తి ఆమె పిల్లల్లో వయోజనులకు చెందాలి. ఆమెకు పిల్లలు లేకపోతే, పెళ్లయిన చాల సంవత్సరాలకు, సహజమరణం పొందితే, ఆమె భర్తకు వారసురాలైనట్లే, భర్తకూడా ఆమెకు వారసుడవుతాడు. కనుక ఆమె అస్తి భర్తకు చెందవచ్చు.

స్త్రీలకు వాస్తవంగా వారసత్వ హక్కులు ఏర్పడితే ఈనాడున్న రూపంలో వరకట్నం అదృశ్యమవుతుంది. కొడుకు పెళ్లికైనా, కూతురు పెళ్లికైనా ఇచ్చే కానుకల్ని - దానికి కట్నం అనే పేరు పెట్టినప్పటికీ - అప్పుడు ఎవరూ అక్షేపించరు. సమాన వారసత్వ హక్కు ఉన్నప్పుడు, అవివాహిత అయిన స్త్రీ ఉత్తి చేతులతో మిగిలి పోనవసరము ఉండదు.

స్త్రీలు తమ జీవితాలను, ప్రయోజనాలను అర్థం చేసుకొని, స్వీయ నిర్ణయాధికారంతో వాటిని కాపాడుకోగలగాలి. స్త్రీకి అలాంటి శక్తి యుక్తులను, వనరులను కల్పించడం కోసమే మనం కృషి చేయాలి. అప్పుడిక వారికి కట్నం ఇస్తున్నారా, లేదా అనేది అర్థ రహితమవుతుంది.

-మధు కిశ్కర్
(‘మానుషి’ సౌజన్యంతో)

కాన్సిరామ్ ఇలా అంటున్నారు

నూటికి ఎనభై అయిదు శాతం ఉన్న ఎస్.సి, ఎస్.టి, బి.సి. ఇతర మైనారిటీస్ ప్రజలకు సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ అధికారాన్ని కలుగచేయటానికి బహుజన సమాజ్ పార్టీ అవతరించి, ఉత్తర భారతంలో పెద్ద సంచలనాన్ని సృష్టిస్తున్నది. ఈ పార్టీనాయకుడు శ్రీ కాన్సిరామ్ తన పార్టీని దక్షిణ భారతంలో స్థాపించటానికి ఉన్న అవకాశాల్ని, పరిస్థితులను పరిశీలించటానికి ఇటీవల హైదరాబాద్ వచ్చారు. ఆ సందర్భంగా మా ప్రత్యేక ప్రతినిధి వారితో సంభాషించటం జరిగింది. ఆ ఇంటర్వ్యూసారం ఇక్కడ ప్రచురిస్తున్నాం.

ప్రశ్న: ఐదారేడుల శైశవావస్థలో ఉన్న బహుజన సమాజ్ పార్టీ వందేళ్ళ చరిత్రగల కాంగ్రెస్ను ఓడించి అధికారంలో రాగలుగుతుందని మీరు విశ్వసిస్తున్నారా?

జవాబు: తప్పకుండా, ఒక్క వేటు, ఒక్క సీటు లేకుండా 1984 లో బయల్పరిన మేం మరుసటి ఏడాదికే రెండుశాతం వేట్లు సాధించాం. మా వేట్ల శాతం క్రమంగా పెరిగి నిరుదు 27 శాతానికి పెరిగింది. మరో పదిశాతం వేట్లు అదనంగా సాధిస్తే అధికారంపగ్గాలు మా చేతిలోకి వస్తాయి. అది సాధించడం కష్టం కాదని మా ఉత్తరప్రదేశ్ అనుభవం తేటతెల్లం చేస్తున్నది.

ఉత్తరప్రదేశ్లో బి.ఎస్.పి. పోటీచేస్తే, బి.ఎస్.పి. గెలవక పోయినా 85 లోకొస భస్మానాలలోనూ కాంగ్రెస్ ఓడిపోవడం భాయం. అందుకే బి.ఎస్.పి. అంటేనే కాంగ్రెస్ గంగవేలు లెత్తుతున్నది. మున్సిపల్ కాన్సిల్ ఎన్నికలలో మాకు 180 కాన్సిల్స్ వస్తే కాంగ్రెస్కు చాలా కొన్నే వచ్చాయి. మిగతా పార్టీలు దిగదుడుపు అయ్యాయి. గ్రామ పంచాయితీ ఎన్నికలలో కాంగ్రెస్కు 24,000 పంచాయితీలు వస్తే, మాకూ అన్నే వచ్చాయి.

ప్రశ్న: ఎన్నికలకు ఇంకా ఏడాది వ్యవధి ఉంది. ఈ లోగా మీ పార్టీని ఎన్నికలకు ఎలా సమాయత్తం చేస్తారు?

జవాబు: మొదట మా పార్టీకార్యక్రమాలను ఉత్తరాది రాష్ట్రాలకే పరిమితంచేద్దామనుకున్నాం. కాని క్రమంగా దక్షిణాదిలో శాఖలు పెట్టాలని ఒత్తిడి ఎక్కువైంది. తమిళనాడు నుంచి వన్నియార్లు ఆహ్వానాలు

పంపుతున్నారు. అక్కడ వన్నియార్లు, హరిజనులు బద్ధశత్రువులు, వారిద్దరినీ ఏకం చేస్తున్నాము. ఆంధ్రప్రదేశ్ నుంచి దళిత సంఘాల, బి.సి. సంఘాల పిలుపులు వచ్చాయి. ఇక్కడ బి.ఎస్.పి. శాఖ ఏర్పాటు అవకాశాలను పరిశీలిస్తున్నాం. రెండునెలల తర్వాత మరోసారి వచ్చి, రాష్ట్రంలో పర్యటించి, శాఖ ఏర్పాటు ప్రకటిస్తాం. మా పార్టీకి ఆంధ్రలో మంచి ప్రోత్సాహం కనిపించ వచ్చు. మహారాష్ట్రలో రిపబ్లికన్ పార్టీతో కలసి పనిచేస్తాం. పశ్చిమ బెంగాల్ లో విస్తృతంగా పర్యటించి, అక్కడ బి.ఎస్.పి. శాఖను ఆరంభించాం. దేశవ్యాప్తంగా పార్టీ బలపడితే మిగతా పార్టీలు అడుగుంటే పోవడం తప్పదు.

పశ్చిమ బెంగాల్ లో మార్క్సిస్టులను, ఆంధ్రప్రదేశ్ లో తెలుగుదేశాన్ని, కేంద్రంలో కాంగ్రెస్ ను గద్దెదింపడంలో మేం విజయం సాధించగలం.

ఈ లోగా దళితుల హక్కులసాధన కోసం ప్రదర్శనలు, సభలు నిర్వహిస్తున్నాం. నిరుదు రామస్వామి నాయకర్ పెరియార్ జయంతి రోజు 1988 సెప్టెంబర్ 17 న కన్యాకుమారి, కోహిమా, కార్గిల్, పూరి, పోర్బందర్, మొత్తం ఐదు ప్రాంతాల నుంచి విడివిడిగా దళిత్ సైకిల్ యాత్రలు బయల్పడ్డాయి. ఇవి వచ్చే మార్చి 26 నాటికి ఢిల్లీ చేరుకుంటాయి. ఆ నాటికి మరో 200 సైకిల్ జాతాలు కూడా అక్కడికి చేరతాయి. ఆ మర్నాడు పార్లమెంటు ముందు 20 వేల సైకిళ్ళతో మహా ప్రదర్శన నిర్వహిస్తాం. సరిగ్గా ఎన్నికలకు ముందు పార్లమెంటు ముందు 50 లక్షల మందితో కనీవినీ ఎరుగని బ్రహ్మాండమైన ప్రజాప్రదర్శన నిర్వహించాలని తలపెట్టాం.

ప్రశ్న: రిపబ్లికన్ పార్టీతో సాన్నిహిత్యంగల మీకు ఆ పార్టీ పట్ల భ్రమలు ఎందుకు తొలిగాయి?

జవాబు: అంబేద్కర్ ఆశయాల మేరకు దళితోద్ధరణకు అంకితమైన రిపబ్లికన్ పార్టీకి సానుభూతి పరునిగా కొంత కాలం సేవ చేశాను. కాని ఆ పార్టీ మహారాష్ట్రలోని దళితులలో ఎక్కువ శాతం ప్రజలకు ప్రాతినిధ్యం వహించలేకపోతున్నది. అంతర్గత విభేదాలు పెరిగి ఆరు ముక్కలుగా చీలింది. ఇంత బలహీనమైన పార్టీ దళితులను ఉద్ధరించలేదని నేను గ్రహించాను.

ప్రశ్న: మీ పార్టీ ప్రణాళిక ఎప్పుడు ప్రకటిస్తారు?

జవాబు: అతి త్వరలోనే..

ప్రశ్న: మీ పార్టీకి ఆర్థిక కార్యక్రమం లేదని విమర్శలు ఉన్నాయి. దీన్నెలా ఎదుర్కొంటారు?

జవాబు: మాకు ఐదు అంచెల ఆర్థిక కార్యక్రమం ఉంది. దీన్ని ఆర్థిక విముక్తి కార్యక్రమం అంటాం. మొదటిది భారతీయ కిసాన్, మజ్దూర్ ఆందోళన. (కర్షక కార్మిక ఉద్యమం) భూమి లేని పేదలకు, సన్నకారు రైతులకు తగు భూ వసతి, వ్యవసాయ పనిముట్లు ఇప్పించడం దీని లక్ష్యం. భూమిని సాగదీసి పంచడానికి అది రబ్బర్ కాదని జవహర్ లాల్ నెహ్రూ సెలవిచ్చాడు. భూమిని ఎలా సాగదీయవచ్చునో, ఆయన మనుషునికి చూపి, అతనే దాన్ని పంచేట్లు చేస్తున్నాం. భూమిలేని వారికి భూమి, ఇళ్ళులేని వారికి ఇళ్ళు, ఇప్పిస్తాం.

ఒకవైపు సంపన్నులు ఆకాశహర్యాలలో నివసిస్తుంటే వాటి ప్రక్కనే పేదలు ఐదడుగుల పూరిగుడిసెల్లో జీవితం వెళ్ళబోసుకుంటున్నారు. ఢిల్లీలో యమునానది తీరాన చనిపోయిన వారి కోసం రాజ్ ఘాట్, శాంతివన్, శక్తిస్థల్, అని వేలాది ఎకరాలలో తోటలు పెంచుతున్నారు. వాటి ప్రక్కనే డ్రైనేజీ మురికిలో వేలాదికుటుంబాలు పాకలు వేసుకొని మగ్గుతున్నాయి. ఇది మారాలి.

మా రెండవ కార్యక్రమం. భారతీయ శరణార్థి ఆందోళన. గ్రామాలలో పనులు దొరకక పదికోట్ల మంది ప్రజలు పట్టణాలకు వెళ్ళి, శరణార్థులలాగా జీవిస్తున్నారు. ఇళ్ళులేక వారు మాతృదేశంలోనే కాందిశికులయ్యారు. బర్మా, శ్రీలంక, టిబెట్, బంగ్లాదేశ్ ల నుంచి వచ్చిన శరణార్థుల కిచ్చేపాటి సహాయంకూడా వీరికి ప్రభుత్వం ఇవ్వడం లేదు.

భారతీయ దస్తకార్ ఆందోళన (చేతి వృత్తుల వారి ఉద్యమం) మా మూడవ కార్యక్రమం. చేతివృత్తులలో ఆధునికత రానందువల్ల వృత్తులు మూలపడుతున్నాయి. హస్తకళాకారుల అభ్యున్నతికి కృషి అవసరం. భారతీయ సఫాయ్ మజ్దూర్ పారిశుధ్యపు కార్మికుల ఆందోళన మా నలుగవది. పారిశుధ్యం పనివారు, వీధులూడ్చేవారి పనిపరిస్థితులు,

జీవన ప్రమాణాలు అధ్యాన్నంగా వున్నాయి. వీటిని మెరుగుపర్చడం ప్రభుత్వ తక్షణ కర్తవ్యం. చివరిది భారతీయ భాగేదారి ఆందోళన. ప్రజలకు ప్రభుత్వ భూములు, ఆస్తులలో భాగస్వామ్యం కల్పించాలనేది దీని ఉద్దేశ్యం. పనిహక్కు కోసం పోరాటం దీని లక్ష్యం.

ప్రశ్న: కులాల పేరుతో పార్టీ పెడితే సమాజం సంఘటితం ఎలా అవుతుంది ?

జవాబు: సమాజాన్ని సంఘటితం చేయడానికి ఐదంచెల సాంఘిక కార్యక్రమాన్ని ప్రకటించాం. కులనిర్మూలన సాధించి, తద్వారా చిలికలుపీలికలైన సమాజంలో స్నేహ వారధులు నిర్మించి, సమాజాన్ని సంఘటితం చేయతలపెట్టాం. ఆత్మగౌరవం కోసం పోరాటం, బ్రాహ్మణీజంబంధనాల నుంచి విముక్తి, సమానత్వం కోసం పోరాటం, అస్పృశ్యత, అత్యాచారాలపై తిరుగుబాటు, మా సాంఘిక కార్యక్రమంలోని మిగతా అంచెలు.

ప్రశ్న బ్రాహ్మణాధిక్యతను మొదటి నుంచి ప్రతిఘటిస్తున్న డి.ఎం.కె.ను తమిళ నాడు ఎన్నికల్లో ఎందుకు బలప

ర్చలేదు

జవాబు బ్రాహ్మణాధిపత్యాన్ని డి.ఎం.కె మొదట ఎదిరించిన మాట వాస్తవమే. క్రమంగా రాజీవడింది. విశ్వనాథ్ ప్రతాపసింగ్ కు వారణాసి బ్రాహ్మణులు రాజర్షి బిరుదు ఇచ్చి సత్కరించారు. రాజర్షి అంటే బ్రాహ్మణ రక్షకుడు బ్రహ్మణీజంపోషకుడు అయిన వి.పి.సింగ్ మా నాయకుడని డి.ఎం.కె ప్రకటించింది. మాకు గిట్టని బ్రాహ్మణీజాన్ని పోషించే వ్యక్తి నాయకుడుగా ఉన్న పార్టీని ఎలా బలపరుస్తాం?

ప్రశ్న మీరు నేరుగా వి.పి.సింగ్ తోనే వచ్చేఎన్నికల్లో పాత్తు పెట్టుకోసు న్నట్లు వార్తలోస్తున్నాయి కదా?

జవాబు మేం వి.పి.సింగ్ తో ఎన్నికల పాత్తు పెట్టుకోబోవడంలేదు. ఆయన

అడుగుతున్నారు. రాజర్షి బిరుదు వాపసు ఇస్తే ఎన్నికల పాత్తుకు సిద్ధమేనని చెప్పాం. దానికి ఆయన సిద్ధంగాలేదు.

ప్రశ్న హిందూ మతానికి వ్యతిరేకులా?

జవాబు హిందూ మతంతో సహానేను ఏ మతానికి వ్యతిరేకుణ్ణి కాను. అయితే మానవుల్లో ఒక కులం ఎక్కువని మరో

జాతి తక్కువని ఉచ్చసీచాలు సృష్టించే ఏకూతాన్ని అయినా నేను ప్రతిఘటిస్తాను. మానవత్వాన్ని కించపరిస్తే నేను సహించను.

ప్రశ్న: కేంద్రప్రభుత్వ వ్యవసాయ విధానం వల్లనే జనం పట్టణాలకు వలస వెడుతున్నారని భావిస్తున్నారా ?

జవాబు: అవును. కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు కావాలనే తప్పుడు వ్యవసాయ నీతి అవలంబిస్తున్నాయి. దేశంలో 40 కోట్ల ఎకరాల భూమి సాగులో వుంటే, సాగుకు అనువైన 90 కోట్ల ఎకరాల భూమిలో సేద్యం సాగడం లేదు. అనేక ఎక్కుగా సాగు లేనందు వల్ల ఈ భూమిలో ఎటా 50 లక్షల ఎకరాల భూమి, ఎడారిగా మారుతున్నదని ప్రణాళికా సంఘం 14 ఏళ్ళ క్రితం ఆందోళన వెలిబుచ్చింది. ఈ భూమిలో సేద్యమో, వనల పెంపకమో ప్రోత్సహిస్తే, గత 14 ఏళ్ళలో ఎడుకోట్ల ఎకరాల భూమి, దేశానికి ఉపయోగంలోకి వచ్చేది. కాని చవకగా కూలి, తేరగా ఆడకూలీల శ్రమ, భూస్వాములకు లభించే విధంగా వ్యవసాయ విధానాలు రూపొందించడం వల్ల ఈ అనర్థం అనివార్యమై పోతున్నది.

అందుకే వ్యవసాయంకోసం సేద్యపు కాలువలు కావాలని ఆందోళనలు చెలరేగితే, వాటిలో పాల్గొనవద్దని దళితులను హెచ్చరిస్తుంటాను. ఆపోరాటాల వల్ల కాలువలు వస్తే, పేదలకు ఒరిగేదేమిటి ? వారికి భూమి లేనప్పుడు దేన్ని సాగు చేస్తారు ? వాటి వల్ల భూస్వాములకే లాభం, కాలువల కోసం పేదలు ఎందుకు పోరాడి చావాలి? కాలువలు వస్తే, వాటిలో దూకి ఆత్మహత్య చేసుకోవడానికా? ఆత్మహత్యకు కాలువలకొద్దీ నీరు కావాలా ? దోసిలినిండా నీరు నింపి ముక్కుకు అడ్డంగా పెట్టుకుంటే చావరా ? అని నేను అడుగుతుంటాను.

ప్రశ్న: బి.ఎస్.పి. వచ్చాక, ఉత్తర ప్రదేశ్ రాజకీయ వాతావరణంలో మార్పు వచ్చిందా?

జవాబు: చాలా వచ్చింది. జనతాహయాంలో రాంనరేళ్ యాదవ్ ముఖ్యమంత్రి అయితే బ్రాహ్మణులు కన్నెర్రచేశారు. “రాంనరేళ్ వాపస్ జావే, వాపస్ జాకే బైస్ చలావే. వెనక్కెళ్ళి గేదెలు తోలుకో” అని నినాదాలు రాసి, గేలి చేశారు. ఇప్పుడు చేయమనండి చూద్దాం. బి.ఎస్.పి. వచ్చాక, యు.పి.సి.సి. అధ్యక్షులుగా హరిజనుడినే, యాదవ్ నే నియమిస్తున్నారు. పెరియార్ 1948లో లక్నోకు వస్తే, ఆయన్ని ఒక్క ముక్క మాటాడ నియలేదు. ఇప్పుడు లక్నోలో కన్పించే మా పోస్టర్లన్నీటి మీదా విధిగా పెరియార్ బొమ్మ వుంటుంది. ఇంత కన్నా ఏం మార్పుకావాలి ?

మా ప్రత్యేక విలేకరి

మండల రెవెన్యూ ఆఫీసు

నిన్న మొన్నటి దాకా తహసీల్దారు ఆఫీసులు లేదా తహసీలు అనేవి ఉండే వి.60నుంచి 100 గ్రామాలకు పరిపాలనా కేంద్రాలుగా పనిచేసేవి. గ్రామీణ జీవనంలో తహసీల్దారు ఆఫీసు చాలా ముఖ్యమైన భాగం. కొన్ని విశ్లేషణాత్మకంగా, అప్పుడు తహసీల్దారు ఆఫీసు నుంచి ఒక అసెంబ్లీ ఏర్పాటు కాగితం పట్టుకొని గ్రామంలో ప్రవేశిస్తే చాలు, గ్రామస్థులంతా భయపడి కొండలు, గుట్టలు పట్టేవారు. కాలక్రమంలో తహసీలు ప్రాముఖ్యం తగ్గింది. 1960-70 ప్రాంతాల్లో, ప్రభుత్వం చేపట్టిన అనేక అభివృద్ధిపథకాల వల్ల బ్లాక్ డెవలప్ మెంటు ఆఫీసుకు (బి.డి.ఓ) ప్రాముఖ్యం వచ్చింది. క్రమంగా బి.డి.ఓ ఆఫీసు ప్రభుత్వాధికారానికి మరో కేంద్రంగా మారింది. దేనికైనా డబ్బు బి.డి.ఓ. ఆఫీసు నుంచి రావాలి. ధనికులు, పేదలు ఈ కొత్త ప్రభుత్వ కేంద్రం వైపు తిరిగారు. తహసీలును బ్లాకులుగా విభజించి, పట్టాభి-పటేల్ వ్యవస్థను రద్దుచేయడంతో, తహసీలు లేదా రెవెన్యూ అడ్మినిస్ట్రేషన్ ప్రాముఖ్యం మరింత తగ్గిపోయింది. ఇప్పుడు కొన్నిచోట్ల మండల రెవెన్యూ ఆఫీసులు గెజిటెడ్ ఆఫీసులు కూడా కాదు. చాలా చోట్ల అప్పుడే కాలేజీనుంచి బయటకు వచ్చిన యువకుల్ని కూడా ఈ ఉద్యోగాల్లో నియమిస్తుంటారు. గతంలో పటేల్-పట్టాభిల మాదిరి అధికారికి సమాచారం సేక

రించి పెట్టేవారు ఇప్పుడు లేరు. అంతే కాక పెద్ద భూస్వాములు, రాజకీయ నాయకులవల్ల భయంతో ప్రవర్తిస్తుంటారు.

రెవెన్యూ పరిపాలనకు సంబంధించి ఇలాంటి సంక్షోభ కాలంలోనే రెవెన్యూ పనితీరు పేదప్రజలకు మరింత ఎక్కువగా తెలిసేవస్తుంది. అసలు ఇంతకూ మండల రెవెన్యూ ఆఫీసు (ఎం.ఆర్.ఓ) అంటే ఏమిటి? రెవెన్యూ పరిపాలన అంటే భూమి, రెవెన్యూ, రికార్డులకు సంబంధించిన ప్రాథమిక కేంద్రం. మండలంలో పౌరసరఫరాల పంపిణీ కూడా ఈ ఆఫీసు విధుల్లో ఒకటి దేవాలయ ఆస్తుల నిర్వహణలో ఈ ఆఫీసుదే ప్రధానపాత్ర. ఈ కార్యాలయానికి అధిపతి మండల రెవెన్యూ ఆఫీసరు. ఆ మండలానికి ఆయనే ఎగ్జిక్యూటివ్ మేజిస్ట్రేట్ కూడా. శాంతి భద్రతల నిర్వహణ, పోలీసులకు ఆదేశాలు జారీచేయడంతో పాటు సివిల్ సర్జభావం కలిగిన కేసులు కూడా ఎన్నో విచారిస్తాడు. ఇవే కాక, జిల్లా మేజిస్ట్రేటుకు సంబంధించిన అధికారాలు కొన్ని ఎం.ఆర్.ఓకు ఉంటాయి. ఉదాహరణకు వెట్టి కార్మికుల్ని గుర్తించి విముక్తి చేయడం, ఎన్నికల అధికారిగా వ్యవహరించడం మొదలైనవి.

ఎం.ఆర్.ఓ నుంచి మనం ఎలాంటి పనులు చేయించుకోవచ్చు? సాధారణంగా పేదప్రజలు ప్రతి చిన్న పెద్దా పనులకు జిల్లా కేంద్రంలోని కలెక్టరు ఆఫీసుకు

పరుగెడుతుంటారు. అక్కడ వాళ్ల బాధలు వినిపించుకోవడమే కష్టం. వినిపించుకున్నా ఆ పైళ్లు కదలడం మరి కష్టం. పేదల పట్ల అసాధారణమైన సానుభూతిగల సమర్థుడైన కలెక్టరు ఉంటే తప్ప వారికి మేలు జరగదు. అందువల్ల మండల ఆఫీసులో ఎలాంటి పనులు చేయించుకోవచ్చు, వీటిని ఎలా చేయించుకోవాలి అనే విషయాలు తెలుసుకోవడం అవసరం.

సాధారణంగా ఎం.ఆర్.ఓ తో సహా ప్రభుత్వాధికారులందరి స్వభావం ఒకేవిధంగా ఉంటుందనేది మనం గుర్తించాలి. ఏదైనా చట్టాన్ని ధనవంతులకు ఉపయోగించే వీలుఉంటే, అధికారులు ఆ పనికే సిద్ధపడతారు. ప్రజలకు పనికివచ్చే ఒకానొక చట్టం, ధనికులకు కష్టం కలిగించేలా ఉండేట్లయితే ఆచట్టాన్ని అమలు చేయకుండా ఉండటానికే ప్రయత్నిస్తారు. దానికోసం ఏవేవో సాకులు వెతుకుతుంటారు. ఎందుకీట్లా చేస్తారో తెలిసిన విషయమే. వారి మీదనున్న రాజకీయనాయకులు, ఎం.ఎల్.ఎ.లు కానీ, మంత్రులు కానీ ధనికులు వైపు మొగ్గుచూపుతారన్నది ఈ అధికారులకు తెలుసు. ధనికులు మాత్రమే వీరివద్దకు వెళ్లగలరు. పనులు చేయించుకోగలరు. తమ విధినిర్వహణలో ధనికులకు నష్టం కలిగిస్తే, వెంటనే శంకరగిరి మన్యాలకు బదిలీ జరుగుతుంది. అక్కడ తమ పిల్లలు చదుకోటానికి స్కూలు ఉండదు. తమ భార్యలకు సౌకర్యాలు ఉండవు. సి.బి.ఐ దాడులు జరగవచ్చు. పేదలకు మేలుచేస్తే ఏమొస్తుంది? తమ మంచి పనులకు నాయకులు మెచ్చి మేకతలు కప్పరుకదా!

రెవెన్యూ అధికారులలో కనిపించే మరో సాధారణగుణం లంచగొండితనం. పహణీలో ఏదైనా నమోదు చేయించుకోవడానికైనా రేషన్ కార్డుకైనా, వృద్ధాప్య పెన్షనుకైనా చేతులు తడవకుండా ఏపని జరగదు. లంచం తీసుకునేది కావలికార్ లేదా విలేజి అసిస్టెంటు ఒక్కడేకాదు. మీదగ్గర్నుంచి డబ్బు తీసుకొనేది ఇతడే కావచ్చు. కాని ఈ సాము కిందినుంచి పైదాకా అందరూ పంచుకుంటారు.

ఎం.ఆర్.ఓ. గురించి ఈ ముఖ్యమైన సమాచారమంతా దృష్టిలో ఉంచుకొని అసలు సమస్యను పరిశీలిద్దాం. ఎం.ఆర్.ఓ దగ్గరకు పేదప్రజలు వెళ్లినప్పుడు లేదా లంచం ఇవ్వలేనప్పుడు అసలు పనులేవి

కావని కాదు. కాని ఈనాడున్న పరిస్థితి మాత్రం ఇదే. ఈ పరిస్థితిని చక్కగా అర్థంచేసుకొని సమస్య పరిష్కారానికి కొత్త మార్గం కనిపెట్టాలి. మార్గం కనిపెట్టడం సాధ్యమే. కనిపెట్టడం మనకు తప్పని సరి కూడా.

భూమి రికార్డులు అన్నీ మండలా ఫీసులోనే భద్రంగా ఉంటాయి. మీ ఊర్లో ఎంత ప్రభుత్వం భూమి ఉందో తెలుసు కోవాలనుకుంటే ఎం.ఆర్.ఓ దగ్గరకు వెళ్లాలి. ఆఫీసరుకు అప్లికేషన్ ఇవ్వాలి ఉంటుంది. చాలావరకు ప్రభుత్వభూముల్ని పెద్ద భూస్వాములే ఆక్రమించి ఉంటారనే సంగతి ఆయనకు తెలుసుగనుక మనకేవేల మాయ మాటలు చెప్పి పంపించవచ్చు. భూమి రికార్డులు రహస్యపత్రాలు కాదని గుర్తుంచుకోవాలి. వాటిని ఎవరైనా చూడవచ్చు. సరైన కారణం చూపగలిగితే రికార్డులు చూపించాలని పట్టుదలగా అడగవచ్చు.

ఎం.ఆర్.ఓ దిగిరావడానికి బహుశా ఒక ధర్మా, ఒక ఘెరావ్ అవసరం కావచ్చు. భూస్వాములకన్నా మనవల్ల ఎక్కువ ఇబ్బంది కలుగుతుంది అనుకుంటే, రికార్డులు చూపించమని రికార్డు అనిస్టెంటును పురమాయిస్తాడు. మనం రికార్డు అనిస్టెంటుతో స్నేహంగా ఉంటే బహుశా ఈ ధర్మాల, ఘెరావ్ అవసరం కూడా ఉండకపోవచ్చు. అప్పుడు నేరుగా రికార్డులు చూడవచ్చు. 1954-55 ఖాస్రా పహణీలే చాలావరకూ సరైనవి. ఈ రికార్డులు చూడడం మరవద్దు, ఆతరువాత పుట్టిన పహణీ లలో ప్రభుత్వభూమి విస్తీర్ణం గురించి సరైన సమాచారం ఇవ్వకపోవచ్చు. అవి తయారయ్యేనాటికి భూస్వాములు తమ పేర్ల మీద తప్పుడు పట్టాలు పుట్టించి ఉండవచ్చు. గైరాన్, పోరంబోకు, ఖారిజ్- ఖాతా, లాహోనీ, కుంటికికం మొదలైన ప్రభుత్వ భూముల విస్తీర్ణం గురించి ఖాస్రా పహణీలలో సమాచారం ఉంటుంది. అంతేగాక, ఆకాలంలోని కొలు దార్ల పేర్లు కూడా వాటిలో ఉంటాయి. కొలు వారి రిజిష్టర్ తో దీన్ని పోల్చి చూస్తే, రక్షిత కొలుదార్ల పట్టిక మనచేతికి అందుతుంది. ఈ పట్టిక ఆధారంగా ఆ భూముల అసలైన హక్కుదార్లు వాటిని తిరిగి పొందటానికి వీలు ఉంటుంది. (ఇది తెలంగాణాజిల్లాలకు పరిమితం)

యజమాని విడిచిపెట్టి పోయిన ఆస్తులు, (ఇవి దేశవిభజన సమయంలో, ఆ తరువాత కనపడకుండా పోయిన ముస్లింలకు సంబంధించినవి.) తదితర ఆస్తులకు సంబంధించిన భూములగురించి కూడా ఈ ఖాస్రా పహణీ అవగాహన ఇస్తుంది.

ఇళ్ల పట్టాలు కేటాయించేది కూడా మండల ఆఫీసరే.

శివాయి- జమాదారు భూముల్లో

మనం ప్రస్తుతం సాగుచేస్తూ ఉంటాం. ఆ భూములకు పట్టాకావాలనుకోండి. ఎం.ఆర్.ఓ కు దరఖాస్తు పెట్టుకోవాలి. ప్రతి మండలంలో లాండ్ అసైన్ మెంట్ కమిటీ ఉంటుంది. (సాధారణంగా పాలకపార్టీ సభ్యులు, పెద్ద భూస్వాములే ఈ కమిటీలో ఉంటారు). ఈ కమిటీయే దరఖాస్తులను పరిశీలిస్తుంది. మనం మండల ఆఫీసుకు తరచూ వెళ్లి ఈ పని జరుగుతున్నదో లేదో తెలుసుకుంటూ ఉండాలి. అవసరమైతే నిరసన చర్యలు చేపట్టాలి. మండల ఆఫీసరుకు ఎప్పుడు దరఖాస్తు ఇచ్చినా ఒక నకలు మనం ఉంచుకొని ఇవ్వాలనేది మరచిపోవద్దు. దరఖాస్తు అందినట్లు వారినుంచి రసీదు అడిగి తీసుకోవాలి. మండలాఫీసరు సరిగా పనులు చేయకపోతే, ఆయనతో మనం గొడవపడాలి వస్తే, ఈ రసీదు ఉపయోగపడుతుంది. (అనలు దరఖాస్తు ఇవ్వలేదుపో అని రేపొద్దున అనవచ్చు) మనం ఆర్.డి.ఓ ను లేదా కలెక్టరును కలిసి ఎం.ఆర్.ఓ సరిగా పనులు చేయడంలేదని ఈ రసీదు చూపించి, వారిని ఒప్పించవచ్చు.

తండ్రి నుంచి కొడుక్కి, అమ్మకం దారునుంచి కొనగోలు దారునికి హక్కులు దఖలుపరిచే పనికూడా మండల ఆఫీసు ద్వారానే జరగాల్సి ఉంటుంది. దీనికి మరి కొన్ని పనులు చేయాల్సి ఉంటుందనుకోండి. (విక్రయ రిజిస్ట్రేషన్ పత్రాలను సమర్పించటం, గ్రామ పంచాయితీ ధ్వంస త్రాన్ని సంపాదించడం మొదలైనవి.)

మొదటి దరఖాస్తు డూప్లికేటుదై ఉండాలి. దరఖాస్తు ఇచ్చినట్లు రసీదు తీసుకోవాలి. రెండవసారి దరఖాస్తు పెట్టేటప్పుడు మొదటి దరఖాస్తు గురించి ప్రస్తావించాలి. తద్వారా మండల ఆఫీసరు నిర్లక్ష్యవైఖరిని ఎత్తి చూపినట్లు అవుతుంది. దరఖాస్తును త్వరగా మంజూరుచేయకపోతే, ధర్మాలు నిరాహార దీక్షలు చేపడతామని సూచించాలి. మూడోసారి దరఖాస్తు పెడుతున్నప్పుడు మాత్రం ఎదో ఒకరకంగా నిరసన చర్య చేపట్టాలి. మన గ్రామీణ ప్రజలు మరి సహనశీలురు. మండల ఆఫీసరు తమకు తల్లి తండ్రి అనుకుంటారు. ఉత్తే పుణ్యానికే తమకు పనులు చేసేపెడతారని అనుకుంటారు. అదేంకాదు. ప్రభుత్వం జీతం ఇస్తున్నందుకు ఆయన పనిచేస్తున్నాడు. అపని చేయడం అతడికి ఇష్టం లేకపోతే ఎంచక్కా రాజీనామా చేసి వెళ్లిపోవచ్చు.

పౌరసరఫరాలను చూడడం కోసం మండల ఆఫీసరుకు ప్రత్యేక సహాయకుడు ఉంటాడు. రేషన్ కార్డుల పంపిణీలో అవకత వకలు, రేషన్ డీలర్ల మోసాలు, రేషన్ సరిగా సరఫరా కాకపోవడం మొదలైన విషయాలపై ఫిర్యాదు చేయవచ్చు

కొత్తకార్డులకోసం దరఖాస్తు పెట్టుకోవచ్చు.

వృద్ధాప్య పెన్షన్లు, కులం, ఆదాయం మొదలైన సర్టిఫికేట్లు - వీటిలో ఎక్కువ మండల ఆఫీసు నుంచే పొందాల్సి ఉంటుంది. గ్రామ సర్పంచు ధృవీకరించిన తరువాత ఎం.ఆర్.ఓ ఈ సర్టిఫికేట్లు ఇస్తారు. పెద్ద్యాలు కులాల వారు తమ దరఖాస్తులకు కోర్టు ఫీజు స్టాంపులు అతికించాల్సిన అవసరం లేదు. వృద్ధాప్య పెన్షన్లు, వితంతు పెన్షన్లు, అంగవికలుర పెన్షన్లు, వ్యవసాయ కూలీల పెన్షన్లు, ఇవన్నీ మండలాఫీసరే పరిశీలిస్తారు. కాని ఈ పెన్షన్లను మంజూరుచేసే అధికారం ఆర్.డి.ఓ కే ఉంటుంది. అయితే మంజూరు చేసేది ఆర్.డి.ఓ నే అయినప్పటికీ, కాగితాలు మాత్రం ఎం.ఆర్.ఓ ఆఫీసు నుంచే వెళ్లాలి. అందువల్ల ఎం.ఆర్.ఓ దగ్గర కాగితాలు తీసుకోకుండా ఆర్.డి.ఓ నే మీకు పెన్షన్ డబ్బు మంజూరు

ఇళ్ళుకాలిపోయినప్పుడే, వానల వల్లనే, వరదలవల్లనే అన్ని నష్టం జరిగినప్పుడు ఇంటికోసం 250 రూపాయలు మేరకు జారీచేసే అధికారం మండల ఆఫీసరుకు ఉంటుంది. పెద్ద్యాలు కులాలు, తెగల మీద అత్యాచారాలు- కొట్టడం, కాలపెట్టడం, మానభంగం, హత్య జరిగితే, బాధితులకు నష్టపరిహారం చెల్లిస్తారు. ఈ విషయాలపై మండల ఆఫీసరు విచారణ జరిపి, సిఫార్సులు పంపిస్తారు. బాధితులకు డబ్బు మంజూరుచేసే అధికారం మాత్రం జిల్లా కలెక్టరుకే ఉంటుంది.

మండల ఆఫీసరే ఆ ప్రాంతానికి ఎగ్జిక్యూటివ్ మేజిస్ట్రేట్ కూడా. మీరు జాతర, డ్రామా లాంటివి నిర్వహించాలనుకుంటే, ముందు ఆయన్ని కలిసి అనుమతి తీసుకోవాలి.

ఇంకా,- న్యాయవిచారణకు సంబంధించిన కేసులను మండల ఆఫీసరే విచారించి న్యాయం కలుగజేస్తారు.

మీరు భూమి నుంచి బేదఖల్ అయినట్లయితే మీపేరు భూమి కొలుదార్ల రిజిష్టరులో ఉన్నట్లయితే, అంతకుముందు మీరు మీ హక్కులు వదులుకొనని పక్షంలో- భూమిని తిరిగి మీ స్వాధీనం చేయమని ఎం.ఆర్.ఓ కు దరఖాస్తు పెట్టుకోవాలి. నిజానికి ఇలాంటి విషయాల్లో ఎం.ఆర్.ఓ తనకుతానే విచారణ జరపాలి.

ఒకర్ల పేర్లు నమోదు సహాయాధికారిగా కూడా మండల ఆఫీసర్ పనిచేస్తారు.

ఎం.ఆర్.ఓ విధినిర్వహణకు సంబంధించి ఇంకా అనేక బాధ్యతలు ఉన్నాయి. ఇక్కడ ముఖ్యంగా గ్రామీణ ప్రాంతాలలో ఉండే పేదలకోసం అవసరమైనవి అనుకున్న వాటినే పేర్కొన్నాం.

గీతారామస్వామి

యూనివర్సిటీలు పోటీ పరీక్షల కేంద్రాలా?

విద్య మానవుడిని ఉన్నతమైన ఆలోచనావిధానంవైపు నడిపించాలి. సమాజం పట్ల, మానవప్రపంచం పట్ల బాధ్యతతో నడుచుకునే మనిషిగా తీర్చిదిద్దాలి.

కాని ఈనాడు యూనివర్సిటీల్లోని పరిస్థితులను గమనిస్తే విద్యాప్రమాణాలు దిగజారిపోతున్నాయని, విద్య, పరిశోధనల పట్ల చిత్తశుద్ధి, నిజాయితీ వున్న విద్యార్థుల సంఖ్య రోజురోజుకీ తగ్గిపోతుందని స్పష్టంగా కనిపిస్తోంది. యూనివర్సిటీల్లోని ఉన్నతవిద్య, పరిశోధన, ఉపాధికల్పనకు ఉపయోగపడవని విద్యార్థులు భావిస్తున్నారు.

అక్షరాస్యత, ఉన్నతవిద్యా సౌకర్యాలు తక్కువగా వున్నా, నిరుద్యోగుల సంఖ్య భయంకరంగా పెరుగుతోంది. మరో వైపున ఉద్యోగావకాశాలు తగ్గిపోతున్నాయి. పరిస్థితులు ఇలా వుండగా యూనివర్సిటీ విద్యార్థులు తమ కోర్సులకు అంకితమై చదవడం ఎలా సాధ్యం? అందువల్లనే వారు ఉద్యోగాలకోసంగాను పోటీపరీక్షలు రాయడానికి ప్రాధాన్యం ఇస్తున్నారు.

ఆంధ్రదేశంలోని అన్ని యూనివర్సిటీల్లో దాదాపు 90 శాతం మంది విద్యార్థులు ఉద్యోగాలకై ఈ పోటీ పరీక్షలు రాస్తున్నారు. కేంద్రీయ విశ్వవిద్యాలయాల పరిస్థితి ఇందుకు మినహాయింపేం కాదు. యూనివర్సిటీల్లోని ఆర్ట్స్, సైన్స్, సోషల్ సైన్సెస్ విభాగాలతో పాటు ప్రాఫెషనల్ కోర్సుల విద్యార్థులు కూడా ఈ పరీక్షలు రాస్తున్నారు. యూనివర్సిటీల్లో విద్యార్థులు తమ చదువును పూర్తిచేసుకున్న తర్వాత ఉద్యోగాలు కల్పించడానికి ప్రభుత్వం సిద్ధంగా లేదు. అందువల్ల గోల్డ్ మెడల్స్, డిస్టింక్షన్లు సంపాదించిన వారు మొదలుకొని రీసెర్చ్ స్కాలర్లు సైతం ఈ పోటీ పరీక్షలు రాస్తున్నారంటే, యూనివర్సిటీల బయట ఉన్నవారు నమ్మలేని విషయం.

దేశానికి ఉజ్వలమైన భవిష్యత్తును అందించాల్సిన మేధావులను తయారుచేసే విశ్వవిద్యాలయాలు పోటీపరీక్షల కేంద్రాలుగా ఎందుకు మారుతున్నాయి? ఈ పరిస్థితికారణంగా వచ్చే పరిణామాలు, ఫలితాలు ఎలా ఉంటాయి? జాతిని అభివృద్ధిపథంలో నడిపించే యువశక్తిని రూపుదిద్దాల్సిన విశ్వవిద్యాలయాలు పోటీపరీక్షల కేంద్రాలుగా తయారుకావడానికి కారణ

లేమిటి? ప్రస్తుతం పడిపోతున్న విద్యాప్రమాణాలగురించి ఆందోళన చెందే ప్రతి ఒక్కరికీ ఈ ప్రశ్నలు ఎదురవుతాయి. యూనివర్సిటీల్లో ఇప్పుడు నెలకొన్న పరిణామాలకు దారితీసిన పరిస్థితులేమిట ముందుగా పరిశీలిద్దాం.

పాలకులు డిగ్రీకి ఉద్యోగానికి మధ్య సంబంధంలేకుండా చేయడంవల్ల చదువుకున్న వారు ఎటుపోవాలో తెలియని స్థితి ఏర్పడింది. ప్రతి ఉద్యోగానికి పోటీపరీక్షలే ప్రాతిపదికకావడం, ఈ పరీక్షలకు ఉండే నెలబసేకూ డిగ్రీచదువుకీ మధ్య సంధానం లేకపోవడం ఫలితంగా విద్యార్థులు తమ కోర్సులకన్నా ఈ పరీక్షలకు చదవడానికే ఆసక్తి చూపుతున్నారు.

పెరుగుతున్న నిరుద్యోగం, భవిష్యత్తు పట్ల అభద్రతాభావం, వారిని ఈ పరీక్షలు రాయడానికే తరుముతున్నాయి. ప్రధాని రాజీవ్ గాంధీ ప్రవచిస్తున్న నూతన విద్యావిధానం, ఆధునికీకరణ, కంప్యూటరైజేషన్ వల్ల, రాష్ట్రములో తెలుగుదేశం ప్రభుత్వం ఉద్యోగనియామకాల్లో కోతవిధించడంవల్ల ఉద్యోగావకాశాలు తగ్గిపోతున్నాయి. ఈ పరిస్థితులన్ని కూడా విద్యార్థులకు ఉన్నత విద్య మీద ఆసక్తిని నశింపజేస్తూ పోటీపరీక్షల పట్ల ఆసక్తిని పెంపొందిస్తున్నాయి.

యూనివర్సిటీల్లో చదువు కొనేవారికి ఉద్యోగావకాశాలు కల్పించలేని ప్రభుత్వం, ఉద్యోగాలకై పోటీపరీక్షలు రాసే విద్యార్థులకు శిక్షణ ఇవ్వడానికి కోచింగ్ సెంటర్లను నిర్వహిస్తోంది. యూనివర్సిటీల ప్రమాణాలు పెంచాల్సిన వైస్ ఛాన్సలర్లు, ఇతర అధికారులు సైతం ఈ కోచింగ్ సెంటర్ల నిర్వహణకు ఉత్సాహంగా ముందుకు వస్తున్నారు.

రాష్ట్రములో ప్రథమంగా 1985 లో ఉస్మానియా యూనివర్సిటీలో ఈ కోచింగ్ సెంటర్ ను ప్రారంభించారు. ఇప్పుడు అన్ని యూనివర్సిటీల్లో ఈ కోచింగ్ సెంటర్లను నిర్వహిస్తున్నారు. ఈ విధంగా యూనివర్సిటీ అధికారులే ఈ కోచింగ్ సెంటర్లను నిర్వహిస్తుంటే విద్యార్థులు ఇక తమ కోర్సులను చదవడానికి ఎలా ఆసక్తి కనబరుస్తారు? వారు ఉద్యోగంకోసం ఈ పరీక్షలు రాయడానికే ప్రాధాన్యం యిస్తారన్న విషయం సుస్పష్టం. అయితే ప్రభుత్వం ఈ కోచింగ్ సెంటర్లు నిర్వహించడం వెనుక మరో అంతర్యం వుంది.

ప్రభుత్వం పెరుగుతున్న నిరుద్యోగం ఉపాధికల్పనావకాశాలు తగ్గిపోవడంవల్ల, విద్యార్థులలో నెలకొనే ఆశాంతిని వక్కదారిపట్టించడానికే ఈ సెంటర్లను నిర్వహిస్తోంది.

యూనివర్సిటీ అధికారులు ఈ పోటీ పరీక్షల వల్ల విద్యా సంవత్సరాన్ని క్రమబద్ధం చేయలేక పోతున్నారు. సంవత్సరం పొడవునా ప్రతినెల ఏదో ఒక పరీక్ష వుండడంవల్ల యూనివర్సిటీ పరీక్షలను పడేపడే వాయిదాపెస్తున్నారు. ఆ కారణంగా విద్యాసంవత్సరం ఆరునెలల నుంచి ఏడాది వరకు ఆలస్యమవుతోంది. విద్యార్థులు పోటీపరీక్షలకే ఎక్కువగా చదవడంవల్ల తమ కోర్సుకు సంబంధించి సమగ్ర అధ్యయనానికి ఆసక్తిచూపడం లేదు. అయినా అధికారుల చలువవల్ల ధర్మక్షాస్ ప్రమాణాల్లో ఉన్నవారు కూడా ఫస్టు క్లాసులు సంపాదిస్తున్నారు.

ఈ విధంగా విద్యా ప్రమాణాలు పడిపోతున్నాయి. విద్యార్థులకు సామాజిక, రాజకీయ పరిజ్ఞానం కొరవడుతోంది. ఈ క్రమంలోనే సమకాలీన వ్యవస్థ ఎదుర్కొనే సమస్యలపట్ల చర్చలు అంతరించాయి. పోటీపరీక్షల కోచింగ్ సెంటర్లు విద్యార్థులకు పరీక్షలకు అవసరమైన అంశాలను మాత్రమే బోధిస్తాయి. ప్రమాణాల పరిరక్షణ, అభివృద్ధి వాటి లక్ష్యం ఎంత మాత్రం కాదు.

ఈ విధంగా యూనివర్సిటీలు పోటీ పరీక్షల కేంద్రాలుగా రూపొందాయి. విద్యా ప్రమాణాలు కాపాడాలని, అభివృద్ధి చేయాలనే లక్ష్యానికి విరుద్ధంగా పనిచేస్తున్నాయి. ఈ పరిస్థితులలో యూనివర్సిటీల మీద వెచ్చించే ప్రజాధనం బూడిదలో పోసిన పన్నీరు మాదిరిగా వృధాఅవుతోంది. అందువల్ల ప్రభుత్వం ఈ ప్రజాధన దుర్వినియోగాన్ని నివారించడానికి యూనివర్సిటీలను మూసివేసి, పోటీపరీక్షలు రాసేవారికి శిక్షణ ఇచ్చేందుకు కోచింగ్ సెంటర్లను ప్రారంభించడం మంచిది. అప్పుడే యూనివర్సిటీలు ఉన్నతవిద్యా ప్రమాణాలకు ప్రతిబింబాలని, యువమేధావులను తయారుచేసే కేంద్రాలని భ్రమలుతలగి పోయి వాస్తవ అంశాలు అందరికీ స్పష్టంగా తేటతెల్లమవుతాయి.

గుడిపాటి

1970 రెగ్యులేషన్ 1 రద్దు

గిరిజనుల ఉనికికే ప్రమాదం

రాష్ట్రంలోని ఏజెన్సీ ప్రాంతాలలో గిరిజనేతరుల మధ్య భూముల బదిలీలు, క్రయ, విక్రయాలు 1970 రెగ్యులేషన్ నెంబర్ 1 ప్రకారం జరపకూడదు. దీనిని రద్దుచేయాలని ముఖ్యమంత్రి ఎన్.టి.రామారావు నిర్ణయించడంవల్ల గిరిజనుల్లో అశాంతి ఛాయలు అలముకున్నాయి. ఈ నిర్ణయం వల్ల శ్రీకాకుళం నుంచి ఆదిలాబాద్ వరకు విస్తరించిన ఏజెన్సీ ప్రాంతాల్లోని గిరిజనుల్లో అసంతృప్తి, అశాంతి చోటుచేసుకుంటున్నాయి. అయితే ఒక నూతన చైతన్యం పెల్లుబుకడానికి ఈ చర్య దోహదపడవచ్చు. చిత్రం ఏమిటంటే, రాష్ట్రంలోని మితవాద లేదా వామపక్ష పార్టీలు గాని, పార్లమెంట్ స్థానాలు లేని పార్టీలు గానీ, గిరిజనులను సమర్థించడానికి సిద్ధంగా లేవు.

కొండ ప్రాంతాలలో నివసించే గిరిజనులను మైదాన ప్రాంతాలవారి దోపిడీ, వీధనల నుంచి కాపాడటానికి బ్రిటిష్ వలస పాలకులు 1917 లో 'భూమిబదిలీ క్రమబద్ధీకరణ చట్టం' చేశారు.

ఈ చట్టమే, ఏజెన్సీ ప్రాంతాల్లో గిరిజనేతరుల మధ్య క్రయ విక్రయాలను నిషేధించేందుకు అనువుగా '1970 రెగ్యులేషన్ నెంబర్ 1' రూపొందించడానికి దోహదపడింది. గిరిజనులు ఎక్కువగా నివసించే పెద్దూర్ ప్రాంతాలకు మాత్రమే ఈ చట్టం వర్తిస్తుంది. ముఖ్యంగా ఈ చట్టం, ఏజెన్సీ భూమిని బయటి వారికి బదిలీ చేయడాన్ని నిషేధిస్తుంది. మైదాన ప్రాంతాల వారి అమానుష దోపిడీ ఫలి

తంగా గిరిజనుల్లో తీవ్ర అసంతృప్తి పెరిగి, అశాంతి, తిరుగుబాటు, 1899 మరీ ఇతర తిరుగుబాట్లకు దారితీశాయని గమనించడం వల్లనే బ్రిటిష్ వారు 1917 'భూమి బదిలీ క్రమబద్ధీకరణ చట్టం' చేశారు.

మైదాన ప్రాంతాల వారు గిరిజనుల భూమిని ఆక్రమించుకుని కొనసాగిస్తున్న దోపిడీని నివారించటంలో '1917 రెగ్యులేషన్ చట్టం' విఫలమైందని, 1950 లో రాజ్యాంగాన్ని అమలులోకి తెచ్చే సమయంలోనే ప్రభుత్వం గుర్తించింది. అందు వల్ల 1959లో 'రెగ్యులేషన్ నెంబర్ 1'ని రూపొందించారు. ఈ చట్టం మార్చి 4, 1959 నుంచి అమలులోకి వచ్చింది. ఏజెన్సీ ప్రాంతాల్లో ప్రభుత్వ ప్రతినిధి సమ్మతి లేకుండా గిరిజన, గిరిజనేతరుల మధ్య భూముల బదిలీలను, క్రయ విక్రయాలను జరగరాదని ఈ చట్టం నిషేధించింది. ఈ విజంటు గవర్నర్ కు, జిల్లా కలెక్టర్ కు ప్రతినిధిగా వ్యవహరిస్తారు. ఆదిలాబాద్ ప్రాంతంలో 1941 లో గిరిజనులు తమపై సాగుతున్న దోపిడీ, దౌర్జన్యాలకు వ్యతిరేకంగా పోరాటాలు జరిపినందువల్లనే ప్రభుత్వం ఈ విధమైన కొన్ని చట్టాలను చేసింది. 1963 లో తెలంగాణ ప్రాంతాలకు కూడా వర్తించే విధంగా '1959 రెగ్యులేషన్ నెంబర్ 1'ని సవరించారు.

ఏజెన్సీ ప్రాంతాల్లో గిరిజనేతరులు గిరిజనులపై కొనసాగిస్తున్న క్రూరమైన దోపిడీని అంతమొందించడంలో '1959 రెగ్యులేషన్ నెంబర్ 1' విఫలం కావడం

వల్ల 1960 దశకం చివరలో కమ్యూనిస్టు విప్లవకారుల నాయకత్వాన శ్రీకాకుళంలో గిరిజనులు పెద్ద ఎత్తున పోరాడారు. గిరిజనేతరులు కొనసాగించిన అమానుష దోపిడీ ఫలితంగానే అమాయక గిరిజన ప్రజలు కమ్యూనిస్టు విప్లవకారుల నేతృత్వంలో సమీకృతులయ్యారనే వార్తలను ఆనాడు పత్రికలు విస్తృతంగా ప్రచురించాయి. ఈ పరిస్థితులన్నిటి మూలంగా ప్రభుత్వం '1959 రెగ్యులేషన్ 1' ని సవరించి '1970 రెగ్యులేషన్ నెంబర్ 1' ని రూపొందించింది.

ఈ రెగ్యులేషన్ ద్వారా ప్రవేశపెట్టిన భారీ మార్పుల్లో ఈ కింది అంశాలు మాలికమైనవి.

1. ఏజెన్సీ ప్రాంతాల్లోని గిరిజనేతరుడు, తన భూములు తన సొంతమేనని లేదా గిరిజనుల నుంచి 1963 కు ముందే కొన్నానని గాని రుజువు చేసుకోగలిగితే ఈ చట్టం వర్తించదు.

2. గిరిజనేతరులకు అనుకూలంగా భూమిని బదిలీ చేయడాన్ని పూర్తిగా నిషేధించారు. అనుకూలంగా భూమిబదిలీలకు సంబంధించి అనుమతించే అధికారం ఏజెంట్లు కోల్పోయారు.

3. గిరిజనేతరులు చట్టప్రకారం సొంతభూములను కలిగివున్నా వారు తమ భూములను గిరిజనేతరులకుకాక గిరిజనులకు మాత్రమే బదిలీ చేయాల్సి వుంటుందని ఈ రెగ్యులేషన్ నిర్దేశిస్తున్నది.

4. ఏజెన్సీ ప్రాంతాల్లో గిరిజనులు లేదా గిరిజనేతరులు ఏ కారణంగానైనా తమ భూములను గిరిజనులకు అమ్మలేకపోతే, ఆ భూములను ప్రభుత్వానికి అప్పగించాలి. ప్రభుత్వం వారికి తగిన నష్టపరిహారాన్ని చెల్లించాల్సి వుంటుంది.

కొందరు గిరిజనేతరులు '1970 రెగ్యులేషన్ నెం 1' రాజ్యాంగ బద్ధంగా లేదని, అందువల్ల దీనిని రద్దుచేయాలని కోరుతూ హైకోర్టులో ఒక పిటిషన్ దాఖలు చేశారు. ప్రభుత్వం ఈ పిటిషన్ కు సమాధానంగా హైకోర్టుకు సమర్పించిన నోటీసు కలో గిరిజనేతరులను భూముల నుంచి బేదధాలు చేయించడంలో ఎదురయ్యే ఇబ్బందుల గురించి స్పష్టంగా పేర్కొంది. అంతేగాక '1959 రెగ్యులేషన్ 1' అమలుతేయడం కష్టసాధ్యమైన విషయమని, దీనికి తోడుగా గిరిజనేతరులు ఇలాంటిభూము

ఏజెన్సీ ప్రాంతంలో భూమి వివరాలు

1981, జనభా లెక్కల ప్రకారం ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో పెద్దూర్లు జాతులకు చెందిన వారు 3.17 మిలియన్ల మంది ఉన్నారు. పెద్దూర్లు ప్రాంతాలుగా గుర్తింపు పొంది దీనికి అనుకొనివున్న ప్రాంతాలలో మరో 1.12 మిలియన్ల మంది నివసిస్తున్నారు. పెద్దూర్లు జాతులు కానివారు ఈ ప్రాంతాలలో 1.03 మిలియన్ల మంది ఉన్నారు. జిల్లా కలెక్టర్లు అడంగల్, పహాణీల ఆధారంతో తయారుచేసిన నోటీసు కల ప్రకారం మొత్తం 15,60,102 లక్షల ఎకరాల సాగుభూమిలో పెద్దూర్లు జాతుల వారు 8,06,667 లక్షల భూమి

వుంటే, పెద్దూర్లు జాతులు కాని వారు 7,53,435 ఎకరాలు కలిగి ఉన్నారు. పెద్దూర్లు జాతులు కానివారి అధీనంలో ఉన్న భూమి వివరాలు సరైనవని చెప్పటానికి వీలేదు. ఎందుకంటే రెవిన్యూరికార్డుల్లో భూమి, పెద్దూర్లు జాతుల వారి పేరుమీదనే ఉన్నా అనుభవంలో మాత్రం, అది పెద్దూర్లు జాతుల కానివారి చేతుల్లోనే ఉంటుంది. దీనిబట్టి వాస్తవంగా పెద్దూర్లు జాతుల వారు అనుభవిస్తున్న భూమి ఇంకా తగ్గిపోతుంది.

లకు సంబంధించిన వ్యవహారాల్లో తలదూర్చి ప్రభుత్వ కార్యకలాపాలకు అంతరాయం కలిగిస్తున్నారని అధిడవిట్లో పేర్కొంది.

ఈ కింది చారిత్రక కారణాల వల్ల రూపొందించిన ఈ నూతన చట్టంలో హేతువిరుద్ధమైన అంశాలేమీ లేవు. ప్రభుత్వం తన కొంటర్ అధిడవిట్లో ఈ విషయాలను పేర్కొంది.

1. ఆంధ్ర, తెలంగాణా ఏజెన్సీ ప్రాంతాల్లోని భూమి వివిధ గిరిజన తెగల అధీనంలో ఉండేది.

2. ఏజెన్సీ ప్రాంతాల్లోకి గిరిజనేతరులు 19వ శతాబ్దం చివరలో, 20వ శతాబ్దం ప్రారంభంలో మాత్రమే వచ్చారు. ఈ ప్రాంతాల్లో భూములను ఆక్రమించుకుని వున్న గిరిజనులను సులువుగా దోపిడీ చేయవచ్చని వారు భావించారు. ఈ గిరిజనేతరులు గిరిజనుల భూములను తనఖా పెట్టుకుని రుణాలు ఇవ్వడం ప్రారంభించారు. ఈ రకమైన లావాదేవీలు ఎన్నడూ లిఖితపూర్వకంగా లేవు.

3. గిరిజనులు తమ రుణాలకింద చెల్లించిన మొత్తాల గురించి వడ్డీ వ్యాపారులు తమ ఖాతాపుస్తకాలలో సరిగా నమోదు చేసేవారు కాదు. కాని గిరిజనులు ఆ ఖాతాపుస్తకాలలో రాసే వివరాలను గుడ్డిగా నమ్మేవారు. కొనుగోళ్ళు అమ్మకం వ్యవహారాల్లో గిరిజనులను తూనికరాళ్ళల్లో మోసం చేసే వారు. వారు గిరిజనుల సరుకులను కొనుగోలు చేసేటప్పుడు ఎక్కువ బరువు, వస్తువులను గిరిజనులకు అమ్మేటప్పుడు తక్కువ బరువు, గల తూనికరాళ్ళను ఉపయోగించేవారు.

4. ఈ పరిస్థితులన్నిటి ఫలితంగా ఏజెన్సీ ప్రాంతాల్లోని భూములను వడ్డీ వ్యాపారులు ఆక్రమంగా ఆక్రమించుకుంటుండగా మరో వైపున గిరిజనులు వారికి పెట్టిచాకిరీ చేసే బానిసలుగా రూపొందారు. కొన్ని ప్రాంతాల్లో గిరిజనుల భూములను దౌర్జన్యంగా ఆక్రమించుకున్నారు. ఈ పరిస్థితులలో తమ హక్కుల పరిరక్షణకు చట్టపరమైన రక్షణలున్నాయనే అంశం కూడా గిరిజనులకు తెలియదు.

5. గిరిజనేతరులు '1959 రెగ్యులేషన్ నెంబర్ 1' లోని నిబంధనలను ఉల్లంఘించేందుకు బినామీపేర్లతో క్రయ, విక్రయాలు సాగించడానికి మోసపూరితమైన పద్ధతులు అనుసరించారని, గిరిజనులు చదువుకోకపోవటం వల్ల, వారలా చేయగలిగారని అనేక సంఘాలు పేర్కొన్నాయి.

6. ఏజెన్సీ ప్రాంతాల్లో గిరిజనులు, గిరిజనేతరుల ఆస్తులను కొనడం నిషేధించనట్లయితే అమాయక గిరిజనప్రజలపై

నిర్విరామంగా సాగుతున్న ఈ దోపిడీని అరికట్టడం సాధ్యంకాదు.

ఏజెన్సీ ప్రాంతాల్లో గిరిజనులు ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలను, గిరిజనేతరుల దోపిడీ వల్ల జరుగుతున్న అన్యాయాలను, గుర్తించినట్లు ప్రభుత్వం హైకోర్టులో పేర్కొంది. కాని వాస్తవానికి సంఖ్యలో తక్కువగా వున్నా అర్థికంగా, రాజకీయంగా అధిపత్యం చెలాయిస్తున్న గిరిజనేతరుల వట్లనే ప్రభుత్వానికి సానుభూతి వుంది. హైకోర్టు 1972లో ఈ చట్టం రాజ్యాంగబద్ధమేనని తీర్పుచెప్పి నప్పటికీ, దానిని అమలు చేయడానికి ఎలాంటి చర్యలు తీసుకొనే ప్రయత్నం జరగలేదు. 1978లో మాత్రమే దీనికి చట్టపరమైన నిబంధనలు రూపొందించారు. ఆ తర్వాతనే గిరిజనేతరులకు వారు ఆక్రమంగా ఆక్రమించుకున్న భూముల నుంచి ఎందుకు బేదఖలు చేయ

రాజ్యాంగ విరుద్ధమని, చెల్లినేరదని, 1983లో రాష్ట్ర హైకోర్టు కొట్టివేసింది. దీనితో గిరిజనేతరులకు నోటీసులు జారీచేసే పద్ధతి తిరిగి ప్రారంభమైంది. '1970 రెగ్యులేషన్ నెంబర్ 1' రాజ్యాంగబద్ధమే అంటూ 1972లో హైకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పు చెల్లదని కొందరు గిరిజనేతరులు సుప్రీంకోర్టులో అప్పీలు చేశారు. ఈ రెగ్యులేషన్ ను రూపొందించిన 16 సంవత్సరాల తర్వాత జూలై 1988 న సుప్రీంకోర్టు తీర్పుచెప్పుతూ హైకోర్టుతీర్పును సమర్థించింది. రాష్ట్రంలో ప్రతిపక్షపార్టీలయిన కాంగ్రెస్, సి.పి.ఎం. సి.పి.ఐ, జనతా పార్టీలకు చెందిన శాసనసభ్యులతో కూడిన కమిటీ ఏప్రిల్ 9, 1988న ఈ విషయమై ముఖ్యమంత్రితో చర్చలు జరిపింది. తర్వాత వారు ఈ రెగ్యులేషన్ ను రద్దుచేయాలని ఏకగ్రీవంగా నిర్ణయించారు. గోండుతెగకు

గంగవరంలో మండలాధీశుకు గిరిజనుల ప్రదర్శన

కూడదో తెలియజేయాలిందిగా కోరుతూ నోటీసులు జారీచేశారు. ఈ విధంగా చేసినవెంటనే గిరిజనేతరులు ఈ ప్రాంతాల్లో గిరిజన భూములను ఆక్రమించుకొని భూస్వాములుగా వున్న తమ శాసనసభ్యుల ద్వారా, నాటి ముఖ్యమంత్రి మర్రి చెన్నారెడ్డిని కలుసుకొని పరిస్థితిని వివరించారు.

పేదప్రజల ఉద్ధరణకు పాటుపడతామని చెప్పుకున్న చెన్నారెడ్డి ప్రభుత్వం సంబంధిత జిల్లాకలెక్టర్లను వారి వారి జిల్లాల్లో పర్యటించి పరిస్థితిని పరిశీలించాలని ఆదేశించింది. అంతేగాక 5 ఎకరాల మాగాణి, 10 ఎకరాల మెట్ట ఉన్నవారిని వారి భూముల నుంచి బేదఖలు చేయడాన్ని నిషేధిస్తూ ఆదేశాలు జారీచేసింది. ఈ ఆదేశాలను అనుసరించి సంబంధిత అధికారులు ఈ కార్యక్రమాలలో తలదూర్చకుండా గిరిజనేతరులను బేదఖలు చేయించే పద్ధతికి స్వస్తివలికారు. చెన్నారెడ్డి ప్రభుత్వం జారీచేసిన ఉత్తర్వు

చెందిన వ్యక్తి, గిరిజన సంక్షేమ శాఖ మంత్రి, అయిన జి. రామారావు అధ్యక్షతనగల గిరిజన సలహా మండలికి ఈ అంశాన్ని నివేదించారు. గిరిజన శాసనసభ్యులతో కూడిన ఈ మండలి ప్రతిపక్ష సభ్యుల నిర్ణయాన్ని ఆమోదించింది. దీనితో 1989 జనవరిలో జరిగిన మంత్రివర్గ సమావేశం ఈ చట్టాన్ని రద్దుచేయాలని తీర్మానించింది. ప్రభుత్వం 1970 రెగ్యులేషన్ నెంబర్, స్థానంలో కొత్త చట్టాన్ని రూపొందించటానికి సూచనలు జారీచేసింది.

ఈ పరిస్థితులలో గిరిజనులు తాము ఎన్నుకున్న ప్రతినిధులే తమను మోసం చేశారని భావిస్తున్నారు. తమ సమస్యలను తమ ప్రతినిధులు పరిష్కరిస్తారనే భ్రమలు వదులుకున్నారు. తమ భవిష్యత్తును తామే నిర్ణయించుకోవాలని సంఘటితమవుతున్నారు.

సిరిల్ రెడ్డి

వలసపాలన నుంచి నమీబియా విముక్తి

ఆఫ్రికా ఖండంలో మరో వలసవాద అవశేషం తెరమరుగవుతున్నది. నమీబియా ప్రజలు దక్షిణాఫ్రికా నిరంకుశ పాలనను వదిలించుకుని, స్వేచ్ఛా వాయువులు పీల్చుబోతున్నారు. దక్షిణాఫ్రికా, అంగోలా, క్యూబా దేశాల మధ్య డిసెంబర్ 13న బ్రెజవెల్లో కుదిరిన త్రిపాక్షిక ఒప్పందం స్క్రీం ముంగ అమలుజరిగితే, 1989 ఏప్రిల్ 1న నమీబియా స్వాతంత్ర్య దేశం కావడానికి ఇంకే అడ్డంకులూ లేనట్లే. చిరకాలంగా మడతపేచీలు పెడుతున్న దక్షిణాఫ్రికా ఇకనైనా ఒప్పందానికి కట్టుబడి ఉండాలని ప్రపంచ ప్రజలు ఆశిస్తున్నారు. నవంబర్ 22న జెనీవాలో 'ఐక్యరాజ్యసమితి సమావేశాలు జరిగిన సమయంలో దక్షిణాఫ్రికా, అంగోలా, క్యూబాలు రహస్యంగా సమావేశమై నమీబియా స్వాతంత్ర్యము గురించి చర్చించాయి. ఈ మేరకు ఒక అంగీకారానికి వచ్చాయి. నమీబియాకు డిసెంబర్ మొదటి వారంలోనే స్వాతంత్ర్యం ఇచ్చే ఒప్పందంపై సంతకాలు జరగాల్సి ఉంది. కాని దక్షిణాఫ్రికా అడ్డుపుల్ల వేసి, నమీబియా ప్రజల ఆశల్ని వమ్ముచేయాలని చూసింది. చివరికి ప్రపంచ ప్రజల వత్తిడివల్ల నైతేనేమి, సొంత సమస్యల కారణంగా నైతేనేమి, దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వం తలవంచక తప్పలేదు. ఎట్టకేలకు ఏప్రిల్ 1న నమీబియాకు స్వాతంత్ర్యము ఇచ్చే ఒప్పందంపై సంతకాలు చేసింది.

వలసవాద చరిత్ర

నమీబియాను సౌత్-వెస్ట్ (నైరుతి) ఆఫ్రికా అనికూడా అంటారు. దీనికి దక్షిణంగా దక్షిణాఫ్రికా, తూర్పున బోత్స్వానా, ఉత్తరాన అంగోలా, ఈశాన్యదిక్కున జాంబియా, పశ్చిమాన అట్లాంటిక్ సముద్రం ఉన్నాయి. దేశజనాభాలో ఒకాంబో, దమర, హెరెరో, నామా, కవంగ్ మొదలైన తెగలకు చెందిన ప్రజలు 88 శాతం ఉంటే, ఐరోపా (తెల్లజాతియులు) వారు కేవలం 12 శాతం మాత్రమే ఉన్నారు.

ఆఫ్రికా ఖండాన్ని యూరోపియన్ శక్తులు తమలోతాము పంచుకున్న రోజుల్లో - 1884 లో నమీబియాను జర్మనీ తన వలసగా మార్చుకొంది. జర్మనీ తన నిరం

కుశాధికారంకోసం 65 వేల హెరెరో ప్రజల్ని బలి తీసుకుంది. ఈ తెగలో 15 వేల మంది మాత్రమే తమ గడ్డమీద బ్రతకగలిగారు. బతికినవారంతా నిత్యం జర్మనీ అణచివేతకు గురయ్యారు. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం బ్రద్దలయినప్పుడు, దక్షిణాఫ్రికా మిత్రరాజ్యాల తరపున పోరాడింది. యుద్ధంలో జర్మనీ ఓడిపోయింది. నానాజాతి సమితి 1915 లో జర్మనీకి వలసదేశమైన నమీబియాను తాత్కాలికంగా దక్షిణాఫ్రికా ధర్మకర్తృత్వంలో ఉంచింది. కొంతకాలమైన తరువాత నమీబియాను స్వాతంత్ర్య రాజ్యం చేయాలని నిర్దేశించింది.

నమీబియాలో ముఖ్యమైన గనుల పరిశ్రమలో 90 శాతంగనులు, దక్షిణాఫ్రికా, బ్రిటన్, అమెరికాల ఆధిపత్యం కిందనే ఉన్నాయి. నమీబియా వృజాలకు ప్రపంచప్రసిద్ధి. రాగి, సీసం, జింక్, వెండి, యురేనియం, తదితర విలువైన ఖనిజాల గని నమీబియా. నమీబియా లోని ఖనిజ సంపదను, ఇతర సహజవనరులను, తేరగా ఎగరేసుకుపోవడానికి అలవాటుపడిన దక్షిణాఫ్రికా, 75 ఏళ్ళ తరువాత కూడా ఈ దేశానికి స్వాతంత్ర్యము ఇవ్వడానికి ఇష్టపడడం లేదు. దక్షిణాఫ్రికా నిరంకుశ పాలనను ఎదిరించిన నల్లజాతియులను ఊచకోత కోసింది. దాని చర్యను నానాజాతి సమితి ఖండిస్తే, సమితిలో ధిక్కరించింది. నానాజాతి సమితి, తరువాత 1945 లో ఏర్పడిన ఐక్యరాజ్యసమితి, నమీబియా సమస్యను పరిష్కరించడానికి శాయశక్తులా ప్రయత్నించింది.

పోరాటచరిత్ర

నమీబియా పదకొండు తెగలకు చెందిన ప్రాంతం. దీర్ఘకాలంగా కొనసాగిన వలసవీడన, యుద్ధాల కారణంగా అన్ని మరిచిపోయి ఒకే జాతిగా ఏర్పడాలని ఆ దేశప్రజలు అకాంక్షిస్తున్నారు. దక్షిణాఫ్రికా వలసవీడనకు వ్యతిరేకంగా సౌత్ - వెస్ట్ ఆఫ్రికా పీపుల్స్ ఆర్గనైజేషన్ (స్వాపో) 1960 లో ఏర్పడింది. దీనికి అనుబంధంగా ఉన్న 'పీపుల్స్ లిబరేషన్ ఆర్మీ ఆఫ్ నమీబియా' (ప్లాన్) అనే గెరిల్లా సైన్యం దక్షిణాఫ్రికాకు వ్యతిరేకంగా అనేకసార్లు తిరుగుబాటుచేసింది. వలసవాద ప్రభుత్వం 'స్వాపో'పై నిషేధజ్జులు జారీ చేసి, పాశవిక దమనకాండను ప్రయోగించింది. అన్నిరకాల అణచివేతను ఎదుర్కొంటూనే

'స్వాపో' బలమైన శక్తిగా రూపొందింది. దేశ జనాభాలో సగభాగమైన (15 లక్షలు) ఒకాంబో ప్రజలు, ఇతర తెగల వారూ, స్వాపోకు పూర్తి మద్దతునిస్తున్నారు. స్వాపోను నమీబియా ప్రజల విముక్తికి కీలకశక్తిగా అన్నిదేశాలు గుర్తించాయి. స్వాపోనేత శామ్ నుజోమా ఇటీవల ఇండియా, తదితర దేశాల్లో పర్యటించినప్పుడు ఆయనకు లభించిన సాదరసత్కారాలు దీనికి తార్కాణం.

నమీబియా సహజవనరులను కొల్లగొడుతూ ప్రజలను పీడిస్తున్న దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వ చర్యలను అవడానికి 1974 నుంచి ఐరాస తీవ్రంగా కృషిచేసింది. ఈ కృషిలో భాగంగానే 1978 సెప్టెంబర్ 29న భద్రతామండలి 435 తీర్మానాన్ని ఆమోదించింది. దక్షిణాఫ్రికా నిరంకుశ అధికారయంత్రాంగం నమీబియానుంచి వైదొలగాలని, ఐక్యరాజ్యసమితి పర్యవేక్షణలో స్వేచ్ఛగా ఎన్నికలు జరిపించి నమీబియా ప్రజలకు అధికారం అప్పగించాలని ఈ తీర్మానంలోని సారాంశం. ఈ తీర్మానాన్ని దక్షిణ ఆఫ్రికా మొదట్లో అంగీకరించింది. కాని ఇటీవల అది అంగోలాలో ఉన్న క్యూబా సైన్యాలు వైదొలగాలని కొత్త అభ్యంతరాన్ని లేపదీసింది.

నమీబియా స్వాతంత్ర్యానికి, క్యూబా సైన్యం ఉపసంహరణకూ ముడిపెట్టకూడదని ఐక్యరాజ్య సమితి, అలీనేడ్యమ దేశాలు అభిప్రాయపడ్డాయి. కాని దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వం తన మంకుపట్టు వదలలేదు. అమెరికా, ఇంగ్లాండు దేశాలు దక్షిణాఫ్రికాను బలపరిచాయి. అంగోలానుంచి క్యూబా సైన్యం ఉపసంహరణకు అంగోలా, క్యూబా అంగీకరించడంతో దక్షిణాఫ్రికా ఇంకేమీ చెప్పలేక పోయింది. త్రిపాక్షిక ఒప్పందానికి దిగిరాక తప్పలేదు. ఏప్రిల్ 1న నమీబియాకు స్వాతంత్ర్యము ఇవ్వాలని, నవంబర్లో ఐరాస పర్యవేక్షణలో ఎన్నికలు నిర్వహించాలని, త్రిపాక్షిక ఒప్పందం నిబంధిస్తున్నది.

ప్రపంచ ప్రజల ఒత్తిడి కారణంగానే ఎట్టకేలకు దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వం నమీబియాను వదులుకోడానికి సిద్ధపడింది. శామ్ నుజోమా నాయకత్వంలోని స్వాపో గెరిల్లా పోరాట విజయంగా కూడా ఈ ఘటనను అభివర్ణించవచ్చు.

--యస్.జయ

శ వాల కు కూడా కులాలు

ఈ దేశంలో మనిషి పుట్టినప్పటి నుంచి, చనిపోయే వరకూ కులం ఉంటుంది. అంటరానితనం అంటే పెట్టుకొనే ఉంటుంది. ఆఖరికి శవాన్ని దహనం చేయటానికి తీసుకు వెళ్ళేదారిలో కూడా అంటరాని తనం అమలులోనే ఉంటుంది. మనుమ లందరూ సదానమే అని ఎందరో మహా త్ములు, ఎన్నో విశ్వుగా చెబుతూనే ఉన్నా, అంటరానితనం పాటించటం నేరమే కాదు పాపం కూడా అని ప్రభుత్వం ప్రచారం చేస్తున్నా ఈనాటికి కూడా ఒక అంటరాని కులం వాని శవం ఊరి మధ్య నుండి తీసుకు వెళ్ళకూడదని అజ్ఞాపిస్తున్నారంటే ఈ దేశం ఎక్కడికి ప్రయాణం చేస్తున్నదో అర్థం కావటం లేదు.

నిజామబాద్ జిల్లాలో 'ఎచ్చాల్ నడు కుడ' అనే గ్రామం ఉంది. అర్బూర్ పట్టణానికి 15కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉంటుంది. ఆ గ్రామంలో 'గురిడి కాపు' (కాపులలో ఒక తెగ అగ్ర కులం) కులానికి చెందిన వాళ్ళు ఎక్కువగా ఉంటారు. వెనుకబడిన కులాలు, పెద్దూర్ కులాలు ఉన్నారు. భూమి ఎక్కువగా కాపులకు చెంది ఉంటుంది. రాజకీయ అధికారం మొదటి నుంచి ఉన్నట్టుగానే ఇప్పటికీ కాపుల చేతుల్లో ఉన్నది.

అగ్రామానికి ఉన్నది ఒకే ఒక రోడ్డు. ఊరికి చివరలో పెద్దూర్లు కులాల వారుఉంటారు. బయటకు రావాలంటే ఊరి మధ్య నుంచి రావాలి. ఊరికి మొదట్లో ఒక వాగు వస్తుంది. పెద్దూర్లు కులాల వారు శవాని దహనం చేయాలంటే ఆ వాగు దగ్గరికు రావాలి. ఊరిలో నుంచి వాగు దగ్గరకు వెళ్ళాలి.

ఈ మధ్యలో పెద్దూర్లు కులానికి చెందిన ఒక వ్యక్తి మరణించాడు. చేలల్లో నిండా నీరు ఉన్నది శ్మశానంకు వెళ్ళటానికి దారి లేదు. శవాన్ని పూడ్చాలంటే ఊరి మధ్యలో ఉన్న రోడ్డు మీద నుంచి తీసుకు వెళ్ళాలి. మరోమార్గం లేదు. ఇంత వరకు ఎప్పుడూ ఊరి మధ్య నుంచి పెద్దూర్ కులాల శవం వెళ్లేలేదు. పెద్దలంతా కలిసి ఊరి పెద్దలనడిగారు భయం భయంగా. ఊరి పెద్దలు అందుకు ఒప్పుకోలేదు. పెద్దూర్లు కులాల యువకులు సాహసం చేశారు. శవాన్ని అడ్డగించాయి. శవాన్ని మోస్తున్నవారు కూడా శవాలవుతారని హెచ్చరించారు. గత్యంత

రం లేక దళితులు పోలీసు జోక్యంతో శవం ఊరి మధ్య నుంచి వెళ్ళింది. దానితో మండి పోయిన 'అగ్రకులాలు' రాత్రి దళితుల ఇళ్ల పై దాడి చేశారు. మగవాళ్ళు భయపడి పారి పోయారు. ఎవరూ దొరకక పోయే సరికి ఇళ్ల మీద పడి ధ్వంసం చేసివెళ్ళిపోయారు. భయంతో ఆడవాళ్ళు ఎదుస్తూ దణ్ణాలు పెడితే విడిచి పెట్టి వెళ్ళి పోయారు.

మగవాళ్ళు వక్క గ్రామంలో తలదాచుకొని మళ్ళీ పోలీసులకు ఫిర్యాదుచేశారు. పోలీసులు జోక్యం చేసుకొనికులాలలో పెద్దలను అరెస్టు చేశారు. తెలుగు దేశం రాజకీయ నాయకుడు వారిని విడిపించాలని జోక్యం చేసుకున్నా వీలుపడలేదు. బెయిలు మీద బయటకు వచ్చారు.

ఎప్పుడూ ఉపయోగించే ఎత్తుగడలాగానే అగ్ర కులాలు ఆ గ్రామంలో మాల-మాదిగల్లో తేడాలు పెట్టారు. ఒక రంటే మరొకరికి ద్వేషం కలిగేలా కుట్రపన్నారు దళితులుతా భయం భయంగా బ్రతుకుతున్నారు. ఊరిలో పోలీసుకావలా పెట్టారు.

ఆ తరువాత కొన్నిరోజులకు 'అంటరాని కులానికి' చెందిన మరొక వ్యక్తి మరణించాడు. ఈసారి గ్రామంలో పోలీసులున్నారు కాబట్టి ధైర్యం తెచ్చుకొని శవాన్ని ఊరిలో నుండి తీసుకువెళ్ళటానికి ప్రయత్నం చేశారు. అగ్ర కులస్థులు ఈసారి మరో ఎత్తుగడ చేశారు. మగవాళ్ళు అడ్డు పడితే పోలీసులు పట్టుకుంటారని ఆడవాళ్ళను ముందుకు నెట్టారు. శవాన్ని ఎత్తుకొని రోడ్డు మీదకు జనం వచ్చేసరికి రోడ్డుకి అడ్డుగా ఆడవాళ్ళు కూర్చున్నారు. శవాన్ని రోడ్డు మీదనుంచి తీసుకు వెళ్ళటానికి వీలేదని అభ్యంతరం పెట్టారు. పోలీసులు ఎంత చెప్పినా వినలేదు. ఆఖరికి పోలీసు అధికార్లు వచ్చి ఆడవాళ్ళను ఒప్పించటానికి ప్రయత్నం చేస్తే వారు వినకపోతే ఆఖరికి భయపెట్ట ఆడవాళ్ళను రోడ్ మీద నుంచి లేపి శవాన్ని శ్మశానానికి తీసుకువెళ్ళేట్టు చేశారు. మూడోసారి శవం తీసుకు వెళ్ళాలంటే అగ్రకులాలు ఎటువంటి ఎత్తుగడ అవలంబిస్తారో వేచి చూడాలి.

మొదటిసారి శవాన్ని తీసుకు వెళ్ళటానికి అడ్డం పెట్టినప్పుడు మాలవాళ్ళు మాదిగలకు అండగా నిలబడ లేదు. ఊరి

తోట ఉంటాము అన్నారు. చాలా విజయవంతంగా ఈ రెండు కులాలను విడదీశారు. రాజకీయ నాయకులు, తమ శవాన్ని తీసుకు వెళ్ళనియలేదని డప్పులు కొట్టడం ఆపేశారు మాదిగ వారు.

ఈ మధ్య కాలంలో ఒక మాల వ్యక్తి చనిపోవటం జరిగింది. పోని ఆ శవాన్ని మాత్రం తీసుకు వెళ్ళనిచ్చారా అంటే అదీ లేదు. అగ్రకులాల పక్కన ఉన్నా అంటరానితనం పాటించాలంటే రాజకీయాలు అడ్డంరావు. ఊరిలో నుంచి శవం తీసుకు వెళ్ళే 'మేం డప్పులు కొడతాం' అన్నారు. కాని వారికి ధైర్యం లేక పోయింది.

స్వతంత్రం వచ్చి నలభై రెండో ఏడు జరుగుతున్నది. చట్టాలు వచ్చాయి, పోలీసులున్నారు, న్యాయస్థానాలు ఉన్నాయి. రాజకీయనాయకుల ఉపన్యాసాలు ఉన్నాయి. అయినా ఈనాటికి కూడా ఒక అంటరాని కులానికి చెందిన వ్యక్తి శవాన్ని గ్రామం మధ్యలో నుంచి తీసుకు వెళ్ళటానికి వీలేదు. ఊరంతా మైలపడి పోతుంది. మనుమలకు మైల తీసివేయ వచ్చుగాని ఊరంతా మైల పడి పోతే ఎలాగ ప్రజలలో ఉన్న అజ్ఞానానికి తోడు రాజకీయ నాయకులు తమ ప్రయోజనాల కోసం, ఎన్నికలలో ఓట్ల కోసం ఈ భేదాలను పెంచుతూ ఉన్నారు.

కేంద్ర రాష్ట్ర అధికార్లు వెళ్ళారు ఆ ఊరికి. పోలీసులు ఇప్పటికీ కావలా ఉన్నారు. రేపు దళితుడు ఎవరైనా చనిపోతే ఎలాగ అనే ప్రశ్న అందరిలోనూ మెదులుతూ ఉన్నది. దళిత యువకులు తమ హక్కును నిరూపించు కోవడం కోసం దేనికైనా నిధిమే అంటున్నారు. రాజకీయ నాయకులు కుల ద్వేషాన్ని పెంచుతునే ఉన్నారు. సమస్య పరిష్కారానికి మరో శవం కోసం ఎదురు చూడలేమా! కాదు! సమస్యను శవం ఎలా పరిష్కరిస్తుంది? ఆనకట్టను కట్టడానికి మరోసారి ముంపు రానవసరంలేదు. జనంలో ఉన్న తేడాలు అరికట్టడానికి శవాలు రానవసరంలేదు. మనిషి సృష్టించిన ఈ అడ్డుగడల్ని కూలగొట్టడానికి సామాజిక చైతన్యాన్ని పెంపొందించి, అందరూ సమానమే అనే భావాన్ని ప్రజల్లో ప్రచారం చేసి ఆచరణలో నిరూపణ చేస్తే సమాజంలో కులం పోతుంది.

మణిపూర్ ప్రజల విజ్ఞప్తి

ఈశాన్యభారతదేశ ప్రజల, ముఖ్యంగా నాగప్రజల సమస్యలను వెలుగులోకి తీసుకురావాలని జాతీయ పత్రికల విలేఖరులకు కో ఆర్డినేటింగ్ కమిటీ ఆన్ ఓయి నమ్ ఇమ్యూ (సి.ఓ.సి.ఓ.ఐ.) సభ్యులమైన మేము ఒక విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాం. భారతదేశం స్వాతంత్ర్యం పొందిన నాటినుంచి మా ప్రజలు సైనిక పాలనలో జీవిస్తున్నారు. మాకు స్వాతంత్ర్యమంటే తీవ్రమైన సైనిక అణచివేత మాత్రమే. దేశంలో మా ప్రాంతం చాలా దూరంగా విసిరేసి నట్లు ఉన్న మాట నిజమే. ఇక్కడి విభిన్న సంప్రదాయాల కారణంగా మా ప్రజల గురించి తెలుసుకోవడం చాలా కష్టం. మీరు సైనికబలగాల తోడ్పాటుతో మా దగ్గరకు వస్తే, మా ప్రజల గురించి, మా సమస్యల గురించి తెలుసుకోలేరు. మరి ముఖ్యంగా సైనిక పాలన కింద బ్రతుకెంత భయంకరంగా ఉంటుందో మీరెప్పుడూ తెలుసుకోలేరు.

ఈశాన్య ప్రాంతంలో తిరుగుబాటును అణచి వేయడానికి భారత ప్రభుత్వం సైనికబలగాలకు పూర్తి అధికారాలు ఇచ్చింది. ఈ సమస్య రాజకీయ సంప్రదింపుల ద్వారా మాత్రమే పరిష్కారం అవుతుంది. కానీ సైనిక జోక్యం ద్వారా కాదు.

భారత ప్రభుత్వం తిరుగుబాటు దారులను అణచి వేయడానికి కే గాక, మా ప్రజలను కూడా అణచి వేయడానికి సైనిక బలగాలను ఉపయోగిస్తున్నది. స్వతంత్ర భారత సైనిక బలగాలు నాగా, మిజో గ్రామాలపై బాంబుల వర్షం కురిపించడాన్ని మేము చూశాం. అనేక సార్లు గ్రామాలు తగల బడిపోవడం చూశాం. చర్చి, గురు పీఠాలలో మా చెల్లెళ్ళను మానభంగం చేయడం చూశాం. మత గురువుల్ని సజీవంగా దహనం చేయడం చూశాం. మేము ఈ భయంకర దృశ్యాలను చూస్తున్నప్పుడు పత్రికలు ఎక్కడ ఉన్నాయి?

మా అంతట మేమే సంఘటితమై పౌరహక్కుల కోసం మేము పోరాడుతున్నప్పుడు, చాలా మంది విలేఖరులు మాకు మద్దతు ఇచ్చారు. మొత్తంమీద పత్రికలు మమ్మల్ని 'అటవికులుగా', 'శత్రువులుగా', 'అనాగరికులుగా' చిత్రిస్తున్నాయి. కానీ సైనిక బలగాల నగ్న పైశాచికత్వం మాత్రం వీటికి కనిపించ లేదు.

ఇటీవలి సంవత్సరాలలో, మణిపూర్, సేనాపతి జిల్లా ప్రజలు కిరాతకమైన అణచివేత నీడల్లో జీవిస్తున్నారు. 1987 జూలై 9న ఓయినమ్ గ్రామంలోని అస్సాం రైఫిల్స్ శిబిరం మీద దాడి జరిగినప్పటి నుంచి ఈ పరిస్థితి మొదలయ్యింది. ఆ వెంటనే అస్సాం రైఫిల్స్ ఓయినమ్ గ్రామ ప్రజలపై, చుట్టుపక్కల గ్రామాలపై స్వైర విహారం చేసింది. నేటికీ ఈ భయోత్పాతం కొనసాగుతూనే ఉంది.

కొన్ని వాస్తవాలు పత్రికల ద్వారా వెలుగులోకి వచ్చిన మాట నిజమే. కానీ, వార్తాపత్రికలపై అస్సాం రైఫిల్స్ ఒత్తిడి తీసుకువచ్చి, గత సంవత్సరం ఒక విలేఖరుల బృందాన్ని ఓయినమ్ గ్రామానికి తీసుకువచ్చింది. మా ప్రజల్ని బలవంతంగా అడించారు. మా స్త్రీలను పాదించారు. మా

సాక్షుల కథనాన్ని ఇంఫాల్ సెషన్స్ కోర్టులో రికార్డు చేయాలని హైకోర్టు ఆదేశించింది. ఈ సంఘం 1988, ఆగస్టు 22 నుంచి సాక్షుల్ని ప్రవేశపెడుతూనే ఉంది. ఇది చాల కష్టమైన పని.

గ్రామస్థులు కోర్టులో సాక్ష్యం ఇస్తున్నప్పుడు సైనిక దుస్తులతో అస్సాం రైఫిల్స్ అధికారులు, సాయుధులైన సైనికులు కోర్టు కాంపౌండు లోనే కూర్చోని ఉంటారు. వీరు సాక్షులను వేధించారు. భయపెట్టారు. ఒక ముఖ్యసాక్షి, కొంగిడియోఖుమన్ గ్రామ సెక్రటరీ, ఎన్. సేఖ్ ఐదు మంది గ్రామస్థులను చిత్రహింసలు పెట్టి చంపడం చూశాడు. ఇతన్ని కోర్టు ఆవరణబయట అబద్ధపు ఆరోపణలతో అరెస్టు చేశారు. మరొక సాక్షి కొడయేమతగురువు హెచ్.పీటర్ ను అస్సాం రైఫిల్స్, రాత్రిపూట

ప్రజల బలవంతపు నవ్వులవెనుక ఉన్న బాధల్ని, భయాల్ని, గాయాల్ని ఏ ఒక్క విలేఖరి చూడలేకపోయారు.

సేనాపతి జిల్లాలోని ప్రజలపై జరిగిన అత్యాచారాల గురించి గౌహతి హైకోర్టులో మానవ హక్కుల నాగా ప్రజా ఉద్యమం ఒక పిటిషన్ వేసింది. ఇప్పటికీ కేసు పెండింగు లోనే ఉంది. 'మతంమీద గట్టినమ్మకం' కలిగినవాడు, పండ్లు మాత్రమే తినే వాడు అయిన జనరల్ క్రుకుట్టి అత్యాచారాలు జరిపాడంటే నమ్మ శక్యంగా లేదని విలేఖరులు రాశారు. 'మానవ హక్కుల నాగా ప్రజా ఉద్యమం'

చర్చిలోనే అరెస్టుచేశారు. మరొకరు లియాయిఖులెన్ గ్రామ సెక్రటరీ ఖే.భోలును కూడా పీటర్ తోపాటు అరెస్టు చేశారు. వీరిద్దరినీ అరెస్టుచేసింది, అస్సాం రైఫిల్స్ కానీ, పోలీసులు కాదు. వీరిని చట్ట ప్రకారం పోలీసులకు అప్పగించాల్సి ఉన్నప్పటికీ ఇంతవరకు ఆపని చేయలేదు.

'మానవ హక్కుల నాగా ప్రజా ఉద్యమం' న్యాయవాది నందితా హక్సర్ ఈ అరెస్టులను సెషన్స్ కోర్టు దృష్టికి తెచ్చారు. ఈమెకు వ్యతిరేకంగా సైన్యాన్ని ఉపయోగిస్తానని అస్సాం రైఫిల్స్ న్యాయ

అస్సాం రైఫిల్స్ కి రాతకాలు

అస్సాం రైఫిల్స్ ఒక్క నాగాలాండ్ లోనే కాదు అత్యాచారాలు జరిపింది, అది ఉన్న ప్రతిరాష్ట్రంలో మిజోరం, త్రిపుర, అస్సాం, నాగాలాండ్ లలో అమాయక ప్రజలపై దాడులు చేసి హింసిస్తున్నది. అస్సాం రైఫిల్స్ అంటే అత్యాచారాలు జరిపే సైన్యంగా పేరు తెచ్చుకుంది.

ఈశాన్య భారతంలో అస్సాంరైఫిల్స్ కు 150 ఏళ్ల చరిత్ర ఉంది. 1838 లో భారత సరిహద్దురక్షణ కోసమని బ్రిటిషు వలసపాలకులు అస్సాం రైఫిల్స్ ను ఏర్పరిచారు. బ్రిటిషు పాలనాటి అవశేషాలన్నీ మనకు గుదిబండలు అయినాయనడానికి అస్సాం రైఫిల్స్ మంచి ఉదాహరణ. స్వాతంత్ర్యం నాటికి 5 బెటాలియన్లు కలిగివున్న అస్సాం రైఫిల్స్, నేడు 22 బెటాలియన్లు పెరిగింది. సరిహద్దు రక్షణ బాధ్యతలు చూసుకోవాల్సిన అస్సాం రైఫిల్స్, ఈశాన్య ప్రాంతంలో గిరిజన ప్రజాజీవనంలో అనవసరంగా జోక్యం చేసుకుంటూ అక్కడ ఆశాంతి సృష్టిస్తోందని దానిపై విమర్శలున్నాయి.

త్రిపురలోని ఉజ్జు మైదాన్ అనే గిరిజన గూడెంలోని 25 మంది స్త్రీలపై అస్సాం రైఫిల్స్ కు చెందిన 27వ బెటాలియన్ జవాన్లు మూకుమ్మడిగా అత్యాచారం జరిపారు. అస్సాం రైఫిల్స్ మే 31, జూన్ 1, 2 తేదీల్లో వరుసగా మూడురోజులు గూడెం మీద దాడి చేశారు. మగ వారిని గూడెం నుంచి వెళ్ళగొట్టి స్త్రీలపై అత్యాచారం జరిపారు. అత్యాచారానికి గురైనవారిలో 12 ఏళ్ళ అమ్మాయిలు, యువతులు, మధ్యవయస్కుస్త్రీలు ఉన్నారు. విల్లల ఎదురుగానే తల్లుల్ని మానభంగంచేశారు. ఈ ఘటనపై త్రిపురప్రతిపక్షాలు “ఇవి కేంద్ర ప్రభుత్వ గూండాలు జరిపిన అత్యాచారమని” ఖండించాయి.

ఈశాన్య ప్రాంతప్రజలు చాలాకాలంగా కేంద్ర ప్రభుత్వ విధానాలకు వ్యతిరేకంగా పోరాడుతున్నారు. తమ సమస్యల

పరిష్కారంకోసం ఉద్యమిస్తున్నారు. ఈశాన్య రాష్ట్రంలో తిష్టవేసిన అస్సాంరైఫిల్స్ ప్రజా ఉద్యమాల్ని అణచడంలో ‘తన వంతు కర్తవ్యాన్ని’ నిర్వహిస్తున్నది. ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే ఈశాన్య రాష్ట్రాల్లో అస్సాంరైఫిల్స్ దే రాజ్యం. ప్రజల్లో పూర్తిగా అపఖ్యాతి పాలయింది. ప్రజల ఒత్తిడితో హోంమంత్రిత్వశాఖ కొన్ని ప్రాంతాలనుంచి అస్సాం రైఫిల్స్ ను తొలగించి వేసింది. మణిపూర్ రాష్ట్రంలో అస్సాంరైఫిల్స్ జరుపుతున్న హింసాత్మక దౌర్జన్యకాండను దేశంలోని పౌరహక్కుల సంఘాలే గాక, ఆమ్నెస్టీ ఇంటర్నేషనల్ కూడా ఖండించింది.

మిజోరంలోని ఐజ్యల్ గ్రామంపై అర్ధరాత్రి అస్సాం రైఫిల్స్ కు చెందిన 22 బెటాలియన్ గత సంవత్సరం మార్చి 30 న దాడిచేసింది. ఈ ఘటనమీద విచారణ జరిపించి, వెంటనే అస్సాం రైఫిల్స్ ను రాష్ట్రం నుంచి వైదొలగించాలని మిజోరం ముఖ్యమంత్రి లాల్ డెంగా కేంద్రాన్ని డిమాండ్ చేశారు.

కొన్ని ఏళ్ల క్రితం లాల్ డెంగా నాయకత్వంలో మిజోరం స్వాతంత్ర్యం కోసం తిరుగుబాటు జరిగింది. అస్సాంరైఫిల్స్ తిరుగుబాటును అణచడానికి తిరుగుబాటు దారులపై దాడులు సాగించింది. ఒకసారి అస్సాం రైఫిల్స్ చేసిన దాడినుంచి లాల్ డెంగా చాకచక్యంగా తప్పించుకోగలిగారు కాని, ఆయన అనుచరులు కొందరు, కాల్యుల్లో మరణించారు. కొందరు అస్సాంరైఫిల్స్ కు పట్టుబడ్డారు.

ఈశాన్యప్రాంతంలోని అమాయక ప్రజలు అనేకమంది అస్సాం రైఫిల్స్ కి రాతకాలను అనుభవిస్తూనే ఉన్నారు.

ఈశాన్య ప్రాంతాలనుంచి అస్సాం రైఫిల్స్ ను వైదొలగించాలని దేశవ్యాప్తంగా ప్రజలు, పౌరహక్కుల సంఘాలు, కేంద్ర ప్రభుత్వాన్ని డిమాండ్ చేస్తున్నాయి.

వాది టి.భువన్ సింగ్ ఆమెతోనే చెప్పాడు. ఈ విషయం సెప్టెంబర్ కోర్టులో 1988, డిసెంబర్ 19 న రికార్డు అయింది.

అదే రోజు, మరొక సాక్షి ‘నగము’ గ్రామ స్కూలు డీచరు టి.హెచ్. స్టీఫెన్ ను అస్సాంరైఫిల్స్ మరోసారి అరెస్టు చేసింది. ఈయన్ని కూడా పోలీసులకు అప్పగించలేదు. అస్సాం రైఫిల్స్ ఈయన్ని చట్టవిరుద్ధంగా నిర్బంధించడమేగాక కరెంటు షాకు ఇచ్చింది.

ఈ విషయాన్ని కోర్టుదృష్టికి తీసుకువచ్చాక, 1988, డిసెంబర్ 22 న

ఈయన్ని పోలీసులకు అప్పగించారు. ప్రస్తుతం టెర్రరిస్టుచట్టం కింద జైలులో ఉంచారు. ఈ స్కూలు డీచరు ‘అపరేషన్ బ్లూబర్డ్’ సమయంలో కూడా క్రూరమైన చిత్రహింసలకు గురయ్యారు.

క్రిస్టమస్ రోజున అస్సాంరైఫిల్స్ మా ప్రజలకు శుభాకాంక్షలు తెలుపుతూ తమ ‘చర్యలను’ నిలిపివేస్తున్నట్టు మాట ఇచ్చింది. కాని క్రిస్టమస్ పండుగ రోజున ఇండిపెండెంట్ ఎం.ఎల్.ఎ. బెంజమిన్ బని, తన కుటుంబంతో ఓయినమ్ కు

వెళుతూ ఉంటే, అస్సాం రైఫిల్స్ వారిని అడ్డగించి, అక్కడికి వెళ్ళనియలేదు. మామతానికి చెందిన పండుగల్ని జరుపుకునే హక్కుకూడా మా ప్రజలకు లేదా?

ఇన్ని జరుగుతున్నా జాతీయ ప్రచార సాధనాలు నిశ్శబ్దంగా ఉంటున్నాయి. అస్సాం రైఫిల్స్ పర్యవేక్షణలో ఢిల్లీ విలేఖరుల బృందం సేనాపతి జిల్లాకు వెళ్ళిందని తెలిసి మాకు బాధ కలిగింది.

అలాంటి పర్యటనల్ని ఏర్పాటు చేయడం మాశక్తికి మించింది. కాని జాతీయ ప్రచార సాధనాలు విలేఖరుల పర్యటనల్ని ఏర్పాటు చేసి, వ్యయం భరిస్తే, వాస్తవాలు వెలుగులోకి రాగలవు.

సాయుధ బలగాలంటే మామూలుగా మాకు వ్యతిరేకత లేదు. కాని అస్సాం రైఫిల్స్ చాల అపఖ్యాతి పాలయింది. త్రిపుర, మిజోరం, నాగాలాండ్ ల నుంచి వీరిని బయటకు పంపివేశారు. వారిపై ఎన్నో ఆరోపణలు ఉన్నా, సేనాపతి జిల్లాలో వారిని అనుమతించారు. మా ప్రజలపై ఎన్నో కిరాతకాలు జరపడమే గాక, ఓయినం పోస్టుపై అజ్ఞాత వాసుల దాడికి అవకాశం ఇచ్చారు. ఆ దాడి వట్టవగలు జరిగింది. ఆయుధాలన్నీ ఒక్కచోట ఉంచి, అజ్ఞాత వాసుల పనిని సులభతరం చేశారు. ఆ సమయంలో అక్కడ ఒక్క అధికారి కూడా లేడు. ఎందుకని 21 వ అస్సాం రైఫిల్స్ కు చెందిన ఒక్క అధికారిని కూడా ఇంతవరకు కోర్టు మార్షల్ చేయలేదు.

మా ప్రజల గురించి తెలుసు కోటానికీ, మా అనుభవాల్ని పంచుకోటానికీ, మా ప్రాంతాలకు రావాలని జాతీయ ప్రచార సాధనాలకు, విలేఖరులకు, ఇతర ప్రచార సాధనాల ప్రజలకు మేము విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాం. సైనిక అణచివేత అంటే ఏమిటో ప్రజల దృక్పథం నుంచి చూస్తే మీకు అర్థం అవుతుంది. మీరు మా గ్రామాలకు వస్తే అస్సాంరైఫిల్స్ లాగా మీకు సౌకర్యాలు కల్పించలేక పోవచ్చు. కాని మా ఆతిథ్యంలో లోపం ఉండదు. ఇదే మా విజ్ఞప్తి.

-- పెల్లి చరా, కన్వీనర్ కొఆర్డినేటింగ్ కమిటీ ఆన్ ఓయినమ్ ఇష్యూ.

- కమిటీ లోని సంఘాలు: 1) నాగా పీపుల్స్ మూవ్మెంట్ ఫర్ హ్యూమన్ రైట్స్. 2) ఆల్ నాగా స్టూడెంట్స్ అసోసియేషన్, మణిపూర్. 3) మణిపూర్ బాప్టిస్ట్ కన్వెన్షన్ ఉమెన్స్ యూనియన్. 4) యునైటెడ్ నాగా కౌన్సిల్, మణిపూర్.

(మెయిన్ స్ట్రీమ్, జనవరి, 21 సౌజన్యంతో.)

ధ్వంస రచన

నగరానికి పాలిమెరలో వున్న కోటిపల్లిలో కోటిశ్యురలైన బ్రహ్మనంద రావు గారు కోటి రూపాయలు తగలపెట్టి ఇల్లు కడుతున్నారని తెలిసి ఊళ్ళ వున్న కూలీనాలీ జనమంతా ఎగిరి గంతేశారు. ఎంతలేదన్నా ఆ ఇల్లు ఢిల్లీ కోటంత అవుతుందని, ఇహ తమ రోజుకూలీకి దిగులేదని మురిసిపోయారు. చుట్టుపక్కల ఉన్న కూలీలంతా తరలివెళ్ళి కోటిపల్లిలోని బ్రహ్మనంద రావు గారి బంజరుభూముల్లో నెలకింతని, గుడిసెకింత చొప్పున అద్దె మాట్లాడుకొని గుడిసెలు వేసుకున్నారు.

కోటిపల్లిలో తన తాతగారి పేరిట మెడికల్ కాలేజీ కట్టడానికి ఉచితంగా స్థలం ఇచ్చారు. దీంతో కోటిపల్లికి నిదీబస్సులు వడ్డాయి. ఒక వేపున మెడికల్ కాలేజీ నిర్మాణం, మరొక వేపు బ్రహ్మనందరావుగారి భవన నిర్మాణం, రెండూ శరవేగంతో సాగుతున్నాయి.

విసుగు, విరామం లేకుండా ఇసుకలారీలు, ఇటుకలారీలు, ఇసుములారీలు, సిమెంటులారీలు నిరంతరం కోటిపల్లి రోడ్డు మీద తిరగసాగాయి. పట్నానికి కోటిపల్లికి మధ్యన సరిహద్దులు క్రమంగా చెరిగిపోతున్నాయి.

ఇట్లా మెడికల్ కాలేజీ పూర్తయ్యేనాటికి కోటిపల్లిలో తనకున్న వందలాది ఎకరాల భూముల్ని ప్లాట్లుచేసి అమ్మితే ఎంత లేదన్నా గజం వెయ్యిరూపాయల కమ్ముతుందనుకొంటున్నారు బ్రహ్మనందరావు గారు.

కూలీకేసం కోటిపల్లికి వచ్చిన శివయ్య తనకొక శిల్పంచెక్కడానికి అవకాశం వస్తే బాగుండునని ఆశపడ్డాడు. శివయ్యకి నలభయ్యేళ్ళ వయస్సుంటుంది. రాతి నించి మల చినట్లుగా దృఢంగా వుంటాడతను. అతను పుట్టింది వడ్డెర కుటుంబంలో అయినప్పటికీ అతని తాతల, తండ్రుల శ్రమఫలితం అతనిలో కళ అయి వెల్లివిరిసింది. చిన్నప్పటి నుంచి అతనికి శిల్పాలు చెక్కడం అలవాటైంది. అయినా ఎవరూ అతన్ని పిలిచి శిల్పం చెక్కించుకొన్న వాళ్ళు లేరు. శిల్పకళకి ఆదరణలేని ఈ రోజుల్లో శిల్ప కళ మీద ఆధారపడి జీవించలేక శివయ్య వడ్డెరపని చేసుకొని బ్రతుకుతెరువు సాగిస్తూ వచ్చాడు.

మామూలుగా మిగతా కూలీనాలీ జనల్లో వచ్చి బ్రహ్మనంద రావు గారి ఇంటి పనుల్లో రాళ్ళు కొట్టేపని చేపట్టాడు శివయ్య.

కూలీల సౌకర్యార్థం కోటిపల్లిలో కిరాణా కొట్లా, కిళ్ళి కొట్లా, సారా

కొట్లా వెలిశాయి. ఇవ్వన్నీ కూలీల ఆదాయాల్లో కోతకోస్తూ కూటికి గతలేని కూలీలుగానే చేశాయి. అయితే బ్రతుకులో ఎప్పుడో పెనుమార్పు వస్తే తప్ప ఈ బ్రతుకు బ్రతకడంలో ఆర్థం లేదనుకున్న కూలీలు, అలాంటి పెనుమార్పు వస్తుందోస్తుందని విశ్వసించడానికి గాను భగవంతుడుండాలని కోరుకున్నారు.

వాళ్ళ విశ్వాసానికి రూపు దిద్దినట్లుగా శివయ్య పావుకారు ఎదిగెదిగి రాక్షసుడంత వాడై, తరువాత, వాడికుండే చిరుబొజ్జలాంటి చిన్న కొండని తొలచి అంజనేయ స్వామి విగ్రహం చెక్కాడు. అంతే ఆ విగ్రహందగ్గరికి జనం తిర్రంలా కదిలి వచ్చారు. రోజు రోజుకి అంజనేయ స్వామి పలుకుబడి పెరిగిపోతూ వచ్చింది.

ఈ విషయం ఆ నేటా ఆ నేటా బడి చివరకు బ్రహ్మనంద రావుగారి చెవినబడింది. అదేమిటో చూద్దామని ఆయన సతినమేతంగా తరలి వచ్చాడు. తిరా విగ్రహం చూడగానే, అక్కడ అంజనేయస్వామి ప్రత్యక్షమైనట్లు ఫీలయి, రెండు చేతులూ జోడించి దండం పెట్టాడు. "ఎంత సజీవంగా ఉందండీ" అంది ఆయనభార్య భక్తితో దండం పెడుతూ. బ్రహ్మనందరావుగారు భక్తిభావాన్ని విడవకుండా అరమోద్యుకన్నులతో "ఎవరు చెక్కారీ విగ్రహాన్ని" అని అడిగారు.

అప్పుడంతా శివయ్యపేరు చెప్పారు. ఆ వెంటనే శివయ్యని పిల్చుకొచ్చారు.

"ఏదో అందరూ అడుగుతుంటే ఈ విగ్రహం చెక్కానండీ" అని సంజాయిషీ యిచ్చుకొన్నాడు శివయ్య.

బ్రహ్మనందరావుగారు ఏమీ మాట్లాడలేదు, "మనం కూడా కొత్త ఇంట్లో పెట్టుకోవడానికి ఒక విగ్రహం చెక్కించుకొందామండీ" అని మురిపెంగా అడిగిందాతని భార్య. భార్య మురిపెం కాదనలేదు బ్రహ్మనందరావుగారు "నీకు రోజూ కూలీ ఇస్తాము, ఒక అందమైన అమ్మాయి విగ్రహం చెక్కివ్వ. విగ్రహానికవసరమైన రాయి మా పొలాల్లో వున్న ఏ కొండ నుంచైనా తొలచి తీసుకో," అన్నారు.

"చిత్తమండీ... అలాగే" అన్నాడు శివయ్య అనందంగా.

"అన్నట్లు విగ్రహం చెక్కడం, మాయిల్లు పూర్తయి గృహ ప్రవేశం చేసేనాటికి పూర్తి చేసేయ్యాలి". అన్నారు బ్రహ్మనందరావుగారు.

ఇల్లు పూర్తవడానికి ఎంత లేదన్నా రెండు సంవత్సరాలు పడుతుంది. సంతోషంగా ఏమీ మాట్లాడలేక అలాగే నన్నట్లుగా తల ఊపాడు శివయ్య.

శివయ్యకి రాకరాక ఇలా అవకాశము వచ్చింది. అతను రాత్రింబవళ్ళు కష్టపడి చెక్కుతున్నాడు.

అతను చెక్కుతున్న విగ్రహం స్నానం చేసి వంటకి తడిగుడ్డ చుట్టుకొన్న స్త్రీది. సన్నని నూలుపోగు లాంటి ఆ గుడ్డ తడిసి ఆ స్త్రీ అవయవాలన్నీ స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. విగ్రహంలో అవయవాల వెంపుసాంపుల్ని శివయ్య మహాద్యుతంగా చెక్కాడు.

వెంటే మీద సన్నటి బట్ట చుట్టుకొన్నట్లుగా భ్రమ కల్పించాడు. వంటి మీద జారి పడపోతున్నట్లుగా నీటిచుక్కల్ని కూడా చెక్కాడు.

శిరోజాలు చెక్కుతున్నాడు శివయ్య. అర్ధరాత్రి దాటి పోయింది. "టిక్... టిక్... టిక్" మంటూ అతను చేస్తున్న చప్పుడు తప్ప అంతా నిశ్శబ్దంగా వుంది. రాత్రుళ్ళు మిణుకుమిణుకు మంటూ వెందినక్షత్రాల వలే శిల్పం చెక్కుతూ టిక్ టిక్ మంటూ ఇతనుచేసే చప్పుళ్ళు లయబద్ధమైన సంగీతమై ఆ ప్రాంతంలో నివసించే వారిహృదయాల్ని వెల్లడిస్తున్నాయి.

మొహానికి పట్టిన చెమట తుడుచుకుంటూ విగ్రహం ముందుకొచ్చాడతను.

విగ్రహం మొహంలోకి తీక్షణంగా చూశాడు. అతని గుండెల్లో ఏదో కలుక్కుమంది.

ముక్కు, నోరు, కళ్ళు, చెవులూ అన్ని తీర్చిదిద్దినట్లుగా చెక్కాడతను. కానీ ఆ విగ్రహంలో అతనికే తెలియని లోపమేదో అతనికి గోచరిస్తోంది. అదేమిటో అతను ఎంతకీ తేల్చుకోలేక పోతున్నాడు. అయితే చూసినవాళ్ళు మాత్రం బొమ్మ చాలా బాగా వస్తున్నదని అంటున్నారు.

ఎందుకనే గానీ విగ్రహం కనుబొమ్మలు సరిచెయ్యాలను కొన్నాడతను. అలా చేస్తే ఆ విగ్రహంలో లోపం లేకుండా పోవచ్చునని ఆశించాడు.

ఉలి సర్దుకొని అతె జాగ్రత్తగా సుత్తితో కనుబొమ్మలు తీర్చిదిద్దసాగాడు. అతనిచేతులు వణుకుతున్నాయి. చేతుల్లోని ఉలిని, సుత్తిని గట్టిగా పట్టుకొని చెక్కడానికి ప్రయత్నించాడు. అయినా ఫలితం లేకపోయింది. "చీ" అని అతన్నతనే చీదరించుకొని పని మానేసి కూర్చున్నాడు.

అరోజు సాయంత్రమే శివయ్య గారి మార్కుకి అలా వికారుగా కొత్తగా కడుతున్న బ్రహ్మానంద రావుగారి ఇంటివేపు కెళ్ళాడు. పునాదులు తవ్వడం మొదలుపెట్టినప్పుడు నాటిన మొక్కలు ఇప్పుడు చెట్లైపోయాయి. కాంపౌండ్ వాల్ చుట్టూ అశోక వృక్షాలూ, కాంపౌండ్లో రకరకాల క్రోటన్ చెట్లూ, పూల మొక్కలూ, నిరంతరం నీరు విరజిముకుతున్న ఫౌంటెన్ చూడముచ్చటగా వున్నాయి. ఇప్పుడు చూసిన వారికెవరికైనా సరే ఈ ఇంటి కోసం తోట పెంచారనిపించదు. తోట మధ్యన ఇల్లు కడుతున్నారనిపిస్తుంది.

ఎంత... ఇంకో సంవత్సరంలో ఇల్లు పూర్తవుతుంది. ఇంకా తన విగ్రహం చెక్కడం పూర్తిచెయ్యలేదు. ఇప్పుడు చెక్కుతున్న విగ్రహం తనకి నచ్చడం లేదు. మరొక విగ్రహం చెక్కాల్సి వస్తుందేమో అదైనా తనకి నచ్చుతుందన్న నమ్మకమేమిటి ?

నిలువునా ఒణికిపోయాడతను. రాకరాక వచ్చిన అవకాశం ఇలా చేజారిపోతే ఇక తనకి జన్మలో విగ్రహాలు చెక్కే అవకాశం రాదేమోనని భయపడ్డాడు. అంతే హడావుడిగా ఇంటికివచ్చి తిరిగి విగ్రహం చెక్కడంలో లీనమయ్యాడు. ఈ భయం అతనిలో అలాగే నిలబడిపోవటం వల్ల అప్పుడప్పుడు అతనిశరీరం అతని స్వాధీనం తప్పుతోంది.

మనస్సు కూడగట్టుకొనిద్దైర్యంగా వుండాలని ప్రయత్నిస్తున్నాడు శివయ్య. ఇంతలో అతని ఎనిమిదేళ్ళకూతురు నిద్రనించిలేచింది పక్కన పడుక్కున్న తల్లి వుందో లేదో చూసుకుంది. మంచంకిందనుంచి నీరు తీసుకొని తాగి మళ్ళీ నిద్ర కుప్పకమించింది. రోజూ మామూలుగా రాత్రింబవళ్ళూ శ్రమించే తండ్రి ఇవాళ విశ్రమించడం ఆ పాపాయి హృదయపు అట్టడుగుపొరల్లో ఏదో ఒక రకమైన అభద్రతని కల్పించింది. అణగారిన జ్ఞాపకాలుగా మిగిలిన తండ్రికి పని దొరకని రోజులూ, అప్పుడు తింటానికి ఇంట్లో ఏమీ లేకపోవడమూ, రోజుల తరబడి పస్తులుండడమూ భయంకరమైన పీడకలలయ్యాయి. వివనగులై ఆ పాపాయిని చుట్టుకొన్నాయి. పెను తుపానులై ఆ పాపాయిని నిలుపునా ముంచేసాయి. ఉప్పెనలై వెంటాడాయి. భూకంపాలై కబళించాయి.

పాపాయి భయంతో ఎదుస్తూ లేచిపోయింది. "ఎమ్మా! ఏమైంది" అంటూ శివయ్య లేచి వెళ్ళి ఆ పాపని ఎత్తుకొన్నాడు.

"ఏమైంది" అంటూ కంగారుగా లేచి పోయిందతనిభార్య కూడా.

పాప ఎదువు మానలేదు "ఏమైనా పీడకలాచ్చిందమ్మా" అని అడిగాడు శివయ్య పాపని జోక్యంకూడా...

అతని చేతిలోంచి పాపని తీసుకొందతని భార్య.

"అయిపోయిందా పని" అని అడిగింది.

"కాలేదు"

భారంగా నిట్టూర్చిందావిడ.

"పాపని పడుకోబెట్టు" అని చెప్పి తిరిగి వచ్చి పనిలో పడ్డాడు శివయ్య.

"టిక్... టిక్... టిక్" మంటూ అతను విగ్రహం చెక్కుతూ సృష్టించిన శబ్దం ఆ పాపకి జోలపాటై నిద్రబుచ్చింది.

అలా అతను ఆ రాతంతా చెక్కాడు. తెల్లారే సరికి విగ్రహం చెక్కడం పూర్తయింది. భార్యని లేపి తీసుకువచ్చి పక్క గుడిసెలో వాళ్ళని పిలిచి, విగ్రహాన్ని నిలబెట్టి బయటకు తీసుకొచ్చారు.

విగ్రహాన్ని తుడిచి శుభ్రం చేసి, ఒక సారి దానికేసి సంతృప్తిగా చూసుకొన్నాడు.

అంతే నీరుగారిపోయాడు. అతను ఎంత సంస్కరించినా ఆ విగ్రహంలో ఏదో లోపం కనిపిస్తోంది. ఈ విషయం శివయ్యకొకడికి తప్ప మరెవరికీ అనిపించడం లేదు. శివయ్యభార్య విగ్రహం చూసి " ఎంత బాగా చెక్కారండీ" అంది మెచ్చుకోలుగా.

విగ్రహం నచ్చకపోవడం తన దృష్టిలో పమేమోననుకొని చుట్టుపక్కల వాళ్ళందరినీ పిల్చి విగ్రహం చూపించాడు.

శిల్పం చెక్కడంలో శివయ్యకున్న నైపుణ్యంచూసి చుట్టుపక్కల వాళ్ళంతా అవాక్కయిపోయారు.

"చాలా బావుంది.. శివయ్యా" అన్నాడు పెద్దయ్య.

"ఉత్త బాగుండడమేమిటి, ఇట్లాంటి ఆడ దాన్ని తప్ప ఇంకొక ఆడదాని కేసి చూడకూడదనిపిస్తోంది" అన్నాడు ఇంకొకతను.

"చాలే సంబరం, నిన్ను కట్టుకున్న ఆడదే ఎందుకు కట్టు కున్నానురా భగవంతుడా అని ఎదుస్తుంటే, నీ మొఖానికి ఇంకొక ఆడది కూడాను" అని కసురుకుందతని భార్య. అంతా నవ్వుకొన్నారు.

"చెక్కడం పూర్తయిపోయినట్లైనా" అని అడిగాడు ముసలయ్య.

"ఇంకా కొన్ని మెరుగులు దిద్దాలి." అని చెప్పాడు శివయ్య.

"పట్నంలో డబ్బున్నవాళ్ళందరి కళ్ళూ కోటిపల్లిమీద పడ్డాయి. ఇంక నీకు చేతినిండా పనే శివయ్యా!" అని భరోసా ఇచ్చారు ఇరుగుపొరుగు.

అందరూ విగ్రహాన్ని మెచ్చుకున్నారు శివయ్య లోలోపల చాలా సంతోషించాడు. అందరూ వెళ్లగానే ఆ విగ్రహం కేసి చూసి తిరిగి నీరుకారిపోయాడు.

లాభం లేదు. ఇంకొక విగ్రహం చెక్కాల్సిందే ననుకున్నాడు. విగ్రహంలో వున్న లోపం ఏమిటో తెలుసుకోకుండానే మరో విగ్రహం ఎట్లా చెక్కడం అన్న ఆలోచనలో పడ్డాడు. అలా ఆలోచించగా ఆలోచించగా... ఇంత కాలం అతను పడ్డ శ్రమ వృధాపోతుందేమోననిపించి అతనికి దుఃఖం వచ్చింది. అతని కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి.

స్నానానికి విలవడానికి వచ్చినతని భార్య అతన్ని చూడగానే "ఏమైందండీ" అని అడిగింది కంగారుగా...

"ఏం లేదు ఏం లేదు" అన్నాడతను, కన్నీళ్ళు తుడుచుకుంటూ.

"మీకు ఈ విగ్రహం నచ్చనంతమాత్రాన ఎందుకుబాధపడతారు. ఊరుకోండి, స్నానంచేసి కాస్తేపు అలా వెళ్ళిరండి. ఇవాళ కాకపోతే రేపైనా మీరు మంచి విగ్రహం చెక్కుతారు. మీరుకాక ఈ చుట్టుపక్కల శిల్పులెవరున్నారు కనుక" అంది.

"అదికాదు... అదికాదు..." అని గొణిగాడు శివయ్య.

భార్య చెప్పినట్లుగా అలా బయటికి వెళ్ళొస్తే ఏమైనా మనస్సు కుదుటపడుతుందేమో... ఈ పని ఒప్పుకొన్నప్పటి నుంచి తను ఇంతవరకూ పట్నం మొహం చూడలేదు. ఒకసారి అలా పట్నం వరకూ వెళ్ళొస్తే పోలా, అనుకొన్నాడు. ఆతరువాత హడావిడిగా లేచి స్నానం చేసి భోంచేసి బయలుదేరాడు.

శివయ్య అలసిపోయేంత వరకూ పట్నం అంతా తిరిగాడు. నీనిమా చూసాడు. చీకటి పడి దీపాలుపెట్టే వేళ వెనక్కిమళ్ళాడు. కాళ్ళుపీకుతున్నాయి. ఎలా లేదన్నా కోటిపల్లి నాలుగుమైళ్ళ దూరం వుంది. అంత దూరం నడవలే సనిపించింది. తనకి, బస్ ఎక్కుదామని బస్టాండ్కి వచ్చాడు. రకరకాల జనంతో బస్టాండ్ బీభత్సంగా వుంది. ఇంకా కోటిపల్లి బస్ రావడానికి టైమ్ వుంది. కూర్చోవడానికి ఎక్కడైనా చెక్కబల్లలు ఖాళీగా వున్నాయేమోనని చుట్టూచూసాడు.

ఎక్కడా ఖాళీబల్లలు లేవు.

అతని దృష్టి పక్కనే వున్న చెక్కబల్ల మీద కూర్చుని బిడ్డకి పాలిస్తున్న స్త్రీ మీద పడింది.

ఆవిడొక పల్లెటూరి ఆడమనిషి.

కొంగుని చాటు చేసుకోకుండా బిడ్డకి పాలిస్తోంది.

ఆమెపక్కన ఒక పోలీస్ కానిస్టేబుల్ నిల్చుని ఆమె కేసి చూస్తూ "ఉహూ ఉహూ" అంటూ వెకిలిగా నవ్వుతున్నాడు. వాడు నిస్సెగ్గుగా ఆమె ఛాతెకేసి చూస్తున్నాడు.

ఏ పని చెయ్యడానికైనా పోలీస్వాడికి లైసెన్స్వుందన్నట్లుగా జబర్దస్తీగా ఇతర్ల నెవరినీ ఖాతరు చెయ్యకుండా ఆమె గుండెల్లోకి గుచ్చి గుచ్చి చూస్తున్నాడు వాడు.

ఎదురుగా వున్న బుక్స్టాల్లో పేపర్ కొనుక్కొని దాన్ని అడ్డం చేసుకొని వెకిలిగా ఆ స్త్రీ కేసి చూస్తున్నాడు ఒక పోకిరివాడు.

"చీ... చీ" అంటూ చీదరించుకొన్నాడు శివయ్య.

అస్త్రీ అయినా ఇలా నలుగురిలో బిడ్డకి ఎందుకు పాలిస్తోందో అర్థంకాలేదతనికి. ఒకసారి ఆమెకేసి చూశాడు. బిడ్డ తప్ప తనకి ఇంక వేరే ప్రపంచం లేనట్లుగా ఆ తల్లి

తన్మయత్వంలో అదే లోకంలో విహరిస్తున్నట్లుగా అరమోడు కన్నులతో బిడ్డకు పాలిస్తోంది.

పక్కన నిల్చున్న పోలీస్ కానిస్టేబుల్, ఎదురుగా ఉన్న పోకిరివాడు, బస్టాండ్లో ఉన్న జనమూ తను ఎక్కవలసిన బస్సు ఆమె దృష్టిపథంలో లేవు.

అస్ట్రేలో కన్పించిన తన్మయత్వం అతని హృదయాన్ని కదిలించింది. ఇంత కాలం తను చెక్కిన విగ్రహాల్లో ఉన్న లోపం ఏమిటో అతనికి బోధపడింది. ఏదో ఒక భావాన్ని కల్పించని, ప్రాతినిధ్యం వహించనిదే కళ కాదు అని నిర్ధారించుకున్నాడు. అప్పుడతనికి పోకిరివాడి కొంటెతనంలోనూ పోలీస్వాడి క్రూరత్వంలోనూ, బస్ ఎక్కడ తప్పిపోతుందోనని హడావిడిపడే జనంలోనూ, బిచ్చగాడి ఆకలి చూపుల్లోనూ అవి ఇవి అమ్ముకునే వాళ్ళఆశల్లోనూ శిల్పం చెక్కడానికి కావల్సిన వస్తువు కనిపించింది. అతను చెక్కవల్సిన శిల్పాలు చాలా ఉన్నాయి.

అయితే అతని జీవితం అతనికి రేణువంత చిన్నదిగా దర్శనమిచ్చింది. ప్రపంచంలోని కొండలూ, గుట్టలూ చాలవేమోనని పించాయి.

పరవళ్ళుతోక్కుతున్న హృదయంతో, ఆకలితో నకనకలాడుతున్న వాడికివట్టెడన్నంకాక పంచభక్ష పరమాన్నాలు లభించినట్లుగా మహదానందంతో ఇల్లుచేరాడు. పాత విగ్రహం చెక్కడం ఆపేసి తిరిగి ఉత్సాహంతోకొత్త విగ్రహం చెక్కసాగాడు.

ఒక సంవత్సరం అంతా రాత్రింబగళ్ళు కష్టపడి తన్మయత్వంతో బిడ్డకు పాలిస్తున్న మాతృమూర్తి విగ్రహం చెక్కాడు శివయ్య. స్తన్యంపైన తేలిన నరాల్ని కూడా చెక్కగలగడం శివయ్య ప్రతిభకు ప్రతీక.

ఈ విగ్రహం చూస్తే ఎవరికైనా ఇందులో ఉద్రేకం కలిగించే స్త్రీమూర్తి కన్పించదని కేవలం మాతృమూర్తి మాత్రమే దర్శించగలరని శివయ్యవిశ్వసించారు.

గృహప్రవేశంనాడు బ్రహ్మనందరావుగారు మందీమార్పలంతో వచ్చి విగ్రహాన్ని తీసుకువెళ్లి ఫౌంటెన్ మధ్యన కట్టించిన సీమెంటు దిమ్మీద ఉంచాడు. ఆ విగ్రహం చూడగానే బ్రహ్మనందరావుగారి భార్యకేగాక అరవయి ఏళ్ళ పైబడ్డ ఆయన తల్లి గుండెలు కూడా పొంగాయి.

బ్రహ్మాండంగా ఉందని మెచ్చుకున్నారు అంతా. బ్రహ్మనందరావుగారు హడావిడిగా ఇంట్లోకి 500 రూపాయలు తీసుకువచ్చి శివయ్య చేతిలో పెట్టి 'కీవిట్' అన్నారు.

శివయ్యకిదేమీ అర్థం కాలేదు. కన్నబిడ్డని లాక్కుని ఖరీదు చెల్లిస్తుంటే తీసుకోవడానికి నిరాకరించే తండ్రిలా విలవిల్లాడాడు. 'నాకొద్దుబాబు! నాకొద్దు' అన్నాడు ఆ డబ్బును తిరిగి ఇచ్చేస్తూ.

బ్రహ్మనందరావు గారికి కూడా శివయ్య

ధోరణి అర్థం కాలేదు. వాడికి డబ్బు చేదైనప్పుడు నాకేందుకు చేదు కావాలి అనుకొని ఆ డబ్బు తీసుకొని జేబులో పెట్టుకొన్నాడు. 'ఇవ్వాల ఇక్కడే భోంచేసి వెళ్ళు శివయ్య' అన్నాడు.

'అలాగేనండీ' అన్నాడు శివయ్య. శివయ్యకు ఆ విగ్రహం వదిలిపెట్టి వెళ్ళడం ఇష్టంలేదు. భోజనం పేరిటనయినా ఇంకా కాస్తేపు అక్కడే ఉండవచ్చునని ఆశపడ్డాడు. ఆ విగ్రహం గురించి అంతా ఎమనుకొంటారో తెలుసుకోవాలని కోరిగా ఉండతనికి.

సూర్యుడ్ని పారదోలినట్లుగా విగ్రహాన్ని తూ వెలిగాయి ఎలక్ట్రిక్ లైట్లు. కొత్తగా కట్టిన కోటి రూపాయల భవనం జీవం పోసుకొంది. ధనవంతులంతా కారులేసుకొని తరలివచ్చారు.

గృహప్రవేశానికి ముహూర్తం దగ్గర పడుతుంది.

ఫౌంటెన్ మధ్యన నియాన్లైట్ వెలిగింది. చుట్టూ ఉన్న పార్కులు వేసిన కుర్చీల్లో కూర్చున్న అతిథులంతా హర్షధ్వనాలు చేశారు.

"మార్వలస్"

"అద్భుతం"

"వాహ్ కితనా కూబ్ సూరత్ హై"

అన్న మాటలు వినిపించాయి. అందరి దృష్టి ఆ విగ్రహంమీదే ఉంది.

శివయ్య నెమ్మదిగా అటూ ఇటూ తిరుగుతూ అన్ని వేపుల్నుంచి విగ్రహాన్ని పరిశీలించి ఆ చోటు విగ్రహానికి నచ్చిందో లేదో అని పరిశీలించసాగాడు.

విగ్రహం ప్రక్కన విజయగర్వంతో నిల్చున్న బ్రహ్మనందరావుగారిని ఒక్కొక్కరుగా అందరూ విడివిడిగావచ్చి అంతచక్కటి విగ్రహం చెక్కించినందుకు అభినందించసాగారు.

ఎందుచేత విగ్రహంకేసి చూస్తున్న పెద్దలందరి చూపుల్లోనూ పోలీస్వాడి పోలికలు, పోకిరివాడి లక్షణాలు కన్పించాయి శివయ్యకు. చివుక్కుమందంతనిహృదయం. బాధతో కృంగిపోయాడతను.

ఇంతలో నగర మేయర్వచ్చి ఉపన్యసిస్తున్నట్లుగా 'ముందుగా మీకోక శుభవార్త చెబుతాను. కోటిపల్లినీ మున్సిపల్ కార్పొరేషన్లో కలుపుకోడానికి నిశ్చయించాం' అని మొదలుపెట్టి బ్రహ్మనందరావుగారిది కళాహృదయం. ఈ విషయం చెప్పడానికి మనం ఈ ఇల్లు చూడనవసరం లేదు. ప్రకృతి సౌందర్యానికి నిలయమైన ఊళ్ళో ఆయన ఇల్లు కట్టడం ఒక్కటే ఉదాహరణ కాదు. బోలెడు డబ్బు పోసి చెక్కించుకున్న ఈ కళామూర్తి అందుకు సాక్ష్యం' అన్నారు.

అవునన్నారంతా. డబ్బు చాలామందికుంటుంది. అయితే అందులో ఎంతమందికి కళాహృదయముందంటారు? కళా హృదయం ఉంది కాబట్టి బోలెడు డబ్బుపోసి బ్రహ్మనందరావుగారు ఈ శిల్పం చెక్కించారనుకున్నారు' అని వంతపాడారు చాలామంది.

శివయ్య గుండెల్లో గునపాలు దించినట్లుగా విలవిల్లాడి పోయాడు. డబ్బు ఉండటానికి ఈ విగ్రహం చెక్కించుకోవడానికి ఉన్న సంబంధం ఏమిటో అతనికి అర్థం కాలేదు. ఇది తన రేయింబవళ్ళు చేసిన కష్టం. ఈ సౌందర్యాన్ని డబ్బుతో వెలకట్టడం ఎలా సాధ్యం అవుతుంది. సాధ్యంకాదు - కాదు అని తనలోతానే మధనపడుతూ చరచరా ఇంటికి వెళ్ళిపోయాడు. చాలాసేపు ఇంట్లో ఎవరితోటి ఏమీ మాట్లాడకుండామానంగా ఉండిపోయాడు. ఇంటిపైకప్పుకేసి చూస్తూ అర్ధరాత్రి దాటిపోయేవరకు ఆలోచిస్తూ ఉండిపోయాడు. మధ్యన భార్య "అన్నానికి లేవండి" అన్నప్పుడు 'ఛ - పో' అని కసురుకొన్నాడు.

చివరికి ఒక నిర్ణయానికి వచ్చినట్లుగా లేచి నిల్చున్నాడు. పెను తుఫానులు చెలరేగుతున్నప్పుడు ఆ తుఫానుకి ఆహ్వానం పలకడానికి సిద్ధమైన ధీరుడిలా మూలనున్న గొడ్డలి తీసుకుని బయటకు నడిచాడు. చరచరా బ్రహ్మనందరావుగారి ఇంట్లోకి అడుగు పెట్టాడు. అడ్డమొచ్చిన గూర్గాని ఒక్క తోపుతోశాడు. ఆ దెబ్బకు గూర్గావెళ్ళిఆమడదూరానపడ్డాడు. తిరిగి అడ్డురావడానికి గూర్గాకి ధైర్యం చాలలేదు.

శివయ్య గొడ్డలి పైకెత్తి ప్రసవానికి ముందు పెనుకేకలు పెట్టే స్త్రీలా భీకరంగా అరుస్తూ విగ్రహాన్ని తునాతునకలు చేశాడు.

ఈ అరుపులు విని బ్రహ్మనందరావుగారు ఇంట్లోంచి బయటకు వచ్చారు. ఆయన ఇంటిల్లిపాది నొకర్లు, చాకర్లు, ప్రక్కన గుడిసెల్లో ఉన్న కూలీనాలీ అంతా వచ్చారు.

శివయ్యని చూసి ఆశ్చర్యపోయారు. ఏమైందీ వీడికి అనుకొన్నారు. ఆ తరువాత పగిలి ముక్కలు ముక్కలైన విగ్రహాన్ని చూసి మండిపడ్డారు. "ఈ ముండాకొడుకుని పట్టుకుని కట్టేయ్యండి. పొద్దున్నే పోలీసుల కప్పచెబుతాను" అని నొకర్లని చూపించారు.

వెనక్కి తిరిగిన బ్రహ్మనందరావుగారికి, కొన్ని వందల మందిని కూలీల్ని పెట్టి కోటి రూపాయల ఖర్చుతో కట్టించుకొన్న ఇంటిని చూడగానే వెన్నులోంచి నిలుపునా ఒణుకు పుట్టుకొచ్చింది. ఏనాటికైనా సరే ఈ ముండాకొడుకులంతా కల్చి ఈ ఇంటిని కూడా - ఇంకా ఆపైన ఆలోచించలేకపోయారు.

ఆ తరువాత అనుమతి లేకుండా గుడిసెలు వేసుకున్నారన్న కారణంగా మున్సిపల్ కార్పొరేషన్ వారు కూలీలు కష్టపడి వేసుకున్న గుడిసెల్ని బ్రహ్మనందరావుగారు దగ్గరుండి బులోడోజర్లతో కూల్చివేయిస్తున్నాడు.

రచయితకు రాసే హక్కు - మతానికి చంపే హక్కు?

"శాటానిక్ వెర్సెస్" అనే పుస్తకాన్ని రాసినందుకు సాల్మాన్ రష్దీకి మరణశిక్ష విధించారు, ఇరాన్ మతగురువు అయతుల్లా ఖామేని. సాల్మాన్ రష్దీ ప్రస్తుతం బ్రిటన్ లో జీవిస్తున్నాడు. ఆయన పుట్టింది భారతదేశంలో. ఖామేని ఇరాన్ లో ఉంటాడు. ఆ దేశంలో ఆయన తిరుగులేని నాయకుడు. ఆయన ఆజ్ఞను ఎవరూ జవదాటలేరు. ఖామేనికి, ఇరాన్ ప్రజలపై సంపూర్ణాధిపత్యం ఉంటుంది. కాని సాల్మాన్ రష్దీ పైగాని, బ్రిటన్ పౌరుల పైగాని, ఆ దేశంలో నివసిస్తున్న వారిపైగాని, ఎలాంటి అధిపత్యమూలేదు. ఎటువంటి అధికారమూ లేదు. బ్రిటన్ దేశం ఖామేని నాయకత్వాన్ని ఏ పరిస్థితులలోనూ అంగీకరించటం లేదు. అయినా ఖామేని, సాల్మాన్ రష్దీకి మరణశిక్ష విధించాడు. అతన్ని చంపడానికి అప్పుడే కొన్ని బృందాలు బ్రిటన్ చేరుకున్నాయంటున్నారు. రష్దీని బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం ఎక్కడో రహస్య స్థలంలో దాచిపెట్టి కాపలాకాస్తున్నది. పోవేకి ప్రపంచంలో ఉన్న క్రైస్తవులందరిపై అధిపత్యం ఉన్నట్టుగా, ఖామేనికి ప్రపంచంలో ఉన్న ముస్లింలందరిపై అధిపత్యంలేదు. అయినా, ఖామేని రష్దీకి మరణశిక్ష విధించాడు. చాలా ముస్లిం దేశాలు దానిని సమర్థించాయి.

అయితే బ్రిటీష్ దేశం మాత్రం ఖామేనిచర్యను ఖండించింది. యూరప్ దేశాలన్నీ ఖండించాయి. అమెరికాకూడా ఖండించింది. యూరప్ మార్కెట్ దేశాలన్నీ ఇరాన్ తో అర్థిక సంబంధాలు తెంచుకోవాలని నిర్ణయించుకున్నాయి. ప్రపంచంలోని మేధావులు, రచయితలు, కవులు, అనేకమంది ఖామేనిచర్యను ఖండించారు.

శాటానిక్ వెర్సెస్ లో సాల్మాన్ రష్దీ మహమ్మదు ప్రవక్తను అవమానపరచేటట్టుగా రాసారని అభియోగం. ఇస్లాం మతాన్ని కించపరిచేటట్టుగా రాసి, ముస్లింల మనస్సులను గాయపరిచాడని ముస్లిం మతస్థులు, ఖామేని కూడా రష్దీని ఖండించారు. సాల్మాన్ రష్దీకూడా ముస్లిం మతస్థుడే.

ఏ రచయితకూ ఏ మతాన్ని అవమానపరిచే హక్కులేదు, ఆ స్వాతంత్ర్యమూ లేదు. మతాన్ని గాని, మత ప్రవక్తలనుగానీ, అవమానపరచటం అవహేళన చేయటం, కించపరచడం, ఎవరూకూడా సమర్థించరు. సాల్మాన్ రష్దీకి అటువంటి

హక్కులేదు. ఆయన పుస్తకంలో మహమ్మదు ప్రవక్తను అవమాన పరిస్తే తప్పకుండా అతన్ని ఖండించవలసిందే! రచయితకు ఉన్న స్వేచ్ఛను అవిధంగా దుర్వినియోగం చేసుకోకూడదు. మతానికి సంబంధించిన అభిప్రాయాలను ఏ రచయిత గాయపరచ కూడదు. అయితే, ఖామేనికి సాల్మాన్ రష్దీని చంపే లేదా చంపించే హక్కు ఎవరు ఇచ్చారు? రచయిత చట్టం అనుమతించే పరిధిలో రచనలు చేయవచ్చు. అదిదాటితే చట్టరీత్యా ఆ రచనపై రచయితపై చర్య తీసుకోవచ్చు. అంతేగాని మరణశిక్ష విధించే హక్కు ఎవరికీ లేదు. అటువంటి చర్యను ఎవరూ సమర్థించకూడదు. చట్టరీత్యా చర్యతీసుకోవాలంటే ఆ చట్ట పరిధిలోకి రచయిత రావాలి. కాని సాల్మాన్ రష్దీ ఇరాన్ దేశ పరిధిలో లేడు. అతనిపై మరణశిక్ష విధించే హక్కు ఇరాన్ దేశానికి కానీ, దాని మతగురువుకుకానీ, లేదు.

పుస్తకాలను నిషేధించటం, రచయితపై చర్యతీసుకోవడం, కొత్తమీకాదు. రచనలు మొదలైననాటి నుంచి అధికారవర్గం లేదా మతశక్తులు తమకు ఇష్టంలేని రచనలనూ, తమ విధానాలకు వ్యతిరేకమైన రచనలనూ, నిషేధించటం, ఆ రచయితను నానా కష్టాల పాలు చేయటం, చివరకు దేశ బహిష్కరణ చేయటం వంటి చర్యలు ఎన్నో జరిగాయి.

భావాలను అణచివేయడం, భావుకులను నొక్కిపెట్టడం మొదటి నుంచి జరుగుతూనే ఉన్నది. చరిత్రకు దొరికిన మొదటి ఉదాహరణ సోక్రటీస్ క్రి.పూ 399 వ సం వత్సరంలో "దేవుణ్ణి నమ్మటం లేదని కొత్త దైవిక శక్తులను సృష్టిస్తున్నాడని" సోక్రటీస్ చేత విషం తాగించి అతన్ని చంపారు. క్రి.పూ 213 వ సంవత్సరంలో చైనా రాజు వ్యవసాయవైద్యులకు సంబంధించినది ఏ పుస్తకమైనా తగలబెట్టవలసిందిగా ఆజ్ఞాపించాడు. అది మొదలు ఎందరో రచయితలు బాధలకు గురయ్యారు. గలీలియో భూమి గుండ్రంగా ఉందని చెప్పి రుజువుచేస్తే "అలాలేదు అని" బలవంతంగా అతని

చేత చెప్పించారు. బ్రిటన్ లో, ఫ్రాన్స్ లో, చాలా రచనలను నిషేధించటం జరిగింది. రచయితలు ఇతరదేశాలకు పారిపోయి తలదాచు కున్నారు. ఖామేని వారందరికంటే రెండు అడుగులు ముందుకువేసి తన పరిధిలో లేని రచయితను చంపవలసిందిగా ఆజ్ఞాపించాడు.

భారతదేశం ఈ పుస్తకాన్ని మొదట్లోనే నిషేధించింది. పాకిస్తాన్ కూడా ఈ పుస్తకాన్ని నిషేధించింది. అయితే పాకిస్తాన్ లో ఈ పుస్తకాన్ని నిరసిస్తూ ప్రదర్శన తీయటం జరిగినపుడు రెచ్చిపోయిన ప్రజలపై కాల్పులు జరిపితే కొందరు మరణించారు. కాశ్మీర్ లో కూడా ఈ పుస్తకంపై నిరసన ప్రదర్శన జరిపినపుడు రేగిన అల్లర్లలో కొన్ని ప్రాణాలు బలయ్యాయి. ఇంగ్లాండు దేశంలో కూడా వేలాది ముస్లిం మతస్థులు ఈ పుస్తకానికి వ్యతిరేకంగా ప్రదర్శనలు జరిపి పుస్తకం తగులబెట్టారు.

ఖామేని మరణశిక్ష జారీచేయగానే సాల్మాన్ రష్దీ తన విచారాన్ని వ్యక్తంచేసాడు. ముస్లిం మతస్థులను గాయపరచటంగాని మహమ్మదు ప్రవక్తను అవమానపరచటంగానీ, తన అభిమతం కాదని తన పుస్తకంమూలంగా కొన్ని ప్రాణాలు పోవటం తనకు ఎంతో బాధ కలిగిస్తున్నదని ఒక రకంగా క్షమాపణ చెప్పాడు. దానికి ఖామేని ఏ మాత్రం సంతృప్తి చెందలేదు. పైగా తన ఆజ్ఞను అమలు జరపమని ఆదేశాలు ఇచ్చాడు.

సాల్మాన్ రష్దీ పుస్తకం మహమ్మదు ప్రవక్తను అవమానపరిస్తే దానిని ఎవరూ సమర్థించరు. బ్రిటీష్ దేశంగానీ, ఇతర ఐరోపాదేశాలు గానీ, సాల్మాన్ రష్దీని గానీ, శాటానిక్ వెర్సెస్ పుస్తకాన్నిగానీ, సమర్థించటం లేదు. రచయితగా అతనికున్న స్వేచ్ఛను, అతని భావాలు ప్రకటించుకోనే హక్కును సమర్థిస్తున్నాయి. అదే విధంగా రచయిత స్వాతంత్ర్యాన్ని హరించి అతనిని చంపే అధికారాన్ని తనకుతాను తెచ్చుకొన్న అయతుల్లా ఖామేని అధికారాన్ని ఖండిస్తున్నాయి. అదే విధంగా హేతువుని, ఆలోచనని, నిష్పక్షపాత వైఖరిని, అవేశాలకు లొంగకుండా తావిగా ఆలోచించే పద్ధతిని, వదలుకుంటున్న మతశక్తులు పెరగటం ప్రపంచానికి మంచిదికాదు, ఆలోచనకు మంచిది కాదు, భావాలకు మంచిదికాదు.

‘నలుపు’ ను ఒక ఉద్యమంగా ప్రచారం చేయండి

‘నలుపు’ వ్యాపార పత్రిక కాదు. సమకాలీన సామాజిక అవసరంగా బాధ్యతగా ఈ పత్రిక మీ ముందుకు వస్తున్నది. ‘నలుపు’ ను వాణిజ్య విలువలకు తావు లేకుండా ప్రజల పత్రికగా నడపాలన్నది మా ఆభిమతం.

తెలుగు పత్రికా రంగంలో కొత్త ఒరవడులకు పాడుకొల్పాలన్న ఆలోచనే ఈ పత్రిక ప్రారంభానికి నాంది. ఆర్పాటాలు, హంగులకన్నా విషయ విశ్లేషణ, సమస్యల పూర్వాల వివరణ అవసరమని భావిస్తున్నాం. జనజీవన స్రవంతికి అడ్డంపట్టే అంశాలతో ‘నలుపు’ను ప్రజల పత్రికగా రూపు దిద్దాలన్నది మా ప్రయత్నం.

మా ఆలోచనలను, ఆభిప్రాయాలను పంచుకునేవారు పత్రికను ఒక ఉద్యమంగా ప్రజల్లోకి తీసుకెళ్లడానికి సహకరించాలని మనవి చేస్తున్నాం.

ఈ క్రమంలో మీరు పత్రికకు ఆర్థికంగా, హార్డికంగా సహకరించాలని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాం.

ఆర్థికంగా తోడ్పడండి

‘నలుపు’ ప్రజల పత్రిక, ప్రజలు విరాళాలు, చందాల రూపంలో అందించే సహకారమే పత్రిక ఆర్థికంగా నిలదొక్కుకోడానికి ఆధారం. పత్రిక నిరాటంకంగా వెలువడటానికి ప్రజల సహకారం తప్పనిసరి.

మీరు విరాళాలు ఇవ్వడం ద్వారా తోడ్పడవచ్చు లేదా శాశ్వత చందాదారులుగా కాని, సంవత్సర చందాదారులుగా కాని చేరి ఆర్థికంగా చేయూతనివ్వండి. మీరు విరాళం ఇవ్వాలనుకుంటున్నారా? మీకు తచినంత మొత్తాన్ని పంపించండి. శాశ్వత చందా - రూ. 500 లు సంవత్సర చందా - రూ. 65 లు

విరాళాలు, చందాలు హైదరాబాద్ బుక్ ట్రస్ట్ (పత్రిక) పేర ఈ అడ్రెస్కు పంపించాలి.

నర్మల్లేషన్ మేనేజర్, నలుపు 1-1-342-బి, వివేక్ నగర్ హైదరాబాద్ - 500020.

నలుపు’ నిర్వహణలో భాగస్వాములుకండి

‘నలుపు’ ప్రజల పత్రిక. పత్రిక నిర్వహణలో ప్రజలే భాగస్వాములు కావాలని కోరుతున్నాం. అందువల్లనే రాష్ట్రంలో ప్రత్యేకంగా విలేఖరులను నియమించలేదు. వాస్తవానికి ఈ బాధ్యతను ప్రజలలో పనిచేస్తున్న వారు చేపట్టగలరని మా నమ్మకం. వివిధ రంగాల ప్రజల మధ్య పనిచేసే కార్యకర్తలు సమస్యలను స్పష్టమైన దృక్పథంలో అవగాహన చేసుకొనగలరనే విశ్వాసం మాకుంది.

మీ ప్రాంత ప్రజల జీవన పరిస్థితులు, సమస్యలు, వారి ఆందోళనలకు సంబంధించిన రిపోర్టులు రాసి పంపండి. అంతేకాదు ప్రజలపై అత్యాచారాలు, నిర్బంధకాండ గురించి రిపోర్టులు పంపండి. ప్రతి రిపోర్టుతో పాటుగా అందుకు సంబంధించిన ఫోటోలు పంపించడం మరిచిపోకండి. మీ రిపోర్టులను ఈ అడ్రెస్కుకు పంపండి.

ఎడిటర్, నలుపు, 1-1-342 -బి, వివేక్ నగర్, హైదరాబాద్ - 500020

ఏజంట్లకు విజ్ఞప్తి

వివిధ ప్రాంతాలలోని సాధ్యమైనంత ఎక్కువమంది ప్రజలకు పత్రికను అందజేయాలన్నది మాలక్యం. అందుకోసం రాష్ట్రవ్యాప్తంగా నగరాలు, పట్టణాల్లో ఏజంట్లను నియమించదలించాం. తమ ప్రాంతాల్లో ‘నలుపు’ పత్రికకు ఏజంట్లుగా పనిచేయాలనుకుంటున్నవారు వెంటనే స్వయంగా లేదా పోస్టుద్వారా సంప్రదించండి.

నర్మల్లేషన్ మేనేజర్

‘నలుపు’

1-1-342-బి, వివేక్ నగర్,

హైదరాబాద్ - 500020.

KLVA 102M286

ఫుద్దతం పంజ్య	KLVA102M286
ఫుద్దతం పేరు	కలుపు
తారీఖు	07 February 2025
మొందు లచ్చ	✓✓
మొదటి లచ్చ	✓✓
మొత్తం పేజీలు	21
పెద్ద సైజు పేజీలు	100
భాగ పేజీలు	100
లేని పేజీలు	100
తయారు చేసినది	Hema
పేజీలు విడుదలైనవి	Prityanka
పూర్వ చేసినది	Prityanka
పరిశ్ల చేసినది	HEMA
పేజీలు పరిశ్లించినది	
ప్రింటింగు చేసినది	
స్కానింగు చేసినది	
పరిశ్ల	1000